

www.politikin-zabavnik.co.yu

ПОЛИТИКИН

БИН
Македонија
Slovenija
Sverige
USA
Hrvatska
Црна Гора

2.40 KM
75.00 DEN
2.09 EUR
28.00 SEK
3.50 USD
12.00 KN
1.20 EUR

ISSN 0032-339-X

02909

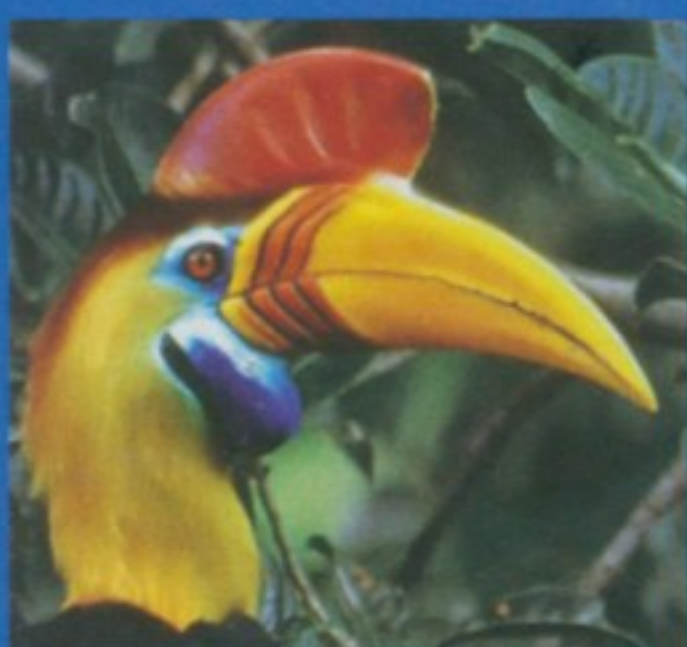
9 770032 339010
PRINTED IN SERBIA

ЗАБАВНИК

9. 11. 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIX • ЦЕНА 99 ДИНАРА

ПТИЦА С
ТРЕПАВИЦАМА!

МАЛЕ ТАЈНЕ
ВЕЛИКИХ
МОЋНИКА

СТРИП

WEST КЛУБ „СТОЛЕЋЕ”

За све од 7 до 107!

Ripley

Веровали или не!

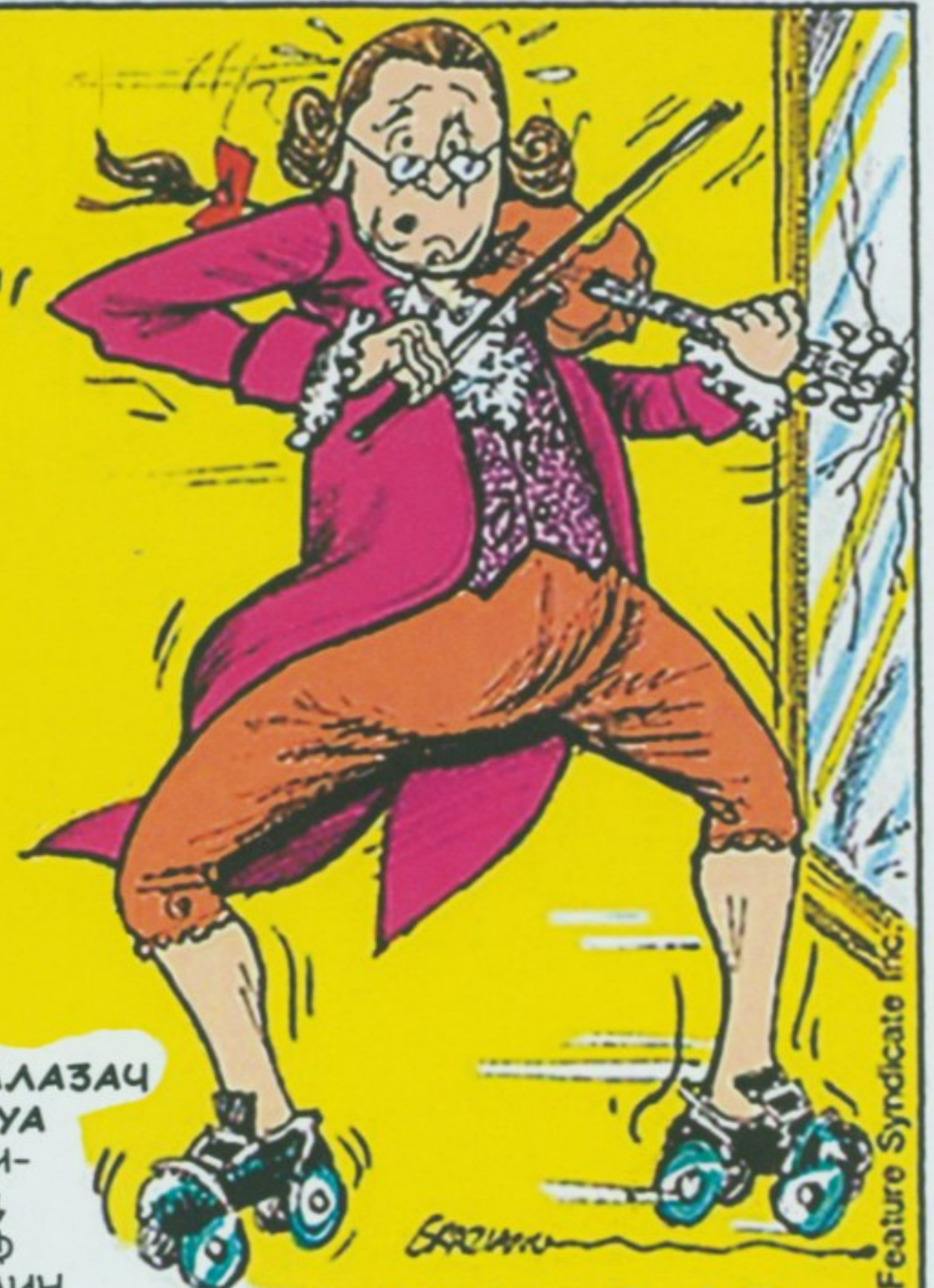

78 ТОНА ХРАНЕ
ЗА 24 ЧАСА
У ДОБРОТВОРНЕ
СВРХЕ САКУПЛЕНО ЈЕ
У ПРОГРАМУ
„THUNDER IN
THE VALLEY”
У БОЈЕРТАУНУ,
У ПЕНСИЛВАНИЈИ,
2005. ГОДИНЕ.

13.000 ПУТА
У ТОКУ ДАНА
РУКОВАО СЕ
ЈЕДНОМ ПРИЛИКОМ
БИЛ РИЧАРДСОН,
ГУВЕРНЕР НОВОГ
МЕКСИКА.

1-22 © 2006 Ripley Entertainment Inc.

ПРОНАЛАЗАЧ
РОЛШУА
БЕЛГИ-
ЈАНАЦ
ЈОЗЕФ
МЕРЛИН

ПРИКАЗАО ЈЕ СВОЈ ИЗУМ ТАКО
ШТО ЈЕ НА РОЛШУАМА УШАО НА ЈЕДНУ
ПРОСЛАВУ СВИРАЈУКИ
ВИОЛИНУ И СЛУЧАЈНО
УДАРИО У ВЕЛИКО ОГЛЕДАЛО.

Dist. by United Feature Syndicate Inc.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● снага првих ласера ме-
рила се бројем жилета кроз
које може да прође један ла-
серски зрак ■

●●● у кулинарству шест
прстохвата исто је што
и једна шака ■

●●● у Африци више људи
настрада од крокодила
него од лавова ■

●●● данас у свету има
нешто мање
од 1000 панди ■

●●● први Земљин вештач-
ки сателит „Спутњик 1”,
лансиран из СССР-а 4. окто-
бра 1957. године, био је те-
жак само 85 килограма ■

●●● грожђе је прво воће
које је човек почео да уз-
гаја ■

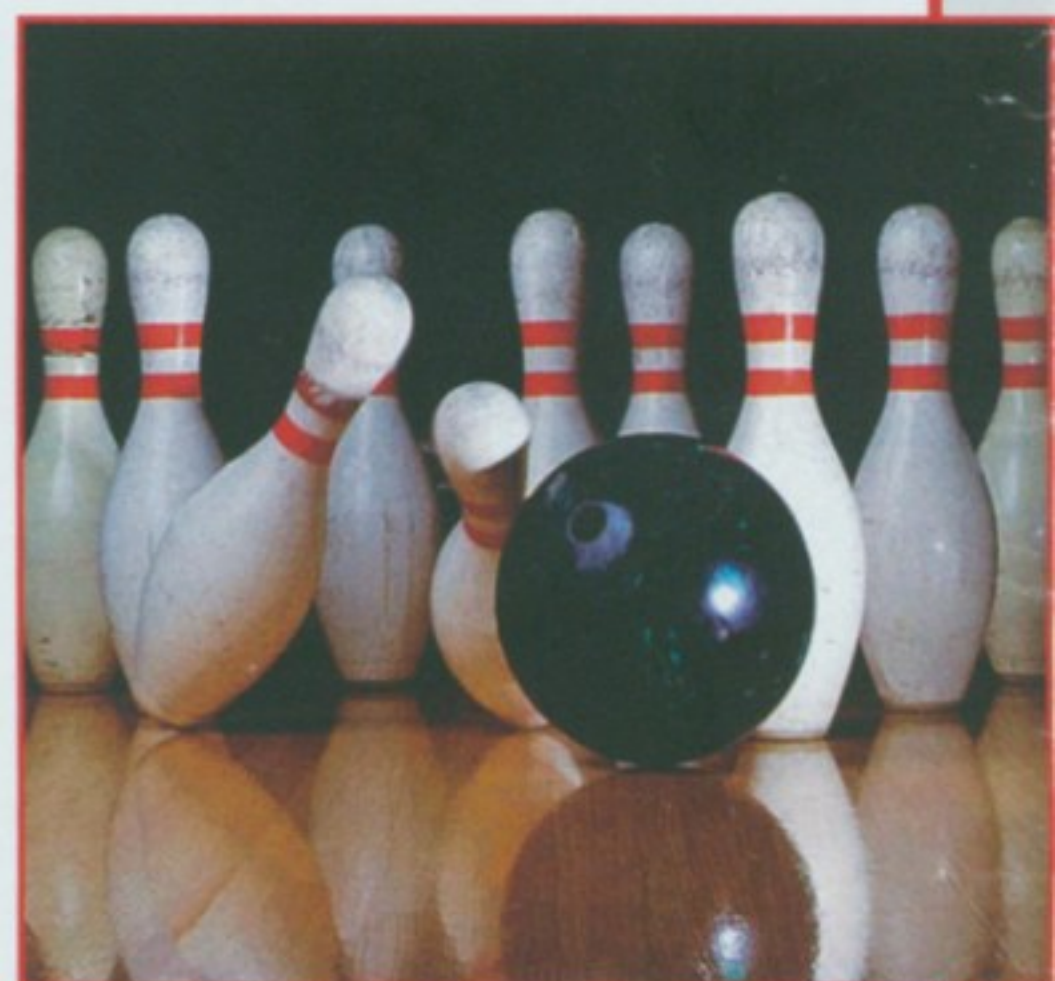
●●● за убиство мачке у
старом Египту кажњавало се
смрћу ■

●●● пијаћа вода стара је
три милијарде година ■

●●● спас од кобаца
врапци налазе у жбуњу
и у мишјим рупама.
Отуда и потиче изрека:
„Сатерао га у мишју
рупу” ■

●●● „Битлси” су први на-
ступ у САД одржали у Кар-
неги холу ■

●●● Французи су највећи
потрошачи сира ■

●●● кугла за куглање
измишљена је
1862. године ■

●●● квалитет вина боље се
одређује пробањем – дегу-
стацијом – него хемијским
испитивањем ■

●●● до 1900. године јо-
гурт и кисело млеко нису
били познати у Европи, сем
у сточарским крајевима
Балкана где су од давнина
справљани ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ЧИМ ЗАВРШИМ С КАФОМ,
ОДОХ НА ПОСАО!

ЈЕ Л' НЕШТО
НИЈЕ У РЕДУ?

ЗАБРИНУТА СИ...

ЈЕСАМ! ЈОШ НИСАМ
МАМИ КУПИЛА
БОЖИЌНИ ПОКЛОН!

ГДЕ ЖУРИШ?
ТЕК ЈЕ
НОВЕМБАР!

АЛИ ШТА АКО
СЕ ПРОДА?

А ШТА БИ
ТИ ДА ЈОШ
КУПИШ?

НЕ ЗНАМ...

ПА ШТА СИ
МИСЛИЛА?

НИСАМ ЈОШ
ОДЛУЧИЛА...

КОЛИКО ТИ ТРЕБА ПАРА?

ЗАВИСИ ОД ТОГА
ШТА ЋУ ДА КУПИМ...

А ЗАТО ЈЕ У СВИМ РАДЊАМА ТОЛИКА
ГУЖВА ПРЕД БОЖИЌ!

©2007 by King Features Syndicate, Inc.

Тон писма митрополита Мелетија епископу Никифору благо је нијансиран. Најпре митрополит изражава зачуђеност што једном српском епископу писмо адресира и пише изван граница његове, епископске епархије – пре се надао смрти него томе догађају. Питао је: „Зашто, брате, учините такав покор од себе? Шта вам би и која ли вас мука примора да овако на срамоту своју и рода свог поступите?” Епископ је поступио бешчесно, назвао се бегунцем и издајником својих верника, хајдучки је побегао. Митрополит затим предочава епископу Ники-

својој вољи. Митрополит, међутим, као прави хришћанин, каже да узима перо у руке, али да зна да нико није безгрешан до један, па да овим писмом позива епископа натраг у Србију.

Овим „нико безгрешан до један” – а мислио је да је само Исус Христос безгрешан – митрополит Мелетије олакшава, можда и опрашта епископу Никифору сагрешење и нуди му покајање. Митрополит се позива на каноне – по сили закона апостолског сабора, канон 35 и Синоду васељенском 1. и 2. кан. 14. и 15. и по сили даној ми над еписко-

ЗГРАЊЕНИЈЕ ГОРОПАДНОГ

Старешина цркве у Кнежевини Србији митрополит Мелетије Павловић био је одмах обавештен о детаљима случаја. Господар Јован је јавио да је епископ ужички утекао у Турску, да овоме не зна узрок, да сумња да је полудео, а можда га је ухватило горопадило. Стигло је и писмо кнеза Милоша: епископ се згрануо приликом читања молитве неким женама у селу Каони у Драгачеву, у цркви је викао „коњ, коњ”, силно се уплашио и згрануо, те отишао у манастир Тројицу и ту мало дошао себи па побегао у Црну Гору.

Одласком епископа Никифора Ужичке епархија на коју је свечано венчан – остала је удова. Због настале околности, цео октобар и половину новембра 1832. године кнез и митрополит припремали су одбрану угледа цркве, државе и српског народа. По могућству, епископа Никифора требало је одмах вратити на његову епархију, у Србију. Ако се не успе наговорити, онда га његовим домаћинима приказати у ружном светлу, предочити да је посвећен само за свештенодејствије у Ужичкој епархији у Србији, па му рад изван његове епархије није дозвољен и његова чинодејствија немају учинак. Тако, требало је Црногорце навести да епископа Никифора истерају, а ако не то, онда да га приволе да се врати у Србију, на своју епархију. Спремљена су четири писма која писар уписује у Протокол као „четири парчета”. Пратило се где је тачно епископ Никифор. Својим путевима се дознало – он је у Цетињи то јест, на Цетињу.

„Свечана” анатема

Те зиме нашло се да је Сима Милутиновић погодна личност за пут са порукама преко планина на турској територији. Од поманута четири парчета, три писма била су за у Црну Гору – за епископа Никифора лично, за архимандрита Петра и за црногорски народ. У четврто парче урачунато је писмо за константинопољског патријарха. Да ли је требало да се предају степенасто – прво Никифору, па ако се одлучи да се врати остала писма не предавати или – како? У митрополитовом Деловодном протоколу одаслатих писама све је заведено, али се са одашиљањем чекало. Кнез Милош и митрополит Мелетије мислили су да се у души епископа Никифора може догодити преумљење, па да се некако сам врати као што је сам и отишао.

четири

„Епископ ужички Никифор Максимовић”, рад сликара Георгија Бакаловића.

фору да је могао код њега, митрополита, доћи, њему изнети своје муке и исповедати се, па би био ослобођен епископске дужности и остатак живота провести у свом манастиру са истим чином, или надаље живети по

пом Никифором од св. Велике цркве као неповинујућему се мени, митрополиту, одлучавам епископа Никифора цркве православне и проклињем и епископа Никифора и све

што би убудуће свештенодејствовао. Писаће и св. Великој цркви да и она истури над епископом саборну и торжествену (свечану) анатему. Излучење из цркве и анатему ублажава једино то што епископ Никифор ипак има избор – или да се врати, јер је на почетку писма позван да се врати, или излучење из цркве и анатема важи и дејствује.

Друго писмо је за тада осамнаестогодишњег преподобног архимандрита Петра Петровића (Његоша). Митрополит изражава велику бригу због Никифоровог бекства у Црну Гору. Бекством је увредио све – народ, цркву, кнеза и њега, митрополита. Да би појачао захтев да се читава ствар изнесе пред сам Совјет црногорског народа, митрополит истиче да епископ Никифор не може никаквим начином користан бити у Црној Гори, он је произведен само за епископа ужичког и у Ужичкој епархији може деј-

народа к закону божјем и уставу и обреди-ма матере наше цркве која цели православни христољубиви народ црногорски одушевљава тако да сваки од најмлађег до најстаријег воли погинути него и најмање закон божески нарушити. Таквим Црногорцима даје савет како би предупредио душе њихове од погibeљи. Епископ Никифор је тамо побегао без отпуста, без пасоша, то знају. То служи на срамоту и ругу целоме православноме како народу тако и духовенству (калуђерима) и свештенству српскоме, дакле и вама. Није му дат повод нити му је учињена каква неправда, нити тако што може некаквим писменим доказати. Ако је тако неблагодаран према добротиницима, како може искрен бити према онима који му никаква добра учинили нису? – упозорава митрополит Мелетије Црногорце.

Суштина бојазни митрополита Мелетија

као да је и нама самијема, једне смо вере, једног језика и једне крви, па сви скупно и једној цели и гађамо.”

Четврто писмо, цариградском патријарху, нешто је другачијег садржаја. Главно, да је епископ који је прошле године у Цариграду посвећен, без ичијег знања, не обавештавајући ни митрополита ни кнеза о разлозима, оставио своју епархију и побегао у Црну Гору. Али, цариградском патријарху није писано да је епископ Никифор горопадан већ да је болестан од епилепсије. За Никифорову епилепсију митрополит раније није знао него су га о томе тек сада обавестили монаси с којима је Никифор био у истој обитељи. При исповести пред митрополитом, господин Никифор је ову болест утајио. Да је ово знао, не би га прогласио способним к архијерејском чину. Митрополит Мелетије моли ца-

ЕПИСКОПА

У Пројоколу примљених писама митрополита Мелетија Павловића, под бројем 200, од 1. октобра 1832. године, записана је једна реч – зирањеније. Ко је зајео у зирањеније, ко се зирнуо? Зирнуо се, написано је, епископ ужички Никифор. Наситијила је афера која је претила да угрози рад и уред цркве у младој Кнежевини Србији. Афера је трајала током јесени, зиме и пролећа 1832/1833. године

ствовати. Ако га Црна Гора призна за епископа, то би значило да сама себи поставља епископе, што се не сме ни помислити, а камоли учинити: сваког епископа посвећују три друга епископа, није епископ свуда епископ него у епархији на коју је венчан. То је канонски разлог, а постоји и овај: епископ Никифор није при својој свести и има обичај зграњивати се. У таквом зграњивању и решио се к бекству, а зграњивајућем се човеку закони црквени забрањују свештенодејствовати. То о Никифоровом обичају зграњивања нико није знао. Да су знали не би га изабрали нити константинопољском патријарху за епископа предложили јер је највеће преступленије зграњеног посветити. Архимандрит Петар (Његош) треба да утиче на Црногорце и на Совјет да одлуче да Никифора у Србију врате пак ту да се торжественно одрекне звања. Ако се ипак не врати, понавља митрополит претњу из писма епископу Никифору, на њега ће он, митрополит, проклетињу бацити, штавише, писаће и Великој цркви да и она то учини.

Ко је болест утајио?

Треће писмо је са оваквим почетком: „Православноме народу црногорском од Христа Бога благодет и од нашега смирења молитва и благослов.” И ово је писмо писано драматичним тоном и дословно с очајанијем. Разумљиво: дуго се Кнежевина Србија борила за право да Срби бирају своје једноплеменике за епископе, право је стечено 1831, а сад се догодило – ово. У писму црногорском народу митрополит Мелетије најпре истиче љубав и оданост црногорског

види се у упозорењу црногорском народу – жели да црногорски народ сачува од проклетства и гнева божјег јер, неимајући свога архиепископа, може бити да ће од њега, епископа Никифора, очекивати да врши свету коју тајну (венчање, крштење и слично) од које православни хришћани божји благослов очекују, а то би по уставима свете матере наше цркве на проклетство служило. Све што он учини, на пример (митрополит даје пример), кад кога за свештеника рукоположи, онај ће место благослова клетву примити, кога прокуне, онај ће благослов примити. Узда се у безпримерну благобојазљивост Црногораца.

Улазило се у 1833. годину. Његош, тада осамнаестогодишњи архимандрит, одговорио је са Цетиња на писмо митрополита Мелетија 10. јануара 1833. године. Писмо је примљено три недеље касније, 31. јануара 1833. године. Каже, примио је писмо и разумео. Затим истиче – „ни ми нијесмо се нимало епископу обрадовали, знајући да нам овђе он не може бити ни од какве користи већ од штете”. Није се другачије могло но да га приме зашто је то стари црногорски обичај и закон: ко к Црногорцима прибегне да буде примљен и браћен боље него свој рођени брат или отац, било ко му драго. Примљен је док не добију писмо из Србије. Сада, разумевајући из писама његово неприлично бекство и бригу коју је нанео митрополиту Мелетију и свему том народу, вишеченог господина смо молили лијепим начином и он је обећао да ће се вратити у своје отечество. Додаје: „Што је на штету тога народа (наше браће) то је и наше, и што би била срамота томе народу и његову господару, то би се нама чинило

Кнез Милош с турбаном на слици Павела Ђурковића.

риградског патријарха за извињеније што смо ми у незнању нашем неспособнога препоручивали.

Опрезни митрополит

Стварно, шта је епископ Никифор радио у Црној Гори? Епископ Никифор се, најпре, Богу молио. Шпијуни из суседне Аустрије будно су мотрили и 24. априла 1833. године послали овакав извештај „тамо где треба”:

„Српски епископ, обучен веома неупадљиво, на босански начин, носи око врата малени златни крст, који је једино обележје његовог достојанства, има велике бркове и дугу али ретку браду. Веома је подређен архимандриту (Његошу), говори мало и иде у цркву три пута на дан, најме у зору, у подне и увече, увек у пратњи једног ђакона или свештеника, који би изговарао молитве највише на гробовима владика и свештеника који су умрли у Стањевићима. Иде такође са једном светом књигом у поље под манастиром, где седи на турски начин са прекрштеним ногама и пробави извесно време у читању.” Али то није све. Опет из доставе шпијуна (све доставе су сачуване) дознаје се и то да је архимандрит Црногорски (Његош) дозволио неким аустријским поданицима – неписменим чобанима – да без пасоша пређу границу Црногорску. Њих је у манастиру Морача 10. маја епископ Никифор рукоположио за ђаконе, а већ сутрадан, 11. маја 1833. године, за презвитере. У ствари, баш у доставама аустријских шпијуна записано је да је епископ Никифор у Црној Гори

НАЈГОЈАЗНИЈИ БЛИЗАНЦИ НА СВЕТУ

ОНА ДВОЈИЦА НА МОТОРИМА

**Шта се догодило
с браћом Мекрери
– двојцом џинова
чија је фотографија
на „Хондама”
обишла цео свет?**

Ретко их је ко знао по имену. О њима се обично говорило као о „оној двојци дебелих на моторима”. Јер, кад су се седамдесетих година прошлог века нашли у Гинисовој књизи рекорда као најдебљи близанци на свету, за браћу су се заинтересовали људи из „Хонде”. Фотографија ова два џина, за које су направљени посебно ојачани мотори марке „хонда”, послужила је као одлична реклама. Њихове слике обишле су зе-

маљску куглу. Одједном су сви пожелели да сазнају нешто више о овим џиновима.

Бени и Били Мекрери по свему су били слични својим вршњацима све до 1950, кад су имали четири године, и кад су оболели од малих богиња. Као што се често догађа с једнојајчаним близанцима, снашла их је иста судбина. Пошто од почетка нису лечени како треба, мале богиње нападе су хипофизу, жлезду чији поремећај може да изазове поремећај у расту.

Дечаци су почели претерано да се гоје и у пубертету су били изразито дебели – сваки је имао стотинак килограма. Тежина им је расла све док се нису претворили у праве џинове: Бени је имао 368, а Били 355 ки-

лограма. Чинило се да им се срећа осмехнула кад су их снимили прво репортери часописа „Лајф”, а потом их „открили” и људи из „Гиниса”, а онда и из „Хонде”. До тада скривени од очију јавности, Мекреријеви су кренули моторима на турнеју по Америци. Пошли су из Њујорка и, прелазећи дневно око сто педесет километара, за месец дана стигли су до Лос Анђелеса. Испоставило се да маркетиншки тим из „Хонде” није могао да смисли бољу рекламу. Ако њихови мотоцикли могу да издрже двојцу таквих дебељуга, порука је била јасна – такве двоточкаше заиста вреди купити.

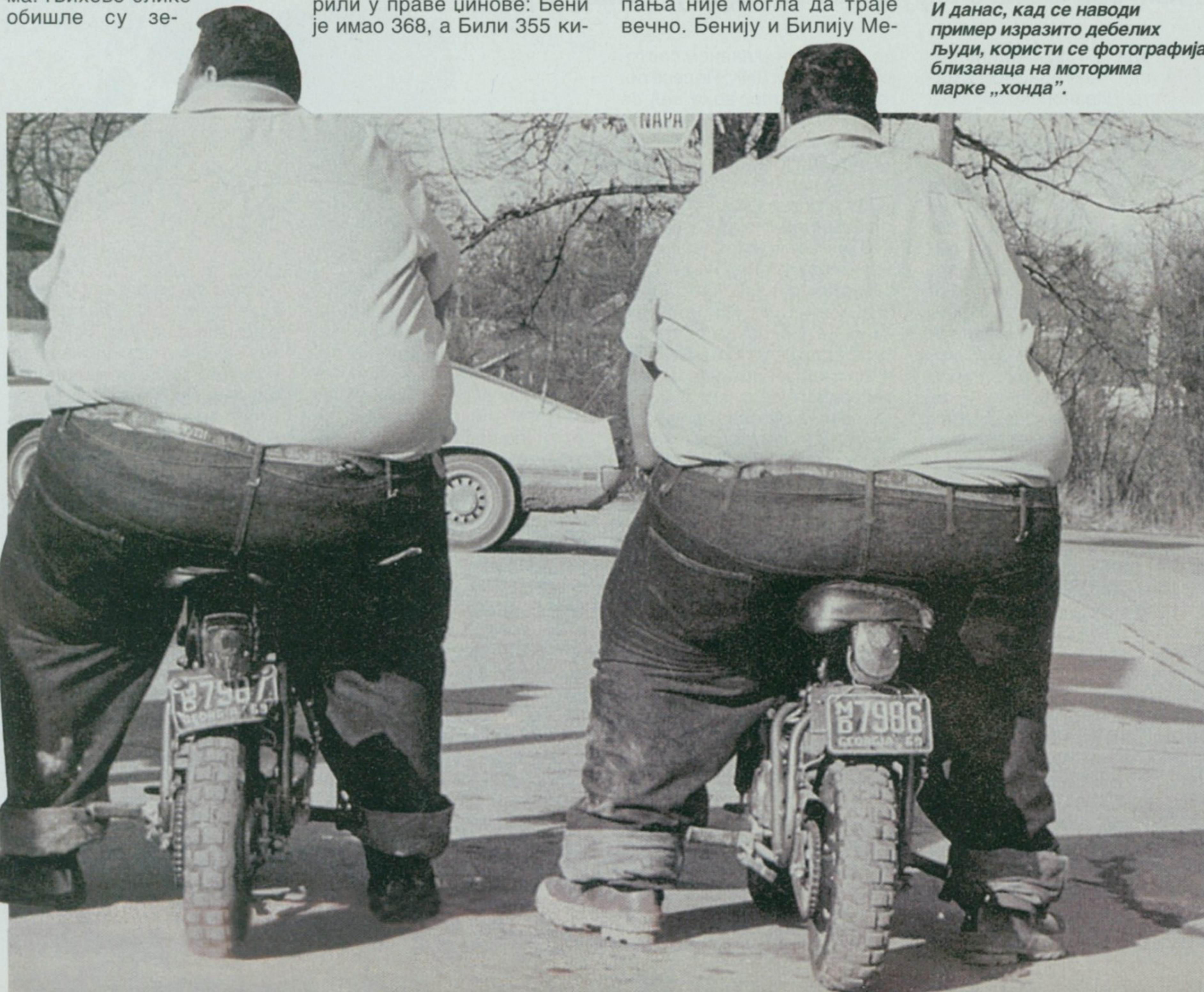
Наравно, рекламна кампања није могла да траје вечно. Бенију и Билију Ме-

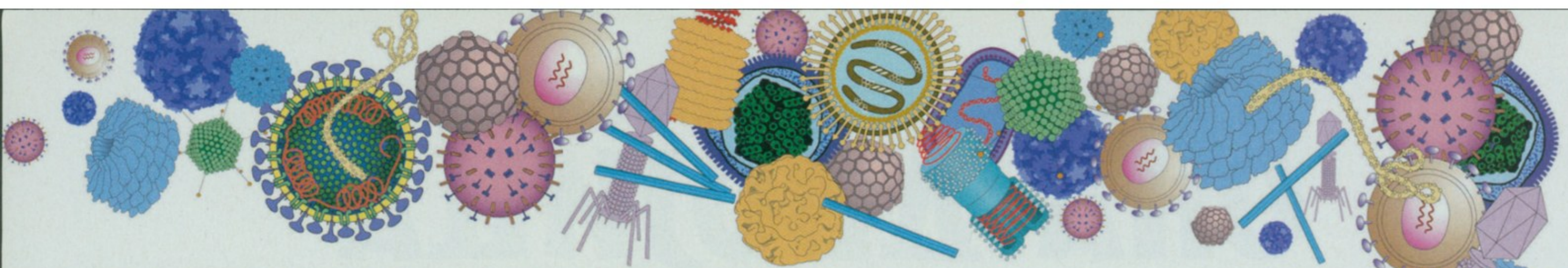
крерију било је јасно да треба да искористе популарност, па су основали школу рвања, узимајући за пример јапанске сумо борце, препознатљиве по великој килажи.

Нажалост, близанци нису дуго уживали у слави. Изводећи вратоломије на мотору, Били је 1979. године погинуо недалеко од Нијагариних водопада. Бени је покушао да настави даље, без свог „двојника”. Али, убрзо је изгубио интерес за рвање. Затворио је школу и, као посвећени верник евангелистичке цркве, учествовао је у добротворним турнирима голфа. Умро је 2001. године ■

В. С.

И данас, кад се наводи пример изразито дебелих људи, користи се фотографија близанаца на моторима марке „хонда”.

ВИРУСИ, НАШИ (НЕ)ПРИЈАТЕЉИ

НЕПОДНОШЉИВА ЛЕПОТА ПОСТОЈАЊА

Доласком јесени и зиме од „обичног” грипа оболе милиони људи. Скоро сваке године нека нова врста вируса постаје ударна вест у читавом свету – ебола вирус, ХИВ, вирус великих богиња као могуће биолошко оружје, САРС, вирус птичијег грипа. Ипак, ова слика о вирусима има и другу, лепшу страну

Када је 1892. године руски бактериолог Дмитриј Ивановски запазио да непознати узрочник мозаичне болести дувана пролази кроз поре керамичког филтера који зауставља бактерије, закључио је да је много мањи од њих и да се вероватно ради о токсину. Холандски микробиолог Мартинус Бејерлинк био је упорнији и 1898. године открио је да су узрочници болести микроорганизми којима је дао име „вирус”. Године 1911. Пејтон Раус открио је непознатог узрочника (такође је пролазио кроз филтер за бактерије), који је изазивао рак код кокошака. Био је то један од врло важних догађаја у проучавању ове опаке болести, али је занемарен због немогућности да се тако мајушни организми, вируси, виде. Правда је ипак задовољена – Раус је добио Нобелову награду 1966. године, 55 година после свог открића.

Прва слика вируса могла је да се види тек четрдесетих година 20. века када је направљен електронски микроскоп. Стручњаци су се уверили да су заиста врло мали, у опсегу од 25 до 100 нанометара (таласне дужине видљиве светлости крећу се од 380 до 780 нанометара). Хемијска испитивања брзо су показала

да се вируси углавном састоје од РНК или ДНК. Педесетих година прошлог века већ се знало да је ДНК носилац наследних особина виших организама, па је било чудно што неки од вируса уопште немају ДНК. Ипак, 1957. године из једног биљног вируса издвојена је РНК која је била заразна (инфективна), па се тако сазнало да исто као ДНК и РНК може да буде носилац наслеђа. Показало се да вируси, пошто су тако мали, могу да садрже само наследни материјал – да су заправо беланчевинасте опне испуњене генетским садржајем.

Постоји небројано много врста вируса јер готово свака животињска, биљна и бактеријска врста има своју групу. До сада је издвојено на десетине хиљада различитих вируса и откривено око 1500 врста од којих свака може да се подели на подврсте, оне, даље, на своје и тако редом. Али, вероватно никада нећемо сазнати колико их тачно има. Процењује се – око 10 на 31 степен!

Вечити путници

Готово све врсте вируса уопште немају властите ћелије. Зато могу да се развијају само унутар неке туђе. Када су у околини, ван ћелије

је домаћина, не могу да се размножавају и на неки начин су мртви. Међу стручњацима постоји подељено мишљење да ли су вируси уопште живи организми. Када се искристалишу понашају се исто као и кристалисане беланчевине, па сасвим личе на неживе хемијске супстанце. (Насупрот њима, бактерије су несумњиво живи организми.) Међутим, кад продру у неку ћелију, вируси оживе и у стању су да сасвим овладају њеним метаболизмом. Ако се ради о бактеријској ћелији, за то је довољно само неколико минута, а ако је у питању ћелија неког сисара, неколико часова. Од тог тренутка заражена ћелија производи нове вирусе. На основу тога може се рећи да су вируси ипак живи организми као и сви други. У ћелији се врло брзо размножавају, па за шест часова настане на хиљаде нових.

Ипак, да би остали у животу, вируси морају да прелазе с домаћина на домаћина. То је тежак начин преживљавања, поготово када домаћин има одбрамбени (имунолошки) систем као што је наш, који може да их победи. Кад нас неки вирус нападне, тај одбрамбени механизам се покреће и за неколико дана направи довољно антитела и Т-лимфоцита који потпуно уништавају све вирусе. Тако се, на пример, догађа с уобичајеном прехладом. Зато, пре него што га одбрамбени систем сасвим не уништи, вирус мора да се пресели, односно да зарази неку другу особу. Само тако може да преживи. У супротном, изумире.

Док није пронађена вакцина, вирус малих богиња непрестано је прелазио с човека на човека. Али, од када се деца у свету вакцинишу против малих богиња, ова болест више

Вируси су ушли
у ћелију
(браон тачкице).

се не јавља. Одбрамбени систем има одлично памћење и врло брзо дејствује када се појави стари познаник. Међутим, нека издвојена популација, која никада раније није дошла у додир с вирусом, знатно ће теже савладати болест.

Прелазећи с организма на организам, вируси се прилагођавају домаћину. Поједини, људски вируси, прилагодили су се нашем начину живота. Ми се рукујемо, што је један од најлакших начина за преношење вируса. Неки стручњаци сматрају да је јапански обичај да се људи клањају (уместо да се рукују) настао у прошлости када је уочено да ће тако ређе да оболевају. Кијање и кашљање такође погодују ширењу вируса, а ту су и љубљење и неки други начини изражавања осећања. Људски вирус неће преживети ако се њиме зарази миш, јер се мишеви не љубе, не рукују, нити своју децу одгајају у вртићима. Али чињеница да су се неки вируси у толикој мери прилагодили људском понашању, има и добру страну – ако се једном искорене, више се никада неће појавити. Управо то се догодило пошто је вакцинација против изазивача великих богиња спроведена у целом свету. И даље постоје други вируси богиња, али они нису прилагођени човеку и за нас нису толико опасни.

Међутим, заустављањем ширења великих богиња свет се суочио с тешком одлуком – да ли се у потпуности ослободити свих залиха овог вируса, или их, за сваки случај, делимично сачувати? Светска здравствена организација одлучила је да се све залихе униште, изузев у две лабораторије: једној у САД и једној у бившем Совјетском Савезу.

Пошто се вируси размножавају само унутар неке ћелије, суочили су се с тешкоћом како да из ње изађу. Открили су два начина: или је разарају или на њеној површини постепено напупе, односећи са собом и део ћелијске опне. У овом другом случају вирус прво мења састав спољашње ћелијске опне убацујући у њу неколико својих беланчевина. Приликом одвајања од ћелије у делу опне коју односи налазе се беланчевине које могу да препознају и заразе нове ћелије. Оба ова поступка прилично су делотворна, али је други подмуклији јер не убија заражену ћелију.

Равнотежни и неравнотежни вируси

Вируси који су се прилагодили некој врсти, на пример људској, могу се назвати и равнотежни вируси јер с нама живе у равнотежи. Они знају како да пређу с особе на особу и углавном нису смртоносни. Могу убити неколико љу-

врсте. На пример, мањи број људи може да добије вирус од неког мајмуна или глодара. Он за њих може да буде и смртоносан, али мала је вероватноћа да ће изазвати већу епидемију. Може да постане равнотежни тек после дужег времена, кад научи како да се брзо сели с особе на особу.

Стручњаци претпостављају да је ХИВ („ретровирус” – изазивач сиде) први пут заразио човека прилично давно – између тридесетих и педесетих година 20. века. По његовим особинама јасно је да још није постао равнотежни вирус. Веома је смртоносан, на дужи временски рок шири се међу људима, али не сувише делотворно – неопходан је увод инјекције или сексуални однос. Ипак, ХИВ и грип су два неравнотежна вируса који нас највише брину пошто не поштују правило неравнотежних вируса да се слабо шире.

Неравнотежни вируси су: грип, ХИВ, САРС, ебола и још неки. Грип је најстарији, и очигледно је да се међу нама шири тако лако као да је равнотежни вирус. Међутим, је-

Шаре на латицама лала дело су вируса.

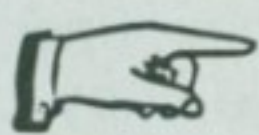
ди (велике богиње и много више), али уопштено говорећи нису велика опасност. Многи стручњаци сматрају да су се вируси током своје еволуције на особен начин прилагодили својим домаћинима. Остављају их у животу да би могли да заразе њихово потомство и тако продуже сопствени живот!

У равнотежне вирусе убрајају се вирус дечје парализе, великих и малих богиња, заушака, већина вируса изазивача прехладе и многи други.

Али када равнотежни вирус једне врсте пређе на неку другу, постаје неравнотежни. Такав вирус тешко ће даље да се шири јер није добро прилагођен начину живота нове

дан од разлога што може да буде веома опасан јесте што се непрестано обнавља из резервоара дивљих птица. Верује се да те птице преносе заразу на домаћу живину, са њих вирус прелази на свиње, па на човека. Резервоар САРС вируса можда је чудна животињница налик мунгосу (civet cat) која живи у Кини. Овај вирус није изазвао већу епидемију.

Вирус грипа, који после ХИВ-а убије годишње највише људи, има посебну особину. Уместо да му је генетски материјал смештен у једном комаду, има их осам. То му омогућава да се спаја и меша с другим врстама грипа. Ако људски и

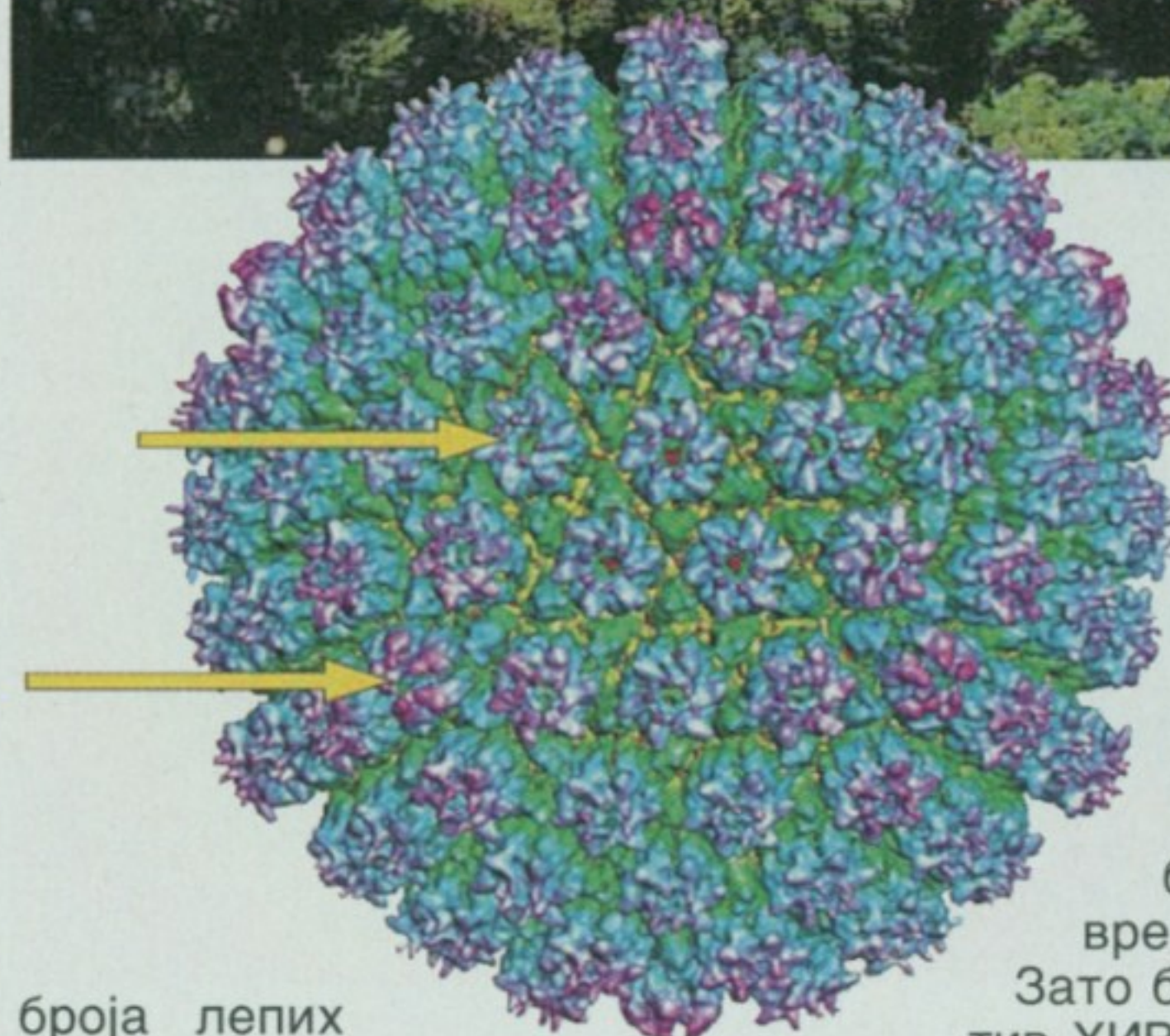
птичији вирус грипа заразе исту животињу, на пример свињу, у њој ће се помешати РНК из оба вируса и добиће се нека нова врста грипа. Ово је један од главних разлога зашто има толико различитих врста грипа, а пошто се вирус непрестано мења, никад не може да достигне равнотежно стање. То је одговор на питање зашто не можемо да направимо општу вакцину и заувек га истребимо (као што је био случај с великим богињама). Пошто се не зна тачно који ће вирус грипа да се појави, прављење вакцине за одређену годину (зиму) заснива се на предвиђању. Најмање шест месеци раније мора да се одреди који тип грипа има највећу вероватноћу. Догодило се да је предвиђање за зиму 2002–2003. потпуно омануло, па је припремљена вакцина била бескорисна.

Савршенство облика

Вируси постоје у невероватно много величина и облика. Парвовируси су најмањи, око 25 нанометара у пречнику. Херпес симплекс је велики, лоптаст вирус, па му његова величина омогућава да стекне и похрани неке посебне особине. Једна од њих је способност да се ушуња у нервне ћелије мозга где се крије да би се касније појавио. Изазива грозницу на уснама, што му заправо омогућава да пређе на друге особе. Неке врсте херпеса крију се у осталим деловима нервног система, а појављују се као осип око појаса или гениталија.

Вотсон и Крик својевремено су се запитали шта је то што омогућава вирусима да од беланчевина створе омотач сложеног облика који штити њихову ДНК или РНК. Симетрична грађа вируса дала је одговор. Вируси имају мањи број беланчевина које знају како да се удруже и направе облике који затварају простор у коме су смештени ДНК или РНК. Познати амерички архитекта Букминстер Фулер (по коме је молекул фуларена добио име), аутор куполе у којој је био смештен павиљон САД на Светској изложби у Монреалу 1967. године, ништа није знао о вирусима. Ипак, користио је исти поступак. Уочио је да може да затвори простор лепом куполом, која ће уз то бити без унутрашње грађе, лака и једноставна, јер исте делове користи много пута.

И биљке имају своје вирусе. Ниједан од њих никада није заразио човека, али може да зарази инсекте. Биљни вируси узročник су једне од малог десет

броја лепих ствари које нам доносе вируси – прелепих пруга на цвећу. На пример, најлепше и најскупље лале, оне с пругастим латицама, украсио је вирус.

ХИВ пошаст

ХИВ (human immunodeficiency virus) има лепу, врло необичну грађу. Из непознатих разлога је асиметричан. Наравно, није познат по лепоти, већ због својих убилачких способности. Заstraшујући подаци показују да је њиме

Пре него што напусти ћелију и зарази новог домаћина, ХИВ вирус уграђује неке своје беланчевине у спољашњу опну ћелије (лево, обојене у жуто).

заражено око 40 милиона људи. Последње године донеле су пет милиона заражених и три милиона мртвих. На онај свет послао је више људи него туберкулоза и маларија. У појединим афричким земљама смањио је животни век

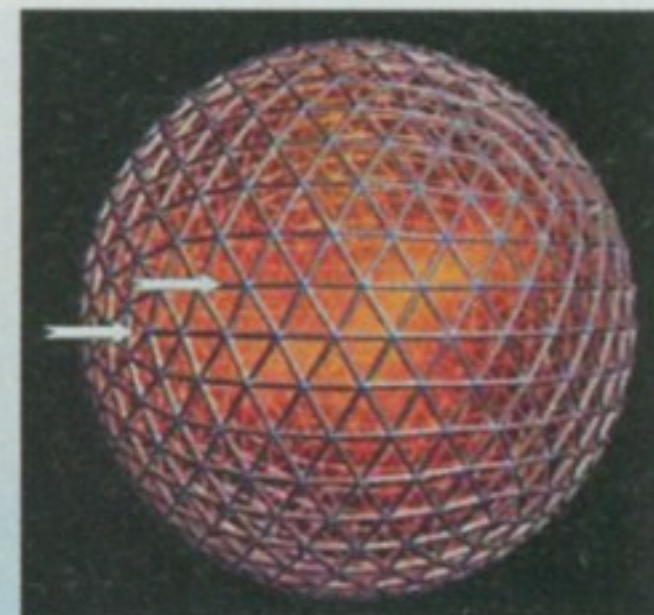
становништва за више од 20 година. То је епидемија са размерама које још нису забележене у савременом добу.

Зато би вакцина против ХИВ-а била права ствар. Међутим, испоставило се да наш одбрамбени систем (који се прилично добро бори против осталих вируса), не може да утиче на ХИВ. Осим тога овај вирус брзо мутира, па се стручњаци питају да ли је уопште могуће направити вакцину против њега. Остварује ли се тиме мрачно предсказање неких научника да ће се појавити вирус који ће збрисати човечанство?

Необично је што нам сам ХИВ вирус можда може помоћи да га се решимо. Како? Захваљујући способности вируса да убацују своје гене у ћелију домаћина. У многим лабораторијама у свету покушавају то да искористе. Намера је да се гени самог ХИВ-а окрену да раде против њега. Једна упрошћена верзија овог вируса употребила би се да се у прави вирус унесе такав генетски материјал који би спречио његов даљи развој.

Промењена слика

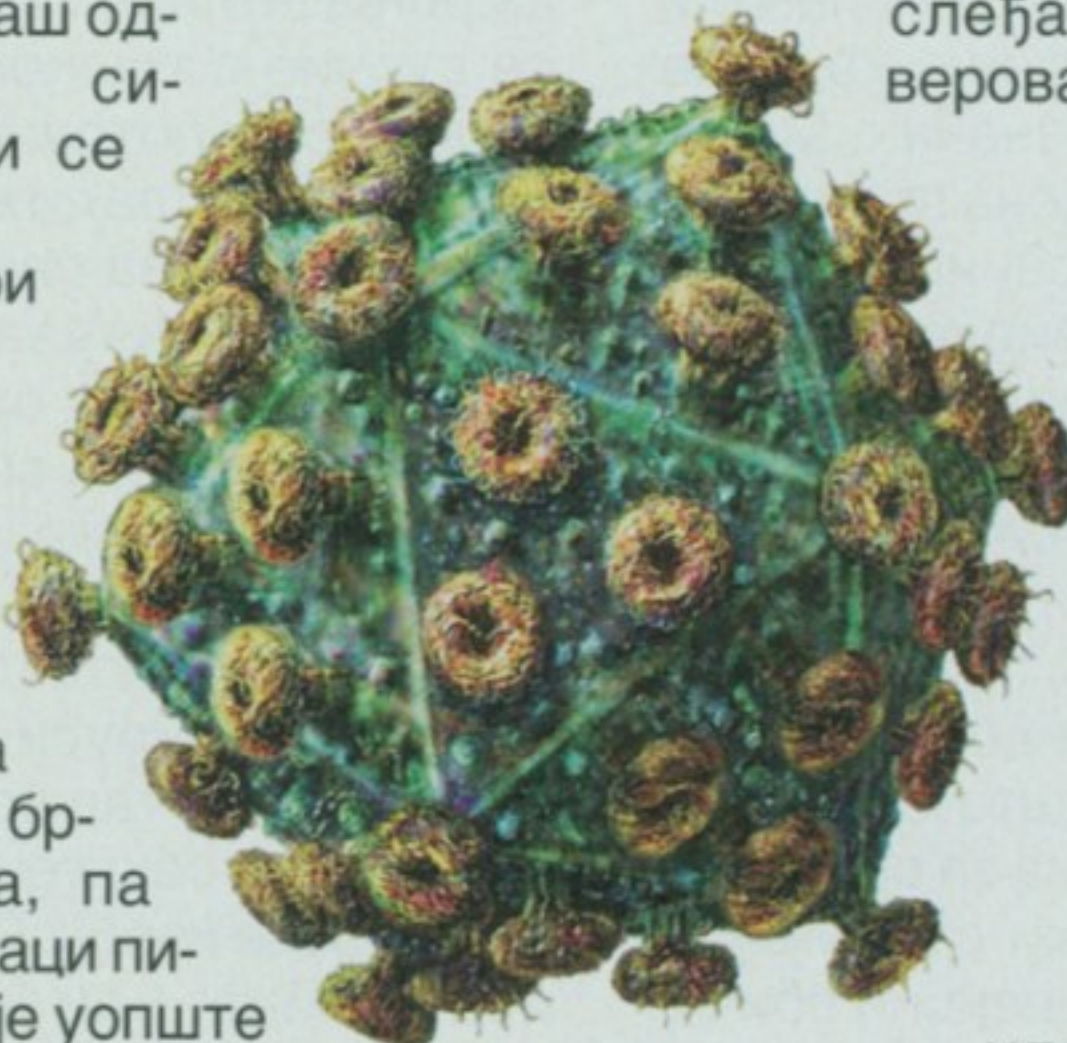
Вариола, сида, грип... Вируси нам не доносе ништа лепо. Ипак, међу стручњацима ова веома неповољна слика о њи-

Симетрија херпес вируса настала је многоструким понављањем две врсте беланчевина. Иста симетрија је у основи Фулерове куполе (боље се види на слици горе).

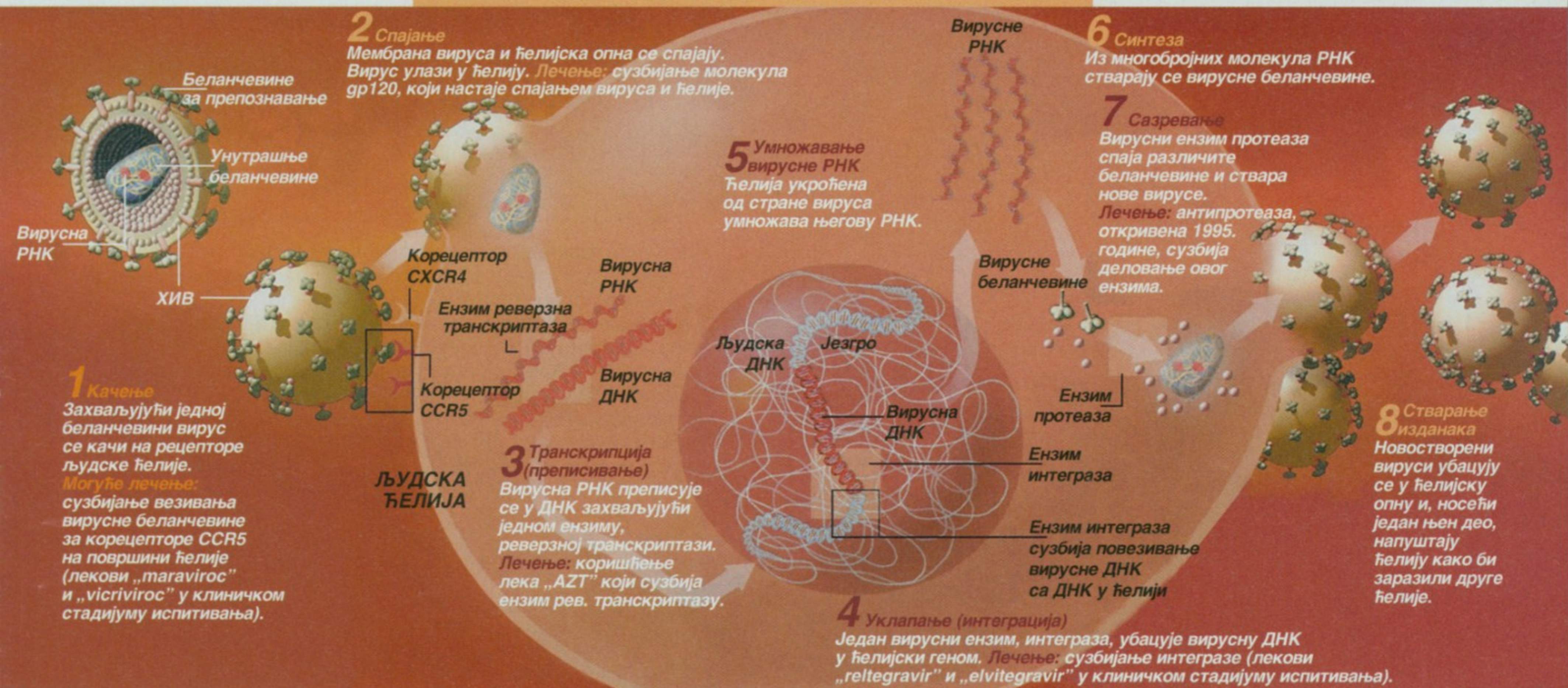
ма почела је да се мења. Вируси постају драгоцени сарадник људи у истраживачким лабораторијама и медицини. Данас се открива да су можда имали кључну улогу у настанку живота и еволуцији живих бића. Научна „хипотеза о РНК свету“ говори да је РНК настала пре ДНК, која се потом као отпорнија на мутације наметнула као молекул наслеђа. Та прва РНК вероватно води поре-

Мали изданци који вире из површине ХИВ-а су беланчевине. Оне му омогућавају да нападне и уђе у ћелију.

кло од вируса. Штавише, можда је и прва ДНК настала из ње. То би значило да су вируси измислили и ДНК. На њеној основи после је изникло сав живи свет.

Последњих година откривено је да готово половину нашег генома дугујемо вирусима. Изненађени овим открићем истраживачи су темељно почели да проучавају вирусе који су се уградили у наш наследни материјал (такозвани ендегени ретровируси). То откриће заправо је значило да су вируси већ неколико милиона година део нашег генома, не наносећи нам штету. Неки од ових вирусних гена понекад су још активни у нашим ћелијама. Ако су вируси присутни у нашем геному толико дуго, поставља се питање шта раде у њему? Или тачни-

је, како су се уопште у њему задржали? Јер, према законима природног одабирања, ћелије заражене вирусним геном требало би да изумру. Очигледно је да нису... Зашто? Неки истраживачи мисле да је то зато што се показало да су вируси неопходни за развој (еволуцију). Наиме, сматра се да еволуција, настала само под утицајем мутација и селекције не би могла да објасни оволику разноврсност живих бића какву данас имамо. И промене у нашем геному, које су знатним делом настале под утицајем вируса, доприносе тој разноврсности.

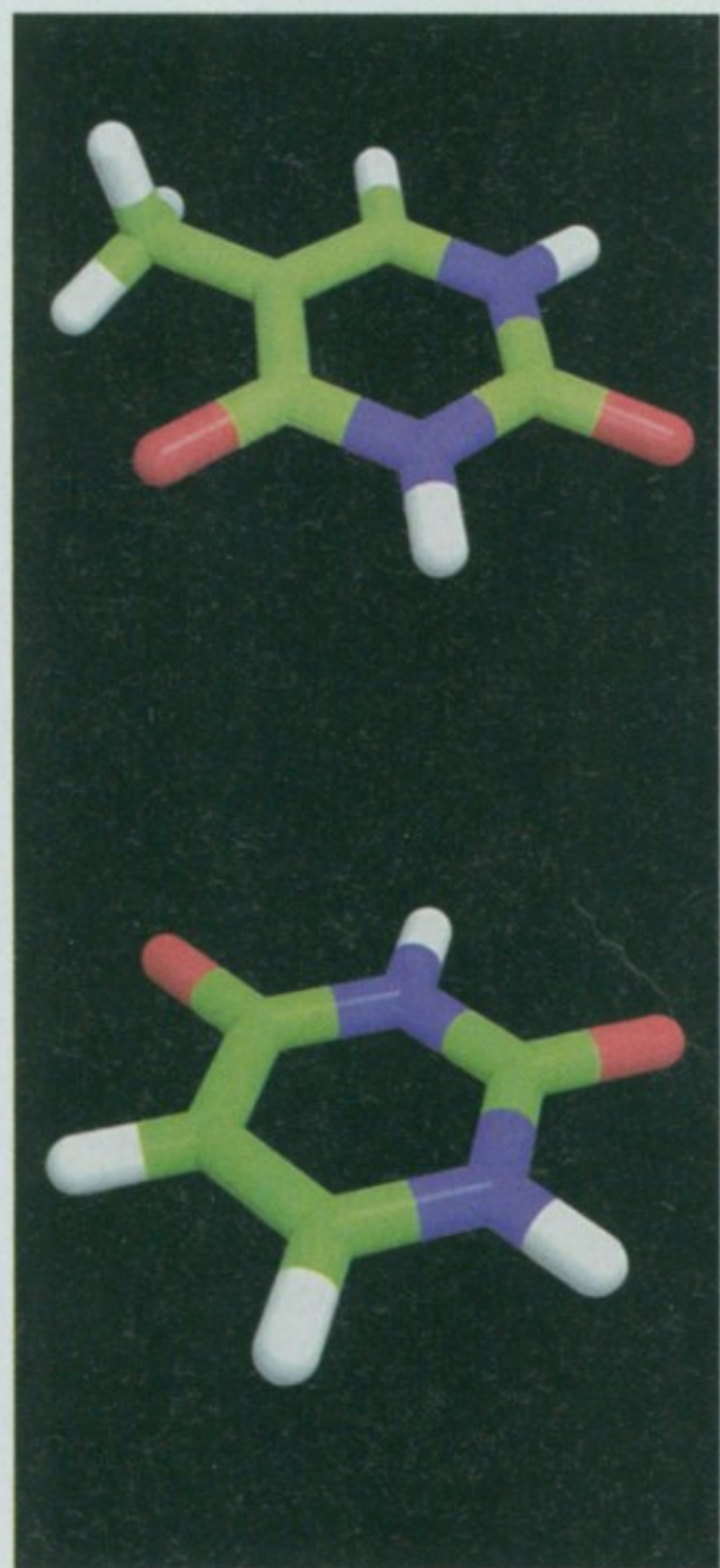
КАКО ДЕЛУЈЕ ХИВ – МОГУЋИ НАЧИНИ ЛЕЧЕЊА

Овај вирус, изазивач сиде, погубан је јер напада лимфоците Т CD4+, ћелије које усклађују рад одбране нашег организма. Под његовим дејством постепено се нарушава имунски одговор ћелија на унутарћелијске патогене, у које спадају вируси (па и сам ХИВ), протозое, гљивице и неке бактерије. Како би ушао у ћелију и тамо се размножавао, ХИВ се ослања на различите беланчевине и ензиме. Ови молекули могућа су мета у поступку лечења.

ХИВ користи CD4 молекула, али се показало да је за улазак вируса у ћелију потребно и присуство корецептора CCR-5. Касније, у току развоја инфекције, вирус користи и други корецептор: CXCR-4. Током једног истраживања спроведеног на особама зараженим ХИВ-ом, чији је организам сам сузбио размножавање вируса, уочена је важна улога њихових лимфоцита Т CD8. У лабораторијским условима ове ћелије успешно су заустављале инфекцију јер су сузбијале заражене Т CD4 лимфоците ■

ња је једноставна – неинфективни вируси снабдевају се здравим генима који се онда лако уносе у ћелије с оболелим генима. Зачуђујуће је сазнање да би ХИВ био савршен преносилац здравих гена (наравно, нека његова „разоружана“ верзија) и то баш захваљујући способности да у људске ћелије улази без одговора нашег одбрамбеног система.

Вируси немају унапред задату злу намеру против нашег света. Њихов једини циљ је да се размноже и опстану. Значи да се у природном окружењу понашају исто као и све остале врсте. А болест најче-

Постоји око 10^{31} различитих вируса, што је више од укупног броја свих осталих живих бића заједно (царства бактерија, животиња и биљака). Зато је неправедно да обраћамо пажњу на само око 200 вируса за које знамо да су штетни за човека. Следећи познату изреку: „Непријатељ мог непријатеља, мој је пријатељ“, научници су увидели да би вируси могли да нам постану верни савезници у борби против разних болести, укључујући и оне које изазивају сами вируси. Поготово ако се нађе одговор на питање зашто не-

Неки ДНК вируси у свом саставу немају тимин (горе), већ урацил (доле) који је особен за грађу РНК. То наводи на претпоставку да су вируси „измислили“ ДНК.

ки вируси убијају (ХИВ), а њихови блиски рођаци не убијају. Запажено је да поједини аденовируси (имају дволанчану ДНК) или парвовируси (с једним ДНК ланцем) могу да убијају туморе. Ту су и бактеријски вируси који нападају одређене бактерије.

За генетичаре вируси постају савршена истраживачка алатка. Можда и више од тога. Замисао генетског лече-

Полазећи од генетског садржаја једног ретровируса који се убацио у наш геном, група француских научника успела је крајем 2006. године да оживи вирус стар пет милиона година. Зато није чудно што су га назвали „феникс“. Створена јединка била је заразна, али безопасна за данашње ћелије, које су, очигледно, научиле да се од ње одбране (још један од доказа да део нашег генетског наслеђа потиче од вируса).

шће настаје кад се наруши ова равнотежа у којој живимо с њима: у случају премора, после доживљеног стреса и слично.

Све указује да вируси имају своје место и улогу у људском организму и да нису наши љути непријатељи. Да ли је дошло време да се и ми, обични људи, ослободимо страха и то прихватимо? ■

Горан Војиновић

једанаест

ЗАШТО? КАКО!

ДА ЛИ ЈЕ ЗЕБРА ЦРНА С БЕЛИМ ПРУГАМА, ИЛИ БЕЛА С ЦРНИМ ПРУГАМА?

Све три подврсте зебре имају подједнако црних и белих шара. Више било које од те две боје умањено би делотворност шара и разоткрио животињу. Нејасно је да ли су то црне шаре на белом, или беле шаре на црном. Неки одговори просто нису ни црни ни бели ■

ЗАШТО НЕКИ ОД САТУРНОВИХ МЕСЕЦА НИСУ ОКРУГЛИ?

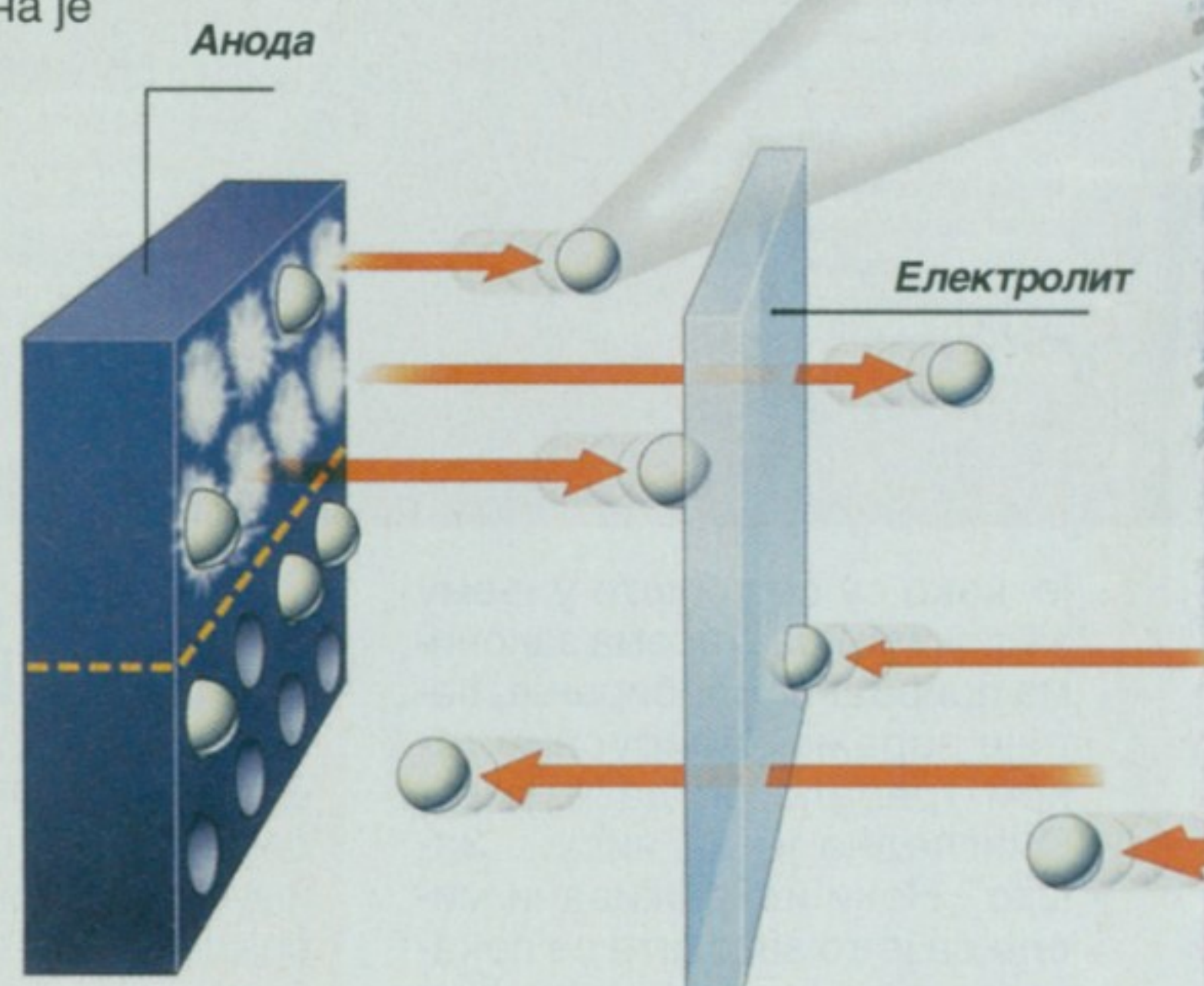

До сада је примећено да око Сатурна кружи више од педесет месеца. Свега седам је округло, док неки изгледају као комади стења након судара, што међусобних, што са успутним кометама. Многи астрономи верују да је кромпирасти Хиперион остатак много већег (и вероватно округлог) месеца уништеног у судару. Остали су већином мањи астероиди – комади стења које је заробила Сатурнова гравитација ■

КАКО РАДИ БАТЕРИЈА КОЈА МОЖЕ ДА СЕ ДОПУНИ?

Кад се батерија користи, хемијска енергија претвара се у електричну струју, а док се пуни, овај поступак се обрће применом електричне струје.

1. Ако батерија ради, атоми литијума остају без својих електрона услед хемијске реакције између електролита и аноде и постају јони литијума.
2. Јони литијума теку кроз електролит, јер их привлачи катода.
3. Проток јона је електрична струја која може да се употреби за напајање уређаја ■

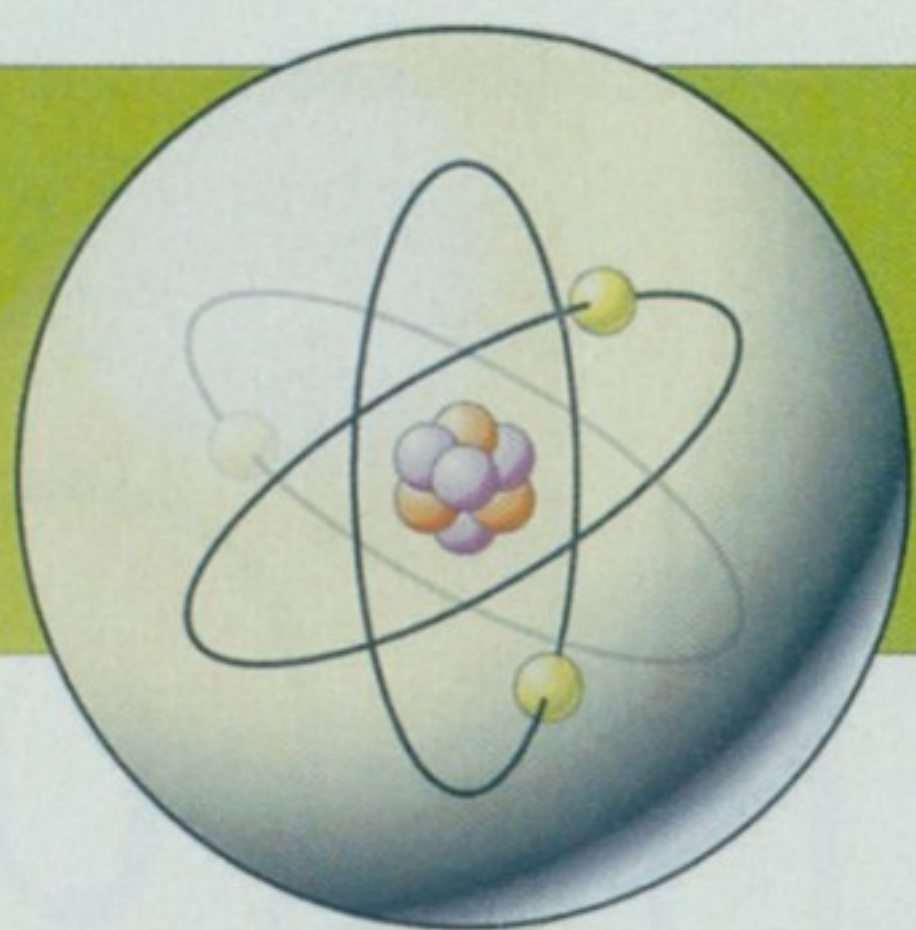

ЗАШТО НАМ НА СНИМКУ ГЛАС ЗВУЧИ ДРУГАЧИЈЕ?

Кад човек слуша сопствени глас, чује мешавину звука који се до бубних опни преноси ваздухом, и звук који се преноси директно, вибрацијама виличне кости. Пошто је вилична кост чврста, она преноси ниже фреквенције боље од ваздуха, па у сопственом гласу човек чује више басова. А кад слуша свој глас на снимку, чује само фреквенције пренете ваздухом ■

НА КОЈОЈ БИ СЕ ТЕМПЕРАТУРИ СМРЗЛА АТМОСФЕРА?

Да би се у атмосфери све смрзло, температура би морала да се спусти до једног степена изнад апсолутне нуле. Кад би атмосфера почела да се хлади, прво би се замрзла вода, а затим гасови угљен-диоксид и метан. За то би температура морала да се спусти до 183 степена Целзијуса испод нуле, али би хлађење морало да се настави да би се смрзли аргон (-189°C), азот (-210°C) и кисеоник (-218°C). Међутим, и тада би остало још око 0,001 одсто атмосфере – водоник и хелијум. Зато би снижавање температуре морало да се настави до -259°C за смрзавање водоника и крајњих $-272,2^{\circ}\text{C}$ за хелијум. У том тренутку температура би била мања од једног степена изнад апсолутне нуле ($-273,15^{\circ}\text{C}$ Целзијуса) ■

Атом литијума
остаје без
електрона
и постаје јон
литијума.

ИЗАБЕРИТЕ НАЈБОЉУ БАТЕРИЈУ ЗА СВАКУ ПРИЛИКУ

АЛКАЛНЕ

Имају најширу употребу и дуго трају и кад се не користе. Савршене су за уобичајене кућне уређаје.

ЈЕДНОКРАТНЕ ЛИТИЈУМСКЕ

Добре су за уређаје који троше доста струје.

ДОПУЊИВЕ ЛИТИЈУМ-ЈОНСКЕ

Користе се за напајање уређаја такозване високе технологије.

ДОПУЊИВЕ НИКЛ-КАДМИЈУМСКЕ

Вреде уложеног новца.

ДОПУЊИВЕ НИКЛ-МЕТАЛ ХИДРИДНЕ

Погодне за уређаје који троше много струје. Пре пуњења не морају потпуно да се испразне.

ХИБРИДНЕ ДОПУЊИВЕ НИКЛ-МЕТАЛ ХИДРИДНЕ

Најновији тип допуњивих батерија. Понашају се као алкалне батерије, али могу да се допуњују.

МАЛА ПОТРОШЊА

ВЕЛИКА ПОТРОШЊА

Димни аларм	Сат	Даљински управљач	Улазно звоно	Батеријска лампа	Радио	Играчка	MP3 плејер	GPS уређај	Дигитална камера
-------------	-----	-------------------	--------------	------------------	-------	---------	------------	------------	------------------

ЗАБОРАВЉЕНЕ ЖЕЉЕ

ДОСАДНО

Досада се препознаје по изразу непријатности на лицу особе која се досађује, уз који се појављују несврсисходна понашања – љуљање ноге, клађење, лупкање прстима, грицање усана и ноктију, цртање, ходање по соби...

На полеђини црно-беле фотографије на којој је љупка тринаестогодишња девојчица, пише необична посвета:

„Мојој драгој другарици поклањам ову слику из досаде.“ Следе потпис и датум. Свашта! Како једна тако лепа и млада особа може да се досађује, многи би прекорно упитали. Може! Управо је осећање досаде оно које често прати децу кроз време док постају одрасли људи – у годинама адолесценције. Јер, баш тада јавља се сукоб између личних и родитељских жеља. А када дете није у стању да се избори за своје жеље, да их нађе у мноштву родитељских прохтева и очекивања, или када је приморано да се повинује родитељским жељама, јавља се осећање досаде. Некада то осећање може да се претвори у хронично стање досаде. Адолесцент својим вапајима да му је досадно покушава да измакне досади, тачније да се сети својих правих жеља...

Пронађи своју врсту досаде

Није тек тако славни аргентински писац Хорхе Луис Борхес написао да је „Досада многа стварија од насиља“. И италијански писац Алберто Моравија написао је 1960. године роман посвећен осећању досаде, а који носи једноставан наслов: „Досада“. То је прича о богатом сликару Дину који живи с мајком у прекрасној кући, али му дани пролазе у неподношљивом досађивању. Укратко, на крају ће Дино ипак успети да разбије оклоп досаде који га је окруживао и спутавао. Досада је врста осећања незадовољства коју нека особа доживљава у оним приликама за које процењује да не нуде могућност задовољења било које његове жеље. И досада има свој циљ: то је да се особа која се досађује покрене како би напустила окружење и стање у коме не може да задовољи своје жеље. Стога се често оглашава поруком или уобичајеним позивом у помоћ који

гласи: „Досадно ми је!“

Према речима доктора Зорана Миливојевића, нашег угледног психотерапеута, иначе честог сарадника „Забавника“, досада се препознаје по изразу непријатности на лицу, уз који се појављују несврсисходна понашања, или, стручно речено – агитација (немир). Под агитацијом се, каже доктор Миливојевић, подразумева љуљање ноге, клађење, лупкање прстима, грицање усана и ноктију, цртање, ходање по соби, пушење... Сврха агитације јесте да потроши напетост осећања које ствара досада. Наиме, осећање досаде подиже осећајну снагу која би, када би порасла до одређене мере, покренула човека да напусти досадну ситуацију. Али, будући да човек не дозвољава увек себи да напусти досадну ситуацију, он енергију троши кроз несврсисходне покрете. Постоје две врсте досаде: ситуациона и структурална. Када је реч о ситуационој досади, особа која се досађује свесна је својих жеља, али из неког разлога није у стању да напусти досадну ситуацију у којој се налази. Разлози могу бити спољашњи, али и унутрашњи. Уколико је особа у болници, па ту лежи и досађује се, реч је о ситуационој досади са спољашњим разлозима. Када је реч о ситуационој досади са унутрашњим разлозима, човек из ње не бежи иако је свестан да је – досадна. На пример, налази се у школи, или на пословном састанку. Час је досадан, али ако га напусти, ученик неће научити градиво, а професор ће му уписати неоправдани изостанак. Стога – остаје. И досађује се. С друге стране, структурална досада је врста досаде коју човек осећа без обзира на прилике. Узрок те досаде лежи у немогућности да човек установи које су заправо његове праве жеље. Једноставно, он осећа да му је у животу све досадно. Сам живот му је досадан! Особа која се досађује нема наизглед баш никаквих жеља, све јој је једнако досадно. Човек који се на тај начин досађује одвојен је од својих жеља, али

и интересовања. Реч је, дакле, о својеврсном поремећају жеља. Како побећи од досаде?

Или се повући из ситуације која је досадна, или утицати да она, једноставно речено, постане занимљивија. Повлачење из досадних прилика може бити стварно или симболичко. Рецимо, слушамо досадно предавање, али не напуштамо просторију иако „умиремо“ од досаде, већ се препуштамо маштаријама о нечем сасвим другом. И најдосадније прилике могу се учинити занимљивијим управо кроз маштање. Машта ипак није једини бег од досаде. Често се дешава да људи – само да би прекинули досаду – не чине нешто што ће ситуацију учинити пријатном или занимљивом, већ неки неочекивани, скандалозни поступак који изазива снажно непријатно осећање. Али тај испад човек боље прихвата од досаде! Управо као јунак романа Алберта Моравије.

Забави ме, забави се!

Кад некоме покажемо да се досађујемо, ми му поручујемо да нам не досађује, или га молимо да нам помогне да изађемо из досадне ситуације. На пример, деца траже од родитеља да их забаве кад им је досадно. Она су свесна да се налазе под родитељским надзором, па захтевају од „одговорних“ да досаду и окончају. Нажалост, овај образац понашања неки људи задржавају и кад одрасту. Они стално очекују од других да их забаве. Уколико им је досадно, онда су за то криви други. Овакав начин понашања често се претвори у неку врсту животног стила.

МИ ЈЕ!

С друге стране, постоје људи којима је досада неприхватљиво осећање јер, док су били мали, родитељи им нису дозвољавали да се досађују. Кад одрасту и осете досаду, ти људи помисле како с њима нешто није у реду. Они су стално запослени или су опседнути забавом. Другима, пак, не само да је неприхватљиво сопствено досађивање, већ им смета

и кад је другим људима досадно. У ствари, они себе сматрају кривцима што се нека особа у њиховом друштву досађује. Покушавају да им угоде и разбију досаду понашајући се често будаласто или изазивају свађу. Уопштено говорећи, детињство је важно раздобље кад се у свести човека ствара слика досаде: уколико је дете безуспешно покушавало да забави своје

родитеље који су били незадовољни, оно ће кад одрасте бити оптерећено страхом да би другима могло да буде досадно, а због тога и одбачено. Често се мешају равнодушност (apatiја) и досада. У ствари, битно се разликују. Код осећања равнодушности жеља не постоји, док код досаде постоји, али човек не успева да је објасни и разабере. Иначе, структуралну досаду (поремећај жеља) психолози сматрају мањим поремећајем од апатије.

Где и када човек најчешће осећа досаду? Она се често везује за одређена места где смо дужни да боравимо извесно време, без обзира на наше жеље. Као одличан пример може да послужи школа, касарна или болница. Ако је човеку често досадно, да ли постоји лек за ту досадну бољку? Постоји! Али то није, како се често мисли, налажење некакве „занимације“. Потребно је да онај коме је досадно најпре преиспита своје жеље, циљеве и вредности. Једноставно речено, да би човек престао да се досађује, потребно је да открије своју праву, изворну жељу. Посебно је важно да човек открије своје потиснуте жеље које, додуше,

могу бити велике и неостварљиве. Или чак забрањене...

Али, како их открити? Како им ући у траг? Ево како: истинска жеља се најчешће крије у маштаријама које се мотају по глави особе баш у тренутку док осећа страшну досаду ■

Мирјана Оићановић

Илустровао
Добросав
Боб Живковић

Илустровала Неда Докић

КАКО ОДОЛЕТИ?

Недавна статистичка истраживања у свету показала су да је бар тридесет одсто свих телевизијских реклама посвећено – храни. Пре свега, рекламирају се разни слаткиши и чоколадице, а и остала храна. То значи да у склопу програма које прате гледаоци сваке године имају прилике да виде (у просеку) стотине часова ТВ спотова у којима се велича и хвали храна. У таквим приликама, заиста је тешко одолети искушењу ■

ЖЕЛИТЕ УСИСИВАЧ? НЕ, БУБРЕГ!

Трговачки путник позвонио је на врата једне куће у намери да домаћинима прода усисивач. Кад је после неког времена одлазио, одлучио је да им неће продати усисивач већ поклонити – бубрег. Догодило се то недавно у америчкој држави Ајдахо: млади трговачки путник, продавац малих кућних уређаја, толико се потресао видевши свог вршњака који сваког дана иде на дијализу у ишчекивању да му неко да бубрег, да је одлучио да му поклони свој. Обављена је операција и сада се обојица добро осећају. – Одлучио сам да младићу поклоним бубрег неопходан да би живео. Нема везе што га нисам познавао – објаснио је кратко храбри трговачки путник ■

ЗИД УЗВРАЋА УДАРАЦ

Парижани су се досетили како да доскоче мушкарцима који загађују улице њиховог прекрасног града тако што мокре окренути према зиду. Наиме, архитекта Етијен Вандерпутен изумео је зид који на извешан начин „узвраћа ударац”: капљице мокраће одбијају се о површину и прскају ципеле онога који се олакшава ван тоалета. Реч је о таласастом слоју који се качи или лепи на зид, па се тако мокраћа одбија од таласасте површине. Вандерпутен је изумео „зид који узвраћа ударац” на захтев градоначелника Париза који с градским службама већ дуже никако да се избори с непријатним мирисима у подземним пролазима и мрачним улицама у центру града ■

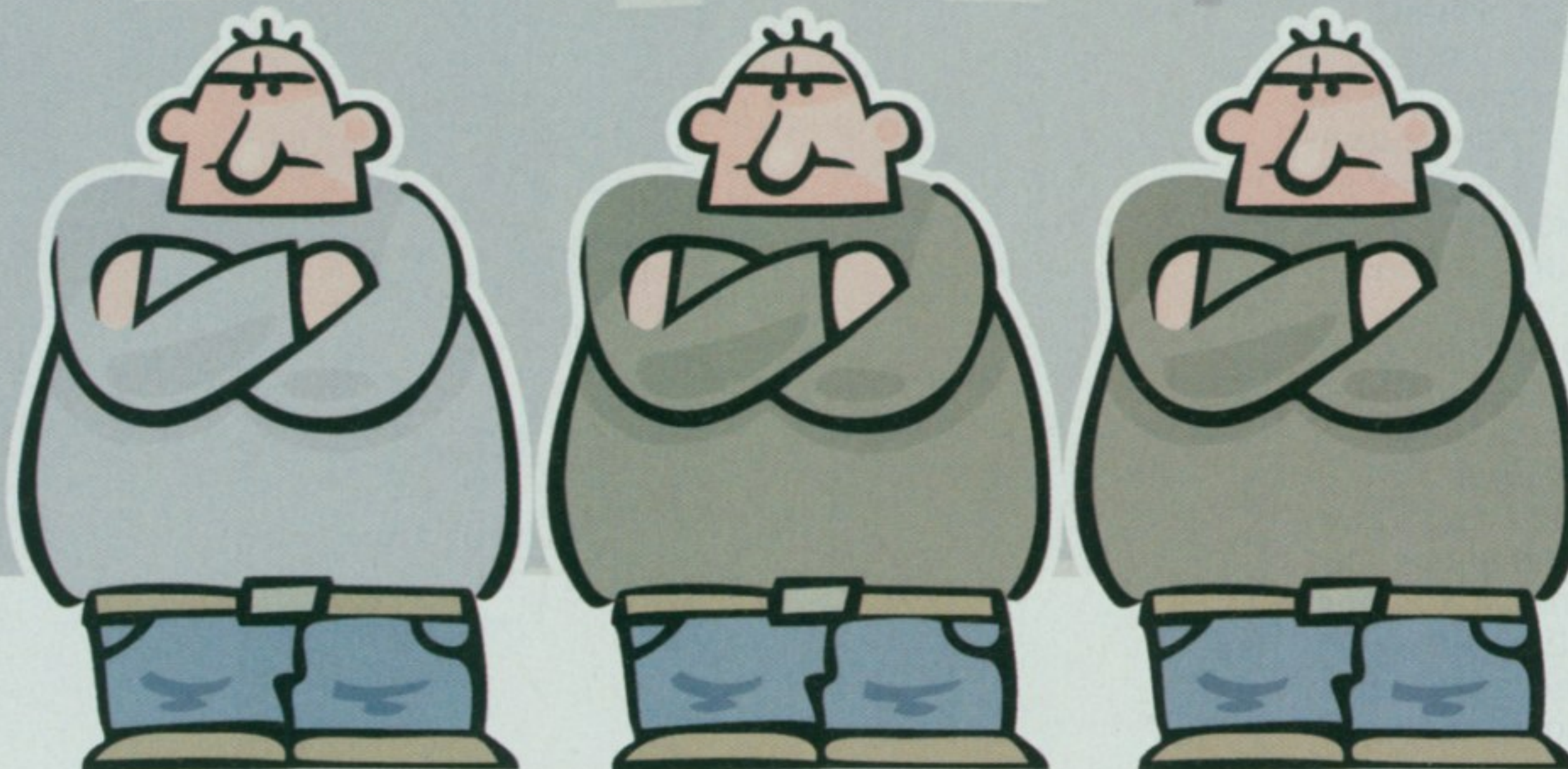
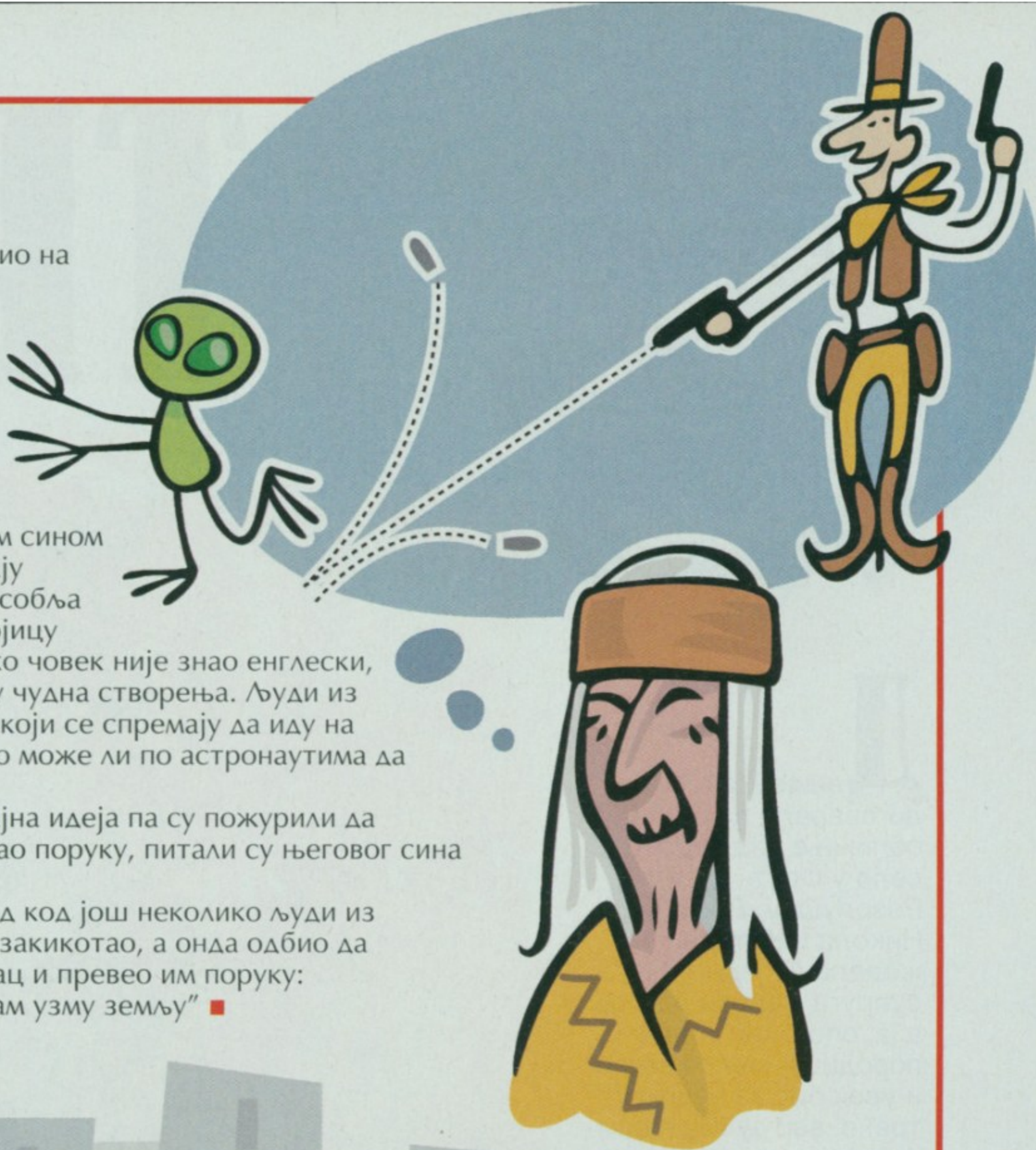
ОБЕСПРАВЉЕН

Ролф Еден има седамдесет седам година и дуго је важио за једног од најпознатијих заводника у Немачкој. Међутим, ствари су недавно кренуле наопако. Будући имућан, овај прослављени плејбој позвао је на вечеру врло привлачну деветнаестогодишњакињу. Она је с одушевљењем прихватила позив. Навалила је на специјалитете (посебно су јој се допали кавијар и шампањац), смејала се и весело чаврљала. Међутим, после вечере, Ролф је покушао да пољуби младу пријатељицу и позвао је да сврати код њега... Девојка се запрепастила како један стар човек може тако нешто уопште и да помисли, а камоли да се тако понаша! Бивши заводник био је толико огорчен да је пресавио табак и поднео тужбу против девојке. Зашто? Због дискриминације (обесправљивања) старих људи ■

ПОРУКА НАВАХО ИНДИЈАНАЦА

Негде око 1966, тим Наса који је радио на мисији на Месец „Аполо“, одвео је астронауте близу града Туба Сити (Аризона). Овде је земљиште резервата Навахо прилично слично површини Месеца. Међу свим камионима и великим возилима биле су и две крупне прилике обучене у свемирска одела. У близини, Навахо пастир је са својим сином посматрао чудна створења како ходају околу, уз повремену помоћ осталог особља Наса. Особље Наса приметиле је двојицу Навахо Индијанаца и пришло им. Како човек није знао енглески, његов син је питао уместо њега ко су чудна створења. Људи из Наса рекли су им да су то само људи који се спремају да иду на Месец. Човек се јако узбудио и питао може ли по астронаутима да пошаље поруку на Месец. Особље Наса мислило је да је ово сјајна идеја па су пожурили да донесу магнетофон. Кад је човек рекао поруку, питали су његовог сина да им је преведе. Није хтео. Касније су покушали да добију превод код још неколико људи из резервата, и свако кога су питали се закикотао, а онда одбио да преведе. Коначно, неко је добио новац и превео им поруку: „Пазите се ових момака, долазе да вам узму земљу“ ■

ИЗБЕГАВАЈТЕ ФИЛАДЕЛФИЈУ И БРИТАНЦЕ

Амерички часопис „Тревел енд лежр“, чије су теме везане за путовања и време одмора и доколице, недавно је спровео истраживање у жељи да добије одговор на питање: у којим се америчким градовима посетиоци осећају најпријатније? На велико разочарање становника највећег града у Пенсилванији, незахвално прво место освојила је Филаделфија. У анкети је, електронским путем, преко сајта www.travelandleisure.com, учествовало више од 60.000 испитаника. На листи се нашло двадесет пет највећих градова у САД. Показало се да је Филаделфија метропола с најнезанимљивијим и најнељубазнијим људима, чак има и највећи број прекомерно дебелих грађана, а сам град проглашен је најружнијим. Одмах иза Филаделфије нашли су се Вашингтон и Далас. За најпријатније и најотвореније градове проглашени су Сан Дијего и Мајами. Слично истраживање спроведено је недавно и у Бриселу, на скупу који је назван „Наша Европа“. На дружење које је трајало од петка до недеље увече стигло је 362 људи из двадесет седам земаља Европске уније. На самом почетку, пре упознавања и потом, пре него што су се разишли, сви су одговорили на питање: коју националност сматрате најдружељубивијом и најсимпатичнијом. Догодило се нешто што нико није очекивао. Тек када се људи упознају и неко време проведу заједно, обично немају предрасуде и уврежена мишљења о одређеним нацијама. Никог није изненадило што су на почетку скупа Шпанци добили највећи број гласова – 78,6 одсто, најмање Пољаци – 67, а Енглези су се нашли у „сендвичу“ са 70,3 одсто. Међутим, све је збунило што су на растанку само Британци добили мање гласова него на почетку скупа – 68,1 одсто. Како се и очекивало, остали су побољшали слику о себи. Пољаци су тако добили три одсто више гласова. Наравно, из Брисела је одмах стигло образложење да је у питању сувише мали „узорак“ и да истраживање не може да се сматра сасвим ваљаним. Међутим, да ли је баш случајно што су се једино Енглези понели као – Енглези? ■

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ТРАГОМ

Данима смо се договарали да обиђемо оближње индијанско село у Форт Резолушну. Деца, Никола и Кетрин, желела су једно, супруга Валери друго, а ја, опет, као глава породице, све то вагао и увек био за нешто треће, верујући да сам најпозванији да пресудим. Невоља је била у томе како да ускладимо обавезе и одаберемо најпогоднији дан за излет. Иначе, живели смо на обали Великог рописког језера у северозападном делу Канаде. И супруга и ја радили смо као наставници у средњој школи.

И тако, повуци-потегни, месеци су се развлачили за нама. А онда, средином августа 1998. године, готово углас напречац смо решили да коначно кренемо. Дан је био прелеп, као да је мамио на пустоловину.

До индијанског села, које је привлачило мноштво посетилаца знатижељних да виде остатке некадашњег живота првих становника континента, пут је водио кроз густу шуму. Без обзира на дебеле сенке које су премрежавале пут, у аутомобилу је владала паклена врућина јер нисам поправио клима-уређај. Журили смо, је л'?!

Али, кад сам отворио прозоре до краја, не би ли нас промаја мало освежила, настала је нова, још болнија невоља. У аутомобил су, с језивим зујањем, у

Илустровао Мирко Чолак

МЕДВЕДИЦЕ

ројевима почели да улећу комарци. Сви смо се ударили по врату, лицу, али и ногама с обзиром на то да нас је жега натерала да сви кренемо у кратким панталонама. А ја, бранећи се како сам знао и умео, умало да неколико пута слетим с пута. Није нам било друге, морали смо поново да затворимо прозоре, а тада је врућина, уз још понеки убод, постала још неподношљивија. Ипак, били смо прилично добро расположени знајући да нас после овако напорног пута чека индијанско село које смо толико дуго желели да обиђемо.

Тек кад смо пред собом угледали дим и чули пуцкетање, схватили смо да је негде у шуми избио пожар и да је то био прави разлог што је температура у колима расла као помахнитала. Успорио сам покушавајући да наслутим где се то ватра одомаћила. И онда, нешто даље, на месту где је шума била проређена, угледали смо стравичан приказ: у ширини од преко 200 метара шума је била у пламену. Околна борова стабла била су осушена, друга натрула, па их је ватра лако узимала под своје ширећи се незадрживом брзином. Врућина се повећавала сваким пређеним метром, а мени је почела да се леди крв у жилама јер сам схватио у каквој смо опасности. Од ватрогасаца, чак ни било ког живог створа, није било ни трага ни гласа. Седећи поред мене, Валери је ћутала стиснутих усана, док су деца, и даље несвесна опасности која нам је претила, чаврљала на задњем седишту. Убрзо су се и они ућутали. У аутомобилу је завладала гробна тишина, само је мени шумило у глави од крупњања страха. Пошто је јара постајала све јача а дим гушћи, било ми је посве јасно да идемо право у средиште ватре. На узаном путу некако сам

окренуо кола и додао гас јурнувши натраг. Иако су прозори на аутомобилу били до краја затворени, дим је почео да се увлачи и да нас полако гуши, па смо грцали од кашља. Уз то, све слабије сам видео, али сам знао да не смем да се зауставим, да ову трку с пожаром не смем да изгубим.

После неколико стотина метара вратоломне вожње пред нама се указао чист простор. Осмехнуо сам се верујући да смо се коначно докопали спаса, да нам ватра ту не

плитко. Онда смо се дали у трк јер су се облаци густог дима ковитлали свуда око нас, а јара нам је жарила лица. Више смо кркљали него што смо могли да дишемо, а очи су нас ужасно пекле. Зачудо, деца су све то подносила без плача, ваљда свесна да им то у оваквим тренуцима неће бити од велике помоћи. И таман кад смо мислили да је спас на помолу, иза једне кривине сачекала нас је, и укопала у месту, пламена завеса. Сабласни ватрени језичци палацали су са свих страна, ватра је готово затворила круг око нас.

поново да бауљамо, из шуме су искрсле три прилике. Нашли смо се очи у очи с медведицом. Поред ње је, радознало њушећи у нашем правцу, стајало двоје младунаца. Неколико тренутака сви смо стајали као укопани. Преплашени, Никола и Кетрин прибили су нам се уз скут. Зар је могуће да нам се данас још и ово деси, мислио сам неспособан да донесем одлуку шта да урадим.

На наше запрепашћење, медведица је неколико секунди мирно стајала испред нас, онда је оњушила ваздух, окренула се и, заједно са својим младима, кренула једним од путева.

– Прати је! – готово је вриснула Валери. – Она ће нас сигурно извести из опасности!

Разум ми је говорио да треба да кренемо другим путем, али шта ако је Валери у праву?! Можда се две мајке ипак боље разумеју?!

Једва смо успевали да држимо корак с медведицом која је грабила пред нама. Не знам колико дуго смо ходали за њом, али ми се и данас чини да смо врло брзо избили на обалу језера, ван опасности од ватрених канџи.

Медведица је наставила дуж обале. Само једном се осврнула на нас и наставила даље. Убрзо смо је изгубили из вида. После извесног времена наишао је један индијански кану из Форт Резолушна. Кад смо Индијанцима испричали шта нам се догодило и како нас је медведица спасла, нису били ни најмање изненађени. Рекли су нам да су се људи много пута у сличним (не)приликама ослонили на инстинкт животиње и тако се спасли. Нажалост, у овом пожару настрадало је неколико туриста који нису имали срећу да сретну медведицу, а велики део шуме је уништен. Због летње врелине успели су да га угасе тек после недељу дана ■

Пјер Конте

— деветнаест

Бежећи панично од ватрене стихије, једна канадска породица нашла се очи у очи са шумским царем и двоје радозналих младунаца

може прићи. А онда, кад сам се приближио, осмех ми се заледис. Та спасоносна чистина заправо је била велика бара прекривена жабокречином преко које су могле да скакућу само жабе.

Пре него што сам спустио ногу на педалу кочнице, Валери је крикнула толико гласно да су деца заплакала. Узалуд. Без обзира на то што сам из све снаге „легао“ на кочницу, ауто је, силом инерције, наставио даље, поскочио и, трас, право у бару. Покушао сам брже-боље да кренем уназад, али ништа више није могло да се учини. Потпуно заглављени у муљу, точкови су се окретали у месту правећи водоскоке од житког блата. Морали смо да напустимо аутомобил и да видимо куда и како ћемо даље. Ноге су нам пропадале у муљ и једва смо их извлачили, посебно деца. Срећа у несрећи била је у томе што смо се заглавили на самом почетку баре где је било још

Једва смо се некако извукли из тог ватреног обруча и бауљајући кренули у правцу у коме нам се учинило да се пожар још није проширио.

У једном тренутку кроз главу ми је пролетело да су поједина места у шуми искрчена булдожерима, управо да би се зауставио налет могућег пожара. Кад бисмо само успели да нађемо неки такав огољени део! Само што сам то помислио, нада ми се осмехнула. Готово истовремено, и Валери и ја приметили смо у даљини једну такву безбедну чистину. Кад смо је се коначно докопали, поново смо били у невољи јер су то заправо била два пута која су се укрштала. Требало је брзо донети одлуку којим да кренемо даље. Грешка је поново могла да нас одведе у срце пожара. Напокон смо се одлучили за пут који је био мање у диму. Само што смо почели

Било је уобичајено да су римски градови били отворени будући да су њихову одбрану чиниле легије распоређене по лимесу. Међутим, када је у 3. веку царство запало у велику кризу и када је граница попустила, показало се да ниједно место више није било сигурно. Због тога су градови почели да се утврђују и опасују високим бедемима с кулама и брижљиво

је уследила осека некада свеобухватног надзора државе над градским животом, тренутак када је искрсла бар теоретска могућност да урбане заједнице у Византији крену новим путевима развоја. Међутим, позновизантијски град отиснуо се у сасвим другачијем смеру од западноевропског. На тај начин поменута могућност остала је неискоришћена, што је за последицу имало

унутрашње, превасходно економско стагнирање, а у даљем току и очито назадовање византијских градова.

Опадање градова испољавало се и у смањењу броја становника. Тако се у позновизантијско доба становништво Цариграда знатно смањило. У временима процвата у престоници је живело између 500.000 и 600.000 становника, док се у 15. веку њихов број свео на само 40.000 до 50.000. Многим путницима који су тада посетили ви-

МЕГАЛОПОЛИС

урађеним капијама, што ће бити њихов изглед кроз читав средњи век. На другој страни, све насртљивији варвари, навикнути на отворено и широко пространство, „бојали су се градова као гробница“.

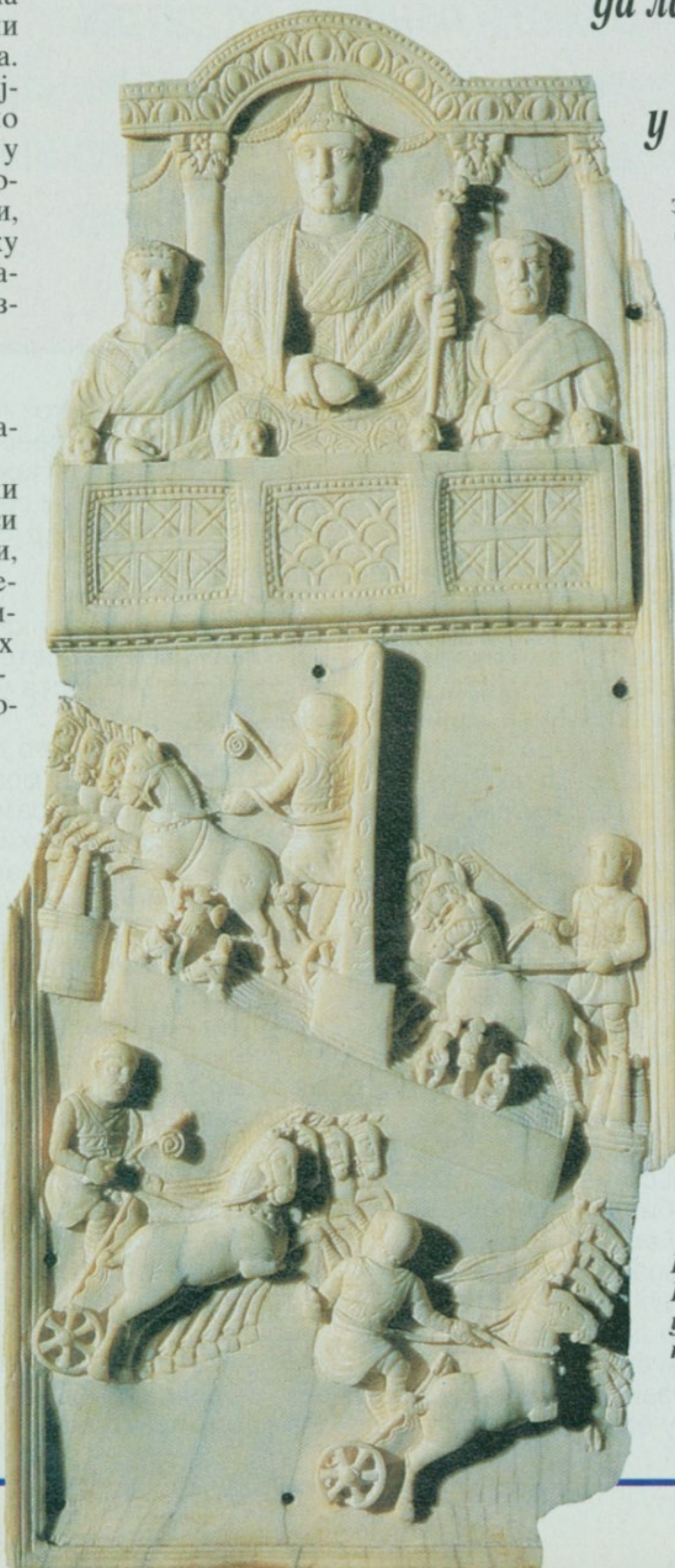
Рановизантијска цивилизација наследила је од античке градску особеност, што значи да је велики број поданика царства живео по градовима. Поједини међу њима – Цариград, Александрија, Антиохија или Солун – имали су обележја мегалополиса. Тако је у Антиохији, престоници византијске провинције Сирије, у 4. веку живело 150.000 до 200.000 житеља, у Јерусалиму у 6. веку обитавало је 53.000 становника, Солун је у 10. веку насељавало 200.000 људи, а малоазијска Никеја имала је у 13. веку 30.000 до 35.000 људи. Поређења ради, Париз је пре 1348. имао 90.000, Венеција између 1363. и 1369. године 65.000, а Рим 1393. само 30.000 становника. Уз то, у Византијском царству постојао је и читав низ градских насеља чији се број становника кретао око хиљаду.

Градови су углавном очували антички план, што значи да је по вертикалној оси била смештена мрежа стамбених четврти, затим неколико тргова – форума саграђених у римском стилу, повезаних с магистралним улицама и богато украшених портицима, односно ходницима са стубовима, и античким статуама. И нови градови који су подизани опонашали су уобичајени облик античких. Међутим, у њиховој изградњи долазило је и до одређених новина.

Промене

За повест византијских али и западноевропских градова, необично је значајно 11. stoleће. Као што је познато, 11. век био је велики век Западне Европе када је она почела полако да сустиже Византију. Тада градови на Западу доживљавају успон, али успон који ће им временом дати снагу да потисну феудални друштвени поредак и створе неопходне предуслове за рађање модерне Европе. На другој страни, наступила је и нова епоха у историји Византије за коју се може рећи да је потрајала до краја живота царства средином 15. века. Тада је византијски град имао сличну историјску прилику као и његов западноевропски град савременик. Радило се о времену у коме

Градови које је неко ироницљиво ујоредио с уређеним лавиринџима, били су важан део византијске цивилизације. Ујраво су ти градови, односно њихова привреда, као и њихова насељеност, омогућили Источном римском царству да лакше поднесе економску кризу 3. века, можда највећу кризу у свеукупној светској историји

зантијску престоницу она је изгледала пушта и попут ланца заселака. Вртови, баште и виногради налазили су се свуда, чак и у средишњим деловима града. Таква је била слика и у другом по величини византијском граду – Солуну. Према једном акту из 14. века сазнајемо да је Солун имао баште из којих је могло да се добије 1800 главица купуса, 5400 главица белог лука, 1800 краставаца, 900 тикава, 900 диња, 18 товара салате. Осим тога, ту је у 36 леја растао зелени лук, а у 18 леја шаргарепа.

Суштинску промену у изглед византијских градова унела је нова вера – хришћанство. Паганска светишта, место где се исказивало поштовање паганским боговима, опустела су и била изложена на милост и немилост зубу времена. Тако, на пример, Артемидин храм у малоазијском Сарду, који је настрадао у 3. веку, уопште није био обнављан. Побожни Византинци на његовим урушеним зидовима усецали су крстове да би, како су веровали, поништили снагу демона који су боравили у свetišћу. Штавише, у једном од углова некада пространог храма била је изграђена хришћанска богомоља. Иначе, у византијским градовима зидале су се многе цркве, манастири, прихватилишта. Главни градски тргови стално су улепшавани хришћанским објектима. Било је и невеликих градова

Релеф из доба „ране Византије“ док се још уживало у колосеумским надметањима

који су имали по неколико десетина богомоља. Тако је Верија, важна тачка на чувеном путу *Via Egnatia* (Драч – Солун – Цариград), али град невеликог обима, имала чак седамдесет две цркве, од којих је данас сачувано четрдесет осам.

Док су некада, у античком раздобљу, богати грађани, надахнути осећањем племенитог родољубља а у разумљивој људској жељи да иза себе оставе трајну успомену, својим новцем зидали друштвена здања и

се и став Византинаца према овим хигијенским средиштима. Док је некада редовно посећивање градских купатила била општеприхваћена појава, у даљем току византијске историје такви обичаји често изазивају осуду, нарочито од стране строгих калуђера, чији је идеал било умивање, али не текућом водом него сузама.

Било је уобичајено да је главна градска улица попличана мермером и са стране украшена колонадама. У Сарду, граду

ћи између суботе и недеље – током девете деценије 13. stoleћа – био виновник тешког испада. Овај улични разбојник најпре је око себе окупио младеж и направио го-збу, а онда се, после велике пијанке, у ноћним сатима, када су звона Свете Софије позивала на службу и када се свештеник велике цркве налазио у храму, наоружао с групом другара по чашици. Искористили су време док је свештеник био одсутан и провалили у његову кућу. Пијана дружина

НА БОСФОРУ

портике, у византијско доба су материјално добростојећи људи настојали да се овековече на други начин – они су своју имовину остављали цркви. Њиховим новцем изграђивали су се храмови, манастири, добротворне установе.

Средњи век унео је и извесне промене у начин свакодневног живота: с некадашњих тргова и бучних улица људи се све више повлаче у спокој повученог живота унутар породице. Другим речима, јавни живот средњег века био је унеколико повученији од оног у античко доба. Треба подсетити и на чињеницу да је византијска породица, која је почивала на хришћанским начелима, била мања од римске и углавном је обухватала само супружнике и њихову децу.

У рановизантијским градовима сачувало се и много тога што је било својствено животу античког града: водовод, цистерне, канализација, купатила. Својеврсне оазе чистоће и одмора, купатила су постојала у сваком граду, а у мегалополисима као што су Цариград и Антиохија, било их је много. Међутим, у каснијим вековима број купатила и њихова употреба опадају, а мења

средње величине, главна улица била је широка дванаест и по метара, а имала је и прелазе за пешаке широке два метра, украшене мозаицима.

Градска врева

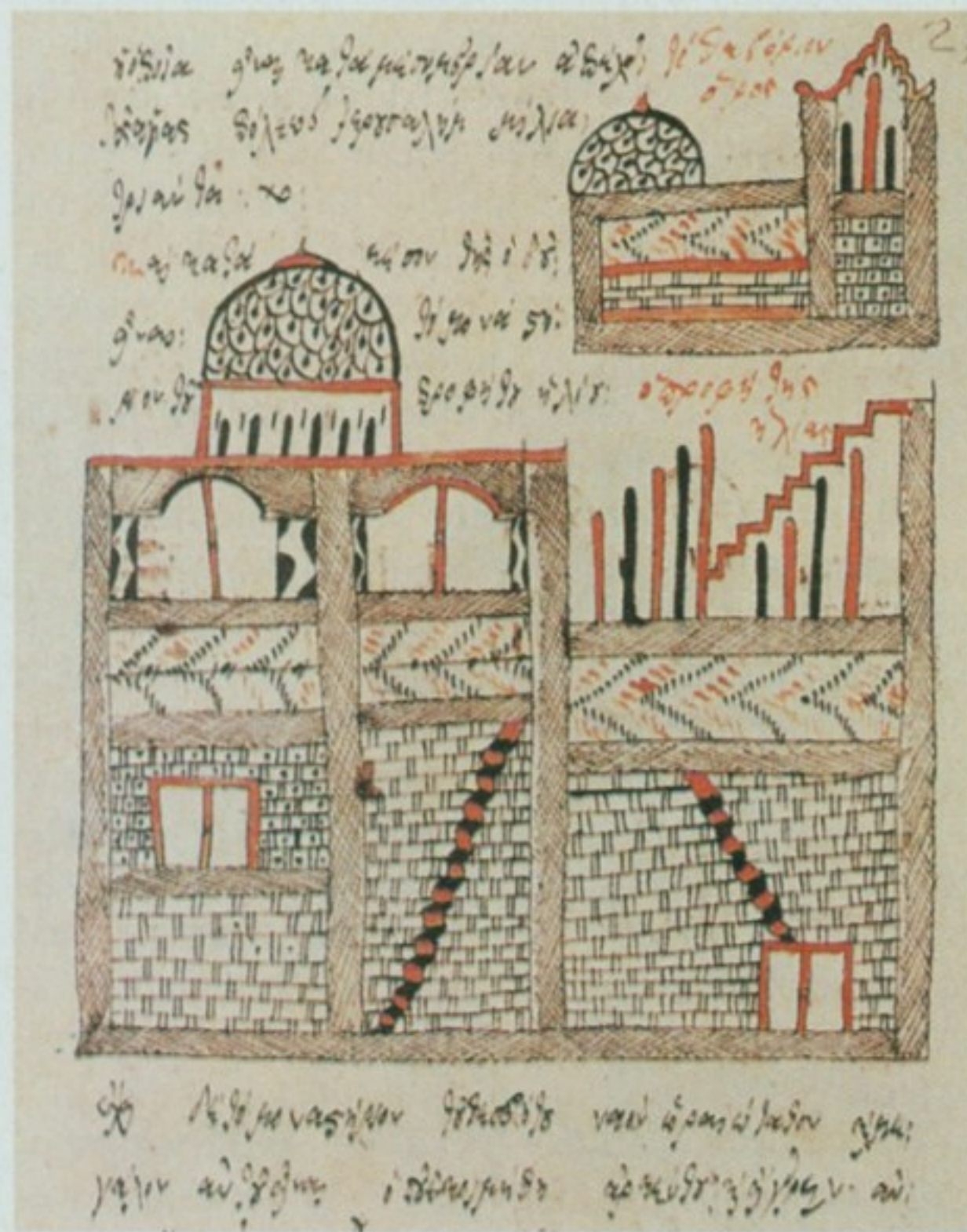
Док су у античким градовима улице у првом реду биле својеврсне саобраћајне артерије, византијске улице постају средиште трговине. То је била новина, несвојствена античким градовима, где је средиште трговине била агора. Почетком 6. века у мно-

је са исуканим мачевима упала у спаваћу собу у којој су спавали свештеникова супруга и четири кћерке. Три девојке успеле су да побегну, али је четврта, како се причало – најлепша, допала шака распојасаних младића. Григорије II Кипарски каже да се онда десило оно чега би се постидео и варварин. Касније су Франкопул и четворица његових помагача били утамничени, док су се остала четворица зликоваца разбежала и избегла заслужену казну. То је морало да забрине житеље Цариграда који нису могли да буду спокојни за сигурност својих кћери и рођака.

Становање

У зависности од имовинског стања, у византијским градовима поједини слојеви друштва живели су на различит начин. Богаташи су поседовали добре куће које су одређивале архитектонски облик стамбених четврти. То су биле грађевине уобичајеног грчко-римског стила градње, са затвореним зидом који је био окренут према улици. Махом су биле окружене вртовима пуним грмова ружа и винове лозе која се увлачила у њихове собе. Зидови и полице у кућама имућних били су украшени фрескама, док је под био у мозаику. Мотиви мозаика били су различити и по правилу наглашеног световног садржаја, митолошки, неретко и еротски,

Планови градских кућа

гим местима градски тргови губе трговачку улогу, а трговина се премешта на улице. У Цариграду, у средишњем делу главне улице Месе, која је била с колонадама, налазиле су се многобројне занатске радње и у току дана увек је владала велика гужва и било је веома бучно.

Живот у мегалополису на Босфору имао је и своју тамну страну. Наиме, обитавање у Цариграду ни у мирним временима није морало да буде увек спокојно. О томе на занимљив начин казује једно писмо из богате заоставштине васељенског патријарха Григорија II Кипарског (1283–1289). Реч је о извесном Франкопулу који је једне но-

украшени птицама, животињама и на крају орнаментима. Тек се временом на мозаицима по кућама почињу сретати хришћански мотиви.

Многи племићи у собама су имали библиотеке, где је поред античке литературе било и савремених књижевних дела. Показатељ богатства и својеврстан знак угледа били су сребренина и стаклене посуде израђене од најбољег материјала. Собе у кући украшавале су се засторицама и теписима који су покривали под и сто. Глинене и бронзане светиљке, направљене у античком маниру, али с крстовима, симболима нове вере, допуњавале су унутрашњи изглед одаја. Сачувани су примерци светиљки у облику љиљана, риба, главе змаја, камила.

У византијској престоници, као и у другим великим градовима царства, подизале су се и вишеспратнице које су сезале у висину и до тридесет метара. Будући уске у поређењу с висином куће, оне су биле бу-

људи релативно скромних материјалних могућности. Било је случајева да је власник стана био само мало богатији од свог подстанара. Штавише, помањкање стамбеног простора у Цариграду и другим великим градовима довело је до тога да предмет издавања постану чак и манастирске ћелије. Није било неуобичајено да су људи који нису имали никакав дом спавали у портицима или предворјима цркава.

Сиромаси је био приморан да буде срећан уколико има собичак и нарамак дрва која би га грејала за студених зимских месеци. О унутрашњем изгледу кућа у којима је таоварио прост свет, припадници најсиромашнијих друштвених слојева у Цариграду, мало се зна. Горњи спрат, уколико је и постојао, обично је био ослоњен на дрвене стубове. Под је био прекривен плетеним асурама, а читаво покућство, које су чинили ниска округла или квадратна седишта без наслона, полукружне столице, сто прекривен

Латина. У многим византијским градовима постојали су делови града које су насељавали припадници неких других народа.

Суседи

Мали размак између кућа доводио је до честих свађа у којима се истовремено преплитало трагично с комичним. Агатије је забележио занимљиву причу из свакодневног живота градских становника тог времена – причу о чудним последицама суседских размирица и нетрпељивости. Главни јунаци су комшије: ретор Зенон и механичар Антемије. Њихове куће налазиле су се сасвим близу, тик једна уз другу, тако да је изгледало као да живе у једном стану. Повод за свађу био је тај што је неко од њих начинио преправку на врху куће или на неком другом делу, и на тај начин закљонио светлост суседу. Уследила је препирка у којој се, разумљиво, благоглагољиви ретор Зенон боље снашао. Немајући могућности

квално прилепљене једна уз другу. Закон цара Зенона (474–475, 476–491) и једна новела Јустинијана I бескорисно су прописивали да се не граде куће више од сто стопа и једна од друге на растојању мањем од дванаест стопа. Стопа је износила 30,5 центиметара. Јустинијан I објашњавао је свој захтев тиме да уске и високе куће нарушавају лепоту града и затварају поглед на море. Али, разборито је претпоставити да су слични закони имали и практичну сврху. Агатије, историчар који је живео у 6. веку и био Јустинијанов савременик, склон је да верује како је због скученог простора између кућа приликом земљотреса долазило до рушења, а то је за последицу имало погибију великог броја људи. Није на одмет указати на чињеницу да је за владавине Јустинијана I Великог (527–565), дакле, за непуне четири деценије, Цариград доживео чак једанаест земљотреса.

Они који нису имали властиту кућу морали су да је изнајмљују. Висина станарине често је била веома висока, па за сиромашног човека понекад и недостижна. У једном законском акту, 88. новели цара Јустинијана I, о неисплаћеној станарини говори се као о веома раширеној појави. Издавање домова и просторија у најам, што је за појединце било веома ваљан извор прихода, добило је тако широке размере да су се тиме служили и

столњаком и ниске столице на три ноге, одавало је туробан утисак скромности и сиромаштва. Отуда не треба да изненађује што у „Дијалогу богатих и сиромашних“, тексту који је изашао из пера Алексија Макремволита, писца 14. века, убоги у немоћној огорчености поручују имућнима: „Ви имате пријатне станове – ви уживате, када је лепо време, ви се наслађујете нежним ветрићем (с кровова) ваших троспратних кућа!“

У мегалополису на Босфору постојале су и четврти у којима је било опасно и кретати се. Из „Житија царице Теофано“, прве од четири супруге цара Лава VI Мудрог (886–912), сазнајемо да је у улици Вона било толико мрачно да је она непрестано морала да се осветљава фењерима. На тај начин избегавала се могућност да се на коњаника који је ту пролазио устреми заслепљена и полулуда сиротиња која је живела у тамошњим страћарама.

Становништво градова у Византији било је етнички веома шарено јер је царство у правом смислу речи било космополитска држава. Осим Грка, Јермена, Јевреја, овде су се налазиле колоније западних трговаца – Венецијанаца, Ђеновљана, Фирентинаца, Каталонаца. Према сведочанству Жофруа Вилардуена, једног од вођа Четвртог крсташког рата и историчара, почетком 13. века у Цариграду је боравило 15.000

да победи беседника речју, механичар Антемије решио је да му доскочи и напакости користећи знања која је имао. Он је у реторском дому изазвао вештачки земљотрес и тако однео победу над мајстором речи.

Већ поменути Теодор Продром, који је упркос својој учености једва састављао крај с крајем и стално се вајкао на узалудност и бескорисност сопственог образовања, са завишћу је гледао свог суседа обућара како лепо живи и како му је све потаман. Отуда он помало пакосно бележи: „То је љубитељ добрих залагаја, весео брат. Чим види да свиће зора, он заповеда: ‘Сине, метни воду да проври. На, дете моје, ево ти новац да купиш шкембиће, а ево ти и за влашки сир. Дај ми да доручкујем пре него што почнем да ударам пенцета’. Када је појео шкембиће и сир, сипају му четири пуне чаше вина: он пије и подригује. Затим му сипају још једну. А кад дође време ручку, он баца свој капут, даску, шило, нож и каиш, и каже својој жени: ‘Газдарице, постави сто. Прво изнеси кувану говедину, друго рибли ђувеч, треће гулаш, и гледај да не искипи’. А ја”, горко јадикuje песник Теодор Продром, „тешко мени! Кад се окренем и када га видим како седи за пуним столом, вода ми пође на уста и тече као поток“ ■

Радивој Рагић

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
9. 11. 2007.

→ Шта су сисари?

Сисари воде порекло од гмизаваца. Први сисари појавили су се пре 200 милиона година. Постајали су све бројнији и почели су све више међусобно да се разликују после нестанка диносауруса, пре 65 милиона година. Тело ових топлокрвних кичмењака обично је обрасло длаком. Њихове женке имају дојке и луче млеко којим хране своје младе. Отуда и њихово име „сисари“.

Постоје бројне врсте сисара. Разликују се по начину исхране. Размножавају се на различите начине. Неки живе на земљи или испод ње, други проводе живот у ваздуху или води. Неки имају зубе а неки не. Једни имају шапе а други крила или пераја. Једни су прекривени густим крзном а други рожнатим љускама или бодљама.

50 година са вама

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ
БЕОГРАД

БЕОГРАД

Обилићев венац 5, тел/факс: 2638 405
Косовска 45, тел/факс: 3224 708
Kralja Milana 19, тел. 3235-409
Вукасовићева 50, тел/факс: 3594 835

НИШ Трг краља Александра 3
Тел. 018 511 428

НОВИ САД Сремска 7
Продаја: 021 616 310
Књижара: 021 624 433

КОСОВСКА МИТРОВИЦА
Владе Ћетковића 1
Тел. 028 421 609

www.zavod.co.yu

ИГРА

1

На састанку математичке секције Миша се обратио својим друговима: „Ево, на овим картицама написао сам две цифре: на једној цифру 4, а на другој цифру 5. Ја ћу се окренути, а двоје од вас нека узме по једну од ових картица и ја ћу погодити код кога је која цифра.” Весна и Јован узели су по једну картицу с цифрама, показали су их друговима (да би и они знали код кога је која цифра), а затим рекли Миши да се окрене. Тада Миша рече: „Весна, помножи свој број са 5, а Јован нека помножи свој број са 4. Оно што сте и једно и друго добили, саберите, реците колики је збир и ја ћу погодити код кога је која цифра”, самоуверено је рекао Миша. „41”, одговорише Весна и Јован. „Сада знам да је код Весне 5, а код Јована 4”, рече Миша. Како је Миша могао да погоди код кога је која цифра? ■

МИНСКО ПОЉЕ

2

Ваш пут од места А до места В веома је опасан јер иде кроз минска поља. Можете се кретати лево, десно, горе и доле, а само два ваша потеза могу бити дијагонална. Ако прођете узастопно кроз два минуса (-) или два плуса (+), експлодираће мина. Морате проћи кроз свако поље по једном почевши од поља А, доћи у поље В и преживети. Како? ■

A	+	-	+	-
-	+	-	-	+
-	+	+	+	-
+	-	+	-	+
B	+	-	+	-

МЕТА

3

Имате мету у облику квадрата са 16 поља. Гађате четири пута. Које бројеве треба да погодите да би њихов збир био тачно 100 (морате погодити четири различита поља)? ■

17	55	87	22
20	23	9	15
51	19	63	61
7	24	62	13

ГРУПА

4

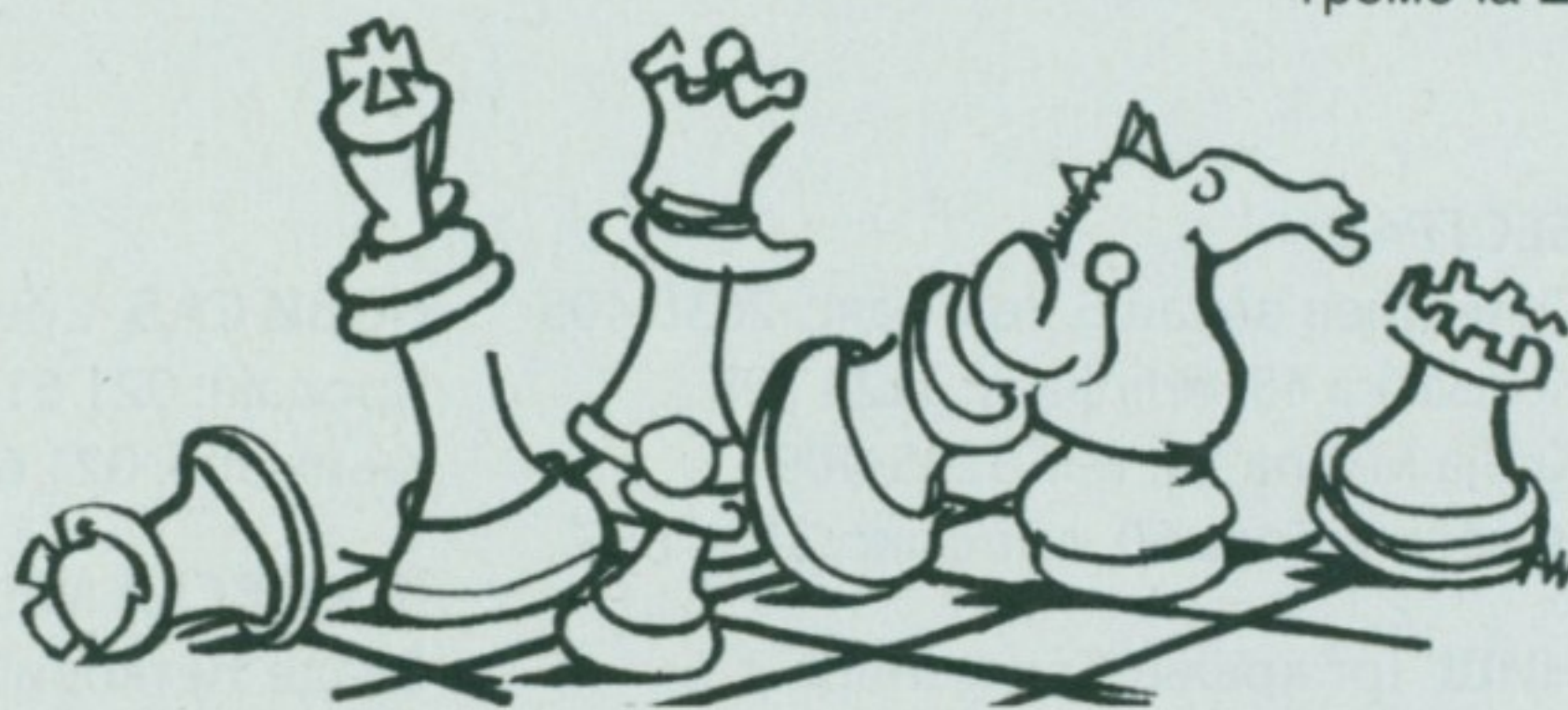
У групи од 20 људи има мушкараца, жена и деце. Они зарађују укупно 20 новчића. Сваки мушкарац зарађује 3 новчића, свака жена 1,5 новчића, а свако дете 0,5 новчића. Колико међу њима има мушкараца, колико жена, а колико деце? ■

ШАХОВСКИ ТРОМЕЧ

5

Аца, Браца и Цвеле приредили су шаховски тромеч. Пре такмичења дали су прогнозе о поретку на крају турнира. Аца је прогнозирао редослед: Аца, Браца, Цвеле. Браца је прогнозирао: Браца, Аца, Цвеле, док је Цвелетова прогноза гласила: Цвеле, Аца, Браца. На крају такмичења испоставило се да је само један погодио тачно место само једног такмичара, а све остале прогнозе биле су нетачне. Одредите редослед такмичара на крају тромеча ■

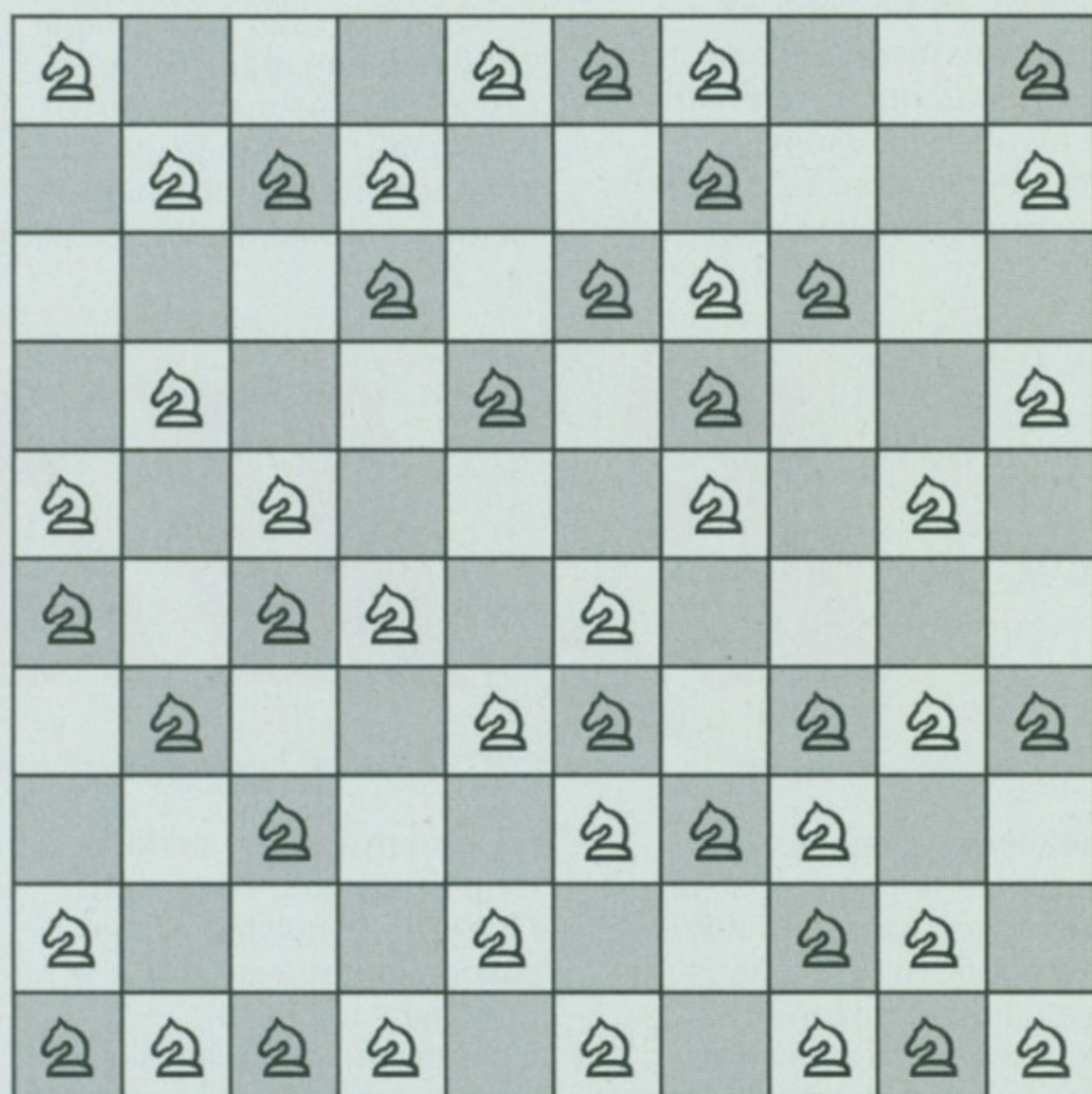

ИЧКЕ загонетке

48 КОЊА

6

Распоредите 48 коња на табли димензија 10 x 10, тако да сваки од њих напада два, и само два, друга коња ■

КОЛИКО ПУТА?

7

Датум 6. јун 1966. године може се написати овако: 6. 6. 66. У овом запису појављује се само једна цифра. Колико се пута у току једног века редни број дана у месецу, месец и последње две цифре године, могу написати само помоћу једне цифре? Напишите све те датуме ■

ТРИ ИЗДАЊА

8

Друго, допуњено издање једне књиге продавало се 20 одсто више од цене првог издања. Цена трећег издања је цена другог издања смањена за 20 одсто. У ком је издању књига била најјефтинија? ■

КВАДРАТИ И ПРАВОУГАОНИЦИ

9

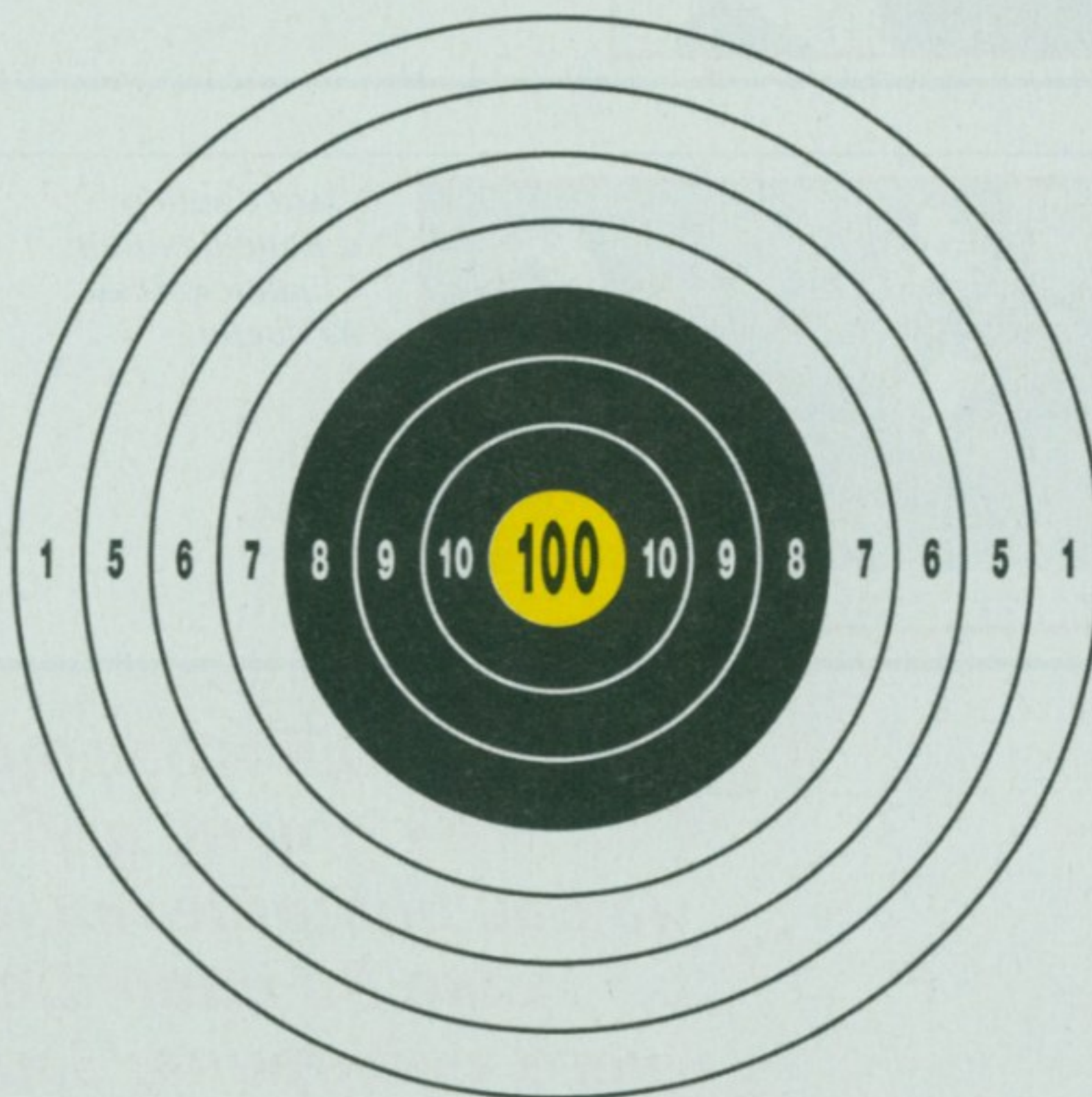
Дата је табла облика 4 x 4. Колико на слици има укупно квадрата и правоугаоника? ■

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16

БРАЧНИ ПАРОВИ

10

Брачни парови Деспић, Јарић и Нешић такмичили су се у стрељаштву. Укупно су имали 1000 погодака. Мужеви су били бољи и имали су 604 поготка. Срећко Јарић имао је исти број погодака као и његова жена. Гвозден Деспић имао је 1,5 пута више погодака од своје жене, а Милан Нешић имао је два пута више погодака од своје жене. Од жена, Ана је била најбоља и за 10 погодака победила Веру, која је такође за 10 погодака победила Стану. Колико је погодака појединачно имао сваки такмичар и ко је коме муж, односно жена? ■

Уређује
Радивоје
Грбовић

Решења на страни 65

ЉУБАВ У ПИСМИМА

Чеховљево
портрет
из 1898.
године када
је упознао
Олгу
Книпер.

Антон Чехов
и Олга Книпер
на свадбеном
упутовању
у пролеће
1907. године.

Олга Книпер
и Антон
Чехов

Олга Книпер
и Константин
Станиславски
на сцени

**„Своју фотографију Вам нећу послаћи
све док не добијем Вашу, о, змијо!
Ја Вас уопште нисам назвао змијом,
како Ви пишете. Ви нисте змијца,
него змијурина. Зар Вам што не ласка?“,**
писао је Чехов својој омиљеној глумици

Шта би писци рекли кад би чули оно што о њима други говоре?

На пример, Лењин је својевремено рекао да је одлучио да постане револуционар кад је прочитао новелу „Павиљон број 6“ Антона Павловича Чехова. Нобеловац Џорџ Бернард Шо тврдио је да му дође да поцепа све што је икада написао кад прочита било шта што је изашло из Чеховљевог пера... Додуше, комплименти некада могу да

болестан од туберкулозе и добар део године проводио је опорављајући се на Јалти. Остало му је још око шест година живота које, ипак, нису провели заједно...

Сустрет на рођендан

Срели су се на проби његовог комада „Галеб“. Дакле, судбина је закуцала на њихова врата 9. септембра 1898. године. Баш тог дана, Олга је славила тридесети рођендан. Била је један од тридесет деветоро првих чланова, оснивача Уметничког

Е, ПА

изгледају као увреде, међутим, чини се да би Антон Чехов успео да одоли и једној и другој врсти. Јер, био је благе нарави, обдарен смислом за хумор, а уз то веома скроман човек: његови једини хирови били су скупочени теписи које је волео да има у својој кући, лепи оковратници за кошуље, као и обавезни парфем: „Violetta Vera“, односно – љубичица.

Кад је већ реч о личним стварима, у љубави – о којој је често писао у својим причама – Антон Чехов био је и срећан и несрећан. Љубав свог живота, глумицу Олгу Книпер, обдарену и независну личност, срео је кад му је било већ тридесет осам година. Већ тада је био

позоришта Константина Станиславског у Москви. Прелепо је певала, течно говорила немачки (била је немачког порекла), француски, али и енглески. С друге стране, доктор Чехов био је помало стидљив. Иако је знао француски језик, није се усуђивао да изговори ни једну једину реч на страном језику. Сматрао је да му то знање није ни потребно: био је одличан лекар и писао је с невероватном лакоћом, веома брзо. Људи нису могли да верују да је једночинку „Лабудова песма“ написао за само један сат!

Чим су се упознали, писма су почела да лете. Био је то начин љупког, истовремено истанчаног удварања. Та писма нису била сакривена, већ су, срећом, сачувана за будућност. У њима је до изражаја дошао смисао за хумор познатог нежење, али и самосвојне глумице. Једно од првих сачуваних писама у коме се Чехов још не усуђује да глумици недвосмислено изјави љубав (иако је наклоност несумњива), носи датум 30. септембар 1899. године. Олга се свакако распитивала о Чеховљевом комаду. Иначе, његово мишљење о позоришту, књижевности и глуми, за Олгу Книпер били су од велике важности. Чехов јој стога одговара:

„По Вашем налогу, хиџам да одговорим на писмо у коме изражише моје мишљење у последњој сцени између Асџрова и Јелене. Ви пишећте да се у тој сцени Асџров обраћа Јелени као безумно заљубљен човек, да се држи за своје осећање као давленик за сламку. Међуџим, џо је погрешно, поџиџуно погрешно! Јелена се доџада Асџрову, џривлачи га својом

Чехов и Олга Книпер венчали су се 25. маја 1901. године у присуству четворо сведока и истога дана отпутовали у Уфимску губернију на свадбено путовање. Иако су се без сумње волели, ипак су живели у некој врсти необичног, слободног брака, углавном одвојено. Свако је задржао свој пређашњи начин живота. Она је наставила да глуми, а он да се лечи. Међутим, чак и кад су за писца наступили најтежи дани, кад се

„Кобилице моја,
Ја заиста не знам џиџа да радим и џиџа да мислим. Уџорно ме не џозиваш у Москву и џо свему судећи немаш намеру да ме џозовеш. Могла би да ми оџворено најишеш џиџа је џосреди, који су разлози, да не губим време, да одем у иносџрансџиво. Када би знала како досадно добује киша џо крову, како сам се ужелео своје женице. Имам ли ја уџишће жену? Где је?
Више џи нећу џисаџи. Па како хоћеш. Немам о чему и немам коме да џишем.
Ако данас добијем џелеграм, донећу џи слаџког вина. Ако не добијем ниџиџа, донећу џи џиџак. Понављам, Шнаџ не одговара. Поџребно је олињало џсеџанце, као оно које си џи видела. Или неџиџо слично. Може и без џса.
Е, џа грлим џе.

Твој А.”

ГРЛИМ ТЕ!

леџоџом, али у џоследњем часу он зна да џу неће биџи ниџиџа, да Јелена одлази заувек – и он у џој сцени говори оним исџим џоном којим говори о жеџи у Африци, и љуби је џек џако, реда ради. Ако Асџров џу сцену одигра сџрасно, џроџашће чиџаво расџоложење IV чина – мирног и џромог.

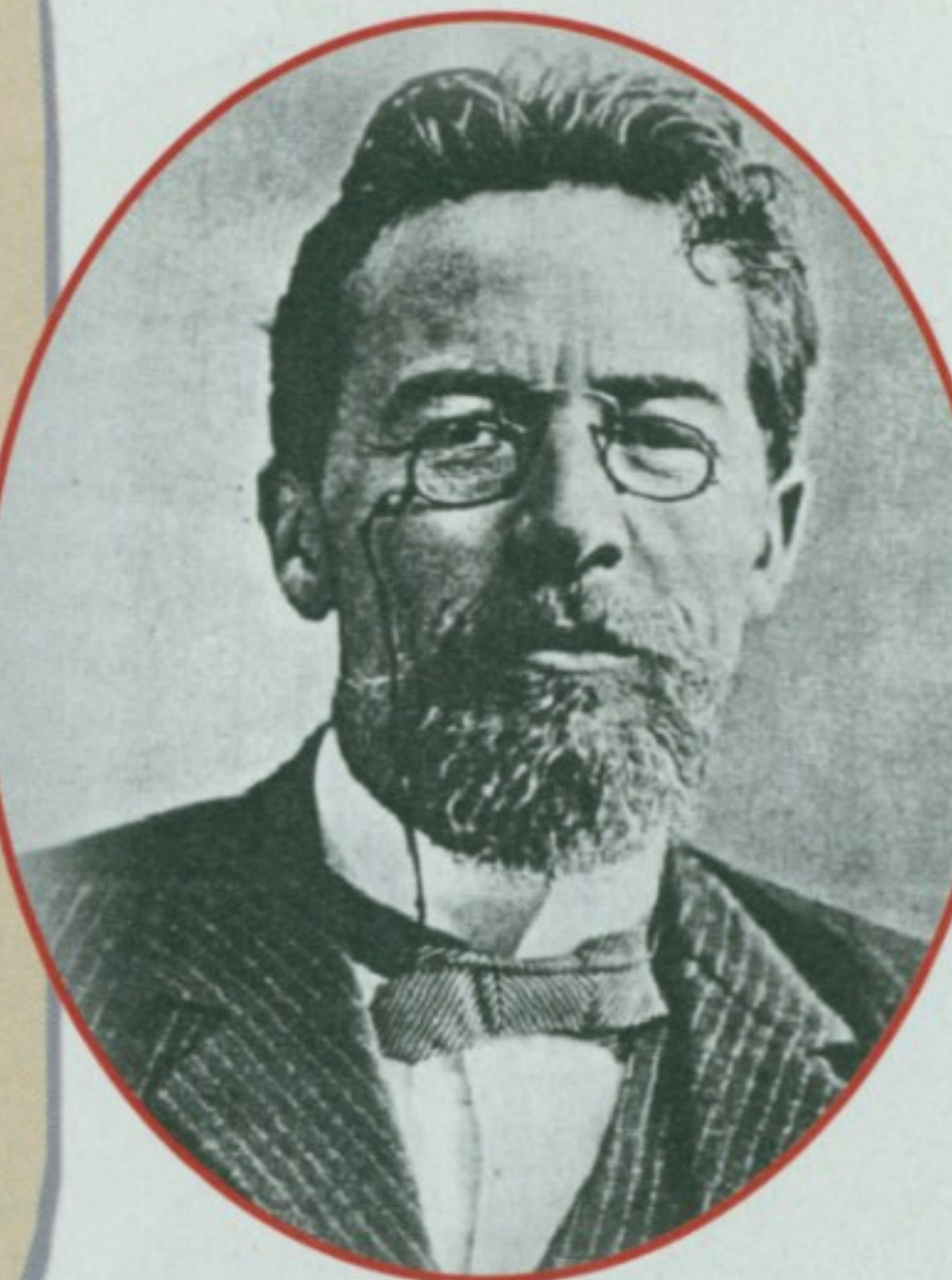
У Јалџи је одједном захладнело, сџигао је џалас из Москве. Ах, како сам се ужелео Москве, мила глумице! Но, Ви немаћте врџглавицу, Ви сџе заџровани, Ви сџе оџијени. Вама сада није до мене. Ви сада можећте да најишећте: ‘Галамимџо, драги мој, галамимџо!’

Пишем и гледам кроз огроман џрозор. Имам изванредан видик, џако леџ да се не да оџисаџи. Своју фоџографију Вам нећу џослаџи све док не добијем Вашу, о, змијо! Ја Вас уџишће нисам назвао змијицом, како Ви џишећте. Ви нисџе змиџца, него змијурина. Зар Вам џо не ласка?

Е џа, сџежем вам руку, мноџоџиџована, клањам вам се ниско, џако ниско да челом додирујем џод.

Ускоро ћу Вам џослаџи мали џоклон.

Ваш А. Чехов

туберкулоза проџирила и на стомак, Чехов је и даље био спреман да се шали са својом женом и да је не оптерећује претерано својим лошим здрављем. Иако је слутио да му се приближава крај, његов ведри дух једноставно није посустајао. Задржао је непромењен поглед на свет, као и љубав према савршеном тумачу женских ликова из својих комада – Олги Книпер, оној којој је поклонио и за коју је написао драму „Три сестре”.

У писму жени, од 19. новембра 1903. године с Јалте, Антон Чехов полушаљиво јавља:

Чехов је умро 15. јула 1904. године у бањи у Немачкој. Имао је само четрдесет четири године. Месецима готово ништа није јео, а последњих дана, покушавајући да дође до даха, пио је само шампањац. Пишчев крај заиста подсећа на какву комедију забуне. Сандук с његовим телом пренет је у Москву теретним вагоном на коме је писало – „Свеже остриге”. Жалосна поворка на московској сахрани помешала се с поворком која је кренула за ковчегом манџуријског генерала Келера, тако да су они који су жалили за великим писцем завршили на погрешној страни – у војној поворци.

Последње писмо

Пишући писмо жени крајем априла 1904. године, Чехов је без сумње знао да му се ближи крај. Тако је и сетно написао:

„Дуџо моја, жено,
Пишем џи џоследње џисмо, а заџим ћу џи, ако буде џоџребно, слаџи само џелеграме. Јуче се нисам осећао добро, данас џакоће, али данас ми је иџак лакше. Не једем ниџиџа осим јаја и суџе. Пада киша, време је одвраџно, хладно. Иџак, уџркос болесџи и киџи, данас сам иџао зубару.
У Москву ћу сџићи ујуџру, брзи воз већ саобраћа. О, мој џокривачу! О, моји џелећи коџлеџи! Псеџанце, џсеџанце, баш сам џе се ужелео!
Грлим џе и љубим. Владај се добро. Ако ме више не волиш, или си се охладила џрема мени, слободно ми кажи, не усџручавај се.
Е џа, нека џе Бог чува, радосџи моја.

Твој А.”

Олга Леонардова Книпер Чехова наставила је и после мужевљеве смрти да се једнако успешно бави глумом у Уметничком позоришту у Москви. Умрла је 22. марта 1959. године. Дакле, поживела је више од пола века после мужа. Имала је деведесет једну годину.

„Живоџ је – кад није џсихолоџка измиџиџина – џешка сџвар”, написао је Антон Павлович Чехов много пре него што су се срели ■

М. Огњановић

(Чеховљева писма с руског језика превео је Зоран Божовић. Писма су преузета из Сабраних дела А. П. Чехова у издању „Нолита”)

Наставак уживања на странама 44 и 45

Правдајући се што су се његови суграђани прославили тако што су још од давних дана на необичан начин користили падеже, један Врањанац недавно је дао врло занимљиво објашњење. Наиме, убеђен да је „недостатак падежа“ надокнађен нечим важним, он је нашао следеће објашњење:

„Тамо где престају падежи, почиње право роштиљско месо!“

Многи би се мирне душе сложили с овом тврдњом. Ручу на срце, јужно од Ниша, према Врању, роштиљ је заиста одличан. А кад се потпуно препустимо уживању у ђевацима, можемо, бар накратко, и да заборавимо на граматику.

Збрка с падежима готово је фолклорни оквир неких наших крајева. Вероватно да постоји читав низ језичких истраживања које научно објашњавају ове појаве. Извесно је да се та погрешна употреба толико укоренила да је постала чак својеврсно обележје шарма, те вицкасти појединци намерно користе у свакој прилици само један падеж – номинатив – како би изазвали општи смех. Наравно, свесни су да греше, али то и даље чине – у инат, све за добро расположење.

Како се зове

Међутим, неке друге граматичке необичности не „производимо“ намерно, већ против своје воље. Једноставно, нешто не бисмо да кажемо, али ту реч, или фразу, ипак изговарамо. Као да смо немоћни да јој се одупремо... Уколико би други на то обраћали пажњу, смејали би нам се до суза. Ипак, већина слуша с озбиљним изразом на лицу, као да нисмо рекли, на пример: „Данас ми је биологичарка дала – како се зове – шројку јер сам добро – како се зове – знао лекцију. Када сам – како се зове – дошао кући, мама ми је рекла – како се зове – да сам ленчуја!“

Размислимо мало о томе зашто поједини људи као израз неке врсте „нервозе у говору“, упадице, или узречице, стално умећу то већ добро познато – „како се зове“? У највећем броју случајева, уметнуто питање (како се зове?) уопште није питање, ми у ствари врло добро знамо како се зове оно о чему или о коме говоримо, или желимо да говоримо, било да је појава, предмет или

СА ЂЕВАЦИ, БЕЗ ПАДЕЖИ

Нешто не бисмо да кажемо, али ту реч, или фразу, ипак изговарамо. Као да смо немоћни да јој се одупремо...

Илустровао Добросав Боб Живковић

биће... И уопште није исто што и питање које гласи: како се каже? Па ипак, то чувено – како се зове? – као да је јаче од нас. Као нека врста заразе. У одређеном тренутку, неко је почео да умеће – како се зове? – и други, као омађијани, наставили су да чине то исто. Порука ове кратке приче гласи да је начин изражавања околине понекад пресудан и да ћемо – уколико не прибегнемо читању књижевних дела – можда подражавати говор људи из околине који бисмо радије избегли. Ако будете обратили пажњу колико људи, без икакве потребе, у свакодневном говору умеће (не)питање – како се зове? – слатко ћете се насмејати. Можда више него шаловицијама Врањанцима!

Али, питање је колико ће то све трајати. Филолог Марк Пејцел, професор на Факултету у Редингу (Велика Британија), у недавно објављеној књизи изнео је читав низ доказа који говоре о томе да је језик променљив, тачније, да се закони еволуције могу мирне душе применити и на „језичко живо ткиво“. Кључну улогу у језичким променама и преображају игра учесталост употребе појединих речи. По Пејцелу, честа употреба појединих речи (оних које означавају познате, заједничке ствари за све људе) успева да их „заледи“ и очува у времену. Једноставно, кад је реч о тим речима, еволуција као да не постоји – оне стоје као камен темељац. С друге стране, речи

које се ретко употребљавају, имају прилику да се брзо промене. У сваком смислу.

Професор Пејцел и његови сарадници проучавали су значења две стотине примера (речи) на чак осамдесет седам различитих језика. Испоставило се да је начело непроменљивости исто за речи различитог значења, на различитим језицима. Истраживачи су се потом усредсредили на индоевропске језике и упоређивали трајање појединих речи и израза током више столећа, пре свега у енглеском, руском, шпанском и грчком језику.

Век речи

Најподложније променама биле су речи које се најређе употребљавају. Међутим, речи које су стално у употреби (на пример бројеви), изрази који означавају универзалне ствари – остале су исте. На пример: број два каже се *dos* на шпанском, *deux* на француском, *два* на руском, *due* на италијанском, *two* на енглеском. Све речи почињу са *d* или *th*. Да не помињемо реч *мајка* (односно, *madre*, *mother*, *Mutter*, *mere*, *moeder*). У Енглеској, у 16. веку, глагол спавати (*to sleep*) био је истоветан данашњем глаголу који се пише, изговара и значи исто као тада. Међутим, стари прилог *sithen* (од тог тренутка, од тада) променио се и постао – *since*.

Истраживачи из Рединга отишли су у свом предвиђању веома далеко. Они су чак израчунали колико ће поједине речи „живети“ у неким језицима. Некима се лоше пише, брзо ће пасти у заборав и замениће их нове. Друге се припремају на „библијски“ живот; биће у употреби бар још десет хиљада година – тврде професори.

Јасно нам је да како се зове, после извесног времена вероватно више неће бити у моди. А како ће говорити становници подручја данашњег Врања, такође је незахвално предвиђати. Ко зна да ли ће уопште бити и роштиља? Артур Кларк и неки други писци научнофантастичне књижевности још одавно су предвидели (додуше, у уметничкој визији) нестанак данашњих јела... Док то време не дође, не би било лоше да још једном „прочешљамо“ правилну употребу падежа. Па ако баш будемо желели да их погрешно употребимо, нека се насмејемо са свима осталима ■

М. Ођановић

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

9. 11. 2007.

Клуб „Столеће“

СВЕ ЈЕ У РЕДУ,
ДОКТОРЕ,
ГОСПОДИН ЈЕ
ПОЛИЦАЈАЦ!

ХВАЛА ВАМ НА СВЕМУ!
РАЧУНАМ НА ВАШ ЗА... НА
ВАШУ ДИСКРЕЦИЈУ! ОВО
СА ОПИЈУМОМ... КАД
БИ МОЈ ОТАЦ
САЗНАО... ИЛИ
ПОЛИЦИЈА...

НАРАВНО, МАЛА
МОЈА! ОВДЕ СТЕ
БЕЗБЕДНИ! АКО
ВАМ НЕШТО
ЗАТРЕБА,
ПОЗОВИТЕ МЕ!

ШТА ТО ИЗВОДИТЕ?

ПРЕГЛЕДАМ ГА!
СВАКИ УТИЦАЈ
ОСТАВЉА ТРАГ ИЛИ
ПОСЛЕДИЦУ НА
ДУШУ! И? ЈЕ ЛИ
ПРОГОВОРНО ИЛИ
НИЈЕ? МОЖДА СТЕ
ПОМИСЛИЛИ ДА
БУЊЦА... АКО ТО
НИЈЕ БИО
ЕНГЛЕСКИ...

А ШТА МИСЛИТЕ, ДА
ЋЕ ДА РЕЦИТУЈЕ
МИСУ НА
ЛАТИНСКОМ? НИШТА
НИЈЕ РЕКАО!

А ИЗУЗЕВ
СТРИХНИНА...
НИСТЕ НИШТА
НАШЛИ КОД
ЊЕГА? НИКАКВ
НЕОБИЧАН
ПРЕДМЕТ?

ПОПУТ НОВЧИКА
СА УГРАВИРАНИМ
КРСТОМ? ТАКВЕ
АМАЈЛИЈЕ?

ДА, БАШ ТАКВЕ...
ИЛИ МОЖДА НЕКУ
КАРТУ... ОД ОНИХ
КОЈЕ ДЕЛЕ У
ПРИВАТНИМ
КЛУБОВИМА!

НЕ! БАШ
НИШТА!

ПРИЧАЈМО О СИМПТОМИМА! ЈЕСТЕ ЛИ
ЗАКЉУЧИЛИ ДА ЈЕ СМРШАО? ДА ПОВРАКА,
ДА СЕ ПРЕКОМЕРНО ЗНОЈИ? ЈЕСТЕ ЛИ
ПРИМЕТИЛИ НЕОБИЧАН ТЕЛЕСНИ МИРИС?

НАРАВНО... ОН ЈЕ ОПИОМАН!
АЛИ, ТО НИЈЕ ЗЛОЧИН, ВЕК
МАЊЕ-ВИШЕ ПОГРЕШНА
ПРОЦЕНА!

ОПИЈУМ НЕ
ОБЈАШЊАВА СВЕ!

МОРА ДА ПРОГОВОРИ,
КЕТРИН! КОЛИКО ЗНАМ,
ВИ СТЕ СТРУЧЊАК ЗА
АЛИЈЕНАЦИЈУ... МОЖДА
БИСТЕ МОГЛИ ДА ГА...

ХИПНОТИ-
ШЕМ? У
ЊЕГОВОМ
СТАЊУ?

У ЊЕГОВОМ
ИНТЕРЕСУ...
И НАШЕМ!

ЏОЗЕФЕ...
ЏОЗЕФЕ, ЧУЈЕШ
ЛИ МЕ? МОЛИМ
ТЕ... ДРЖИ
СЕ...

ГОСПОДЕ,
ТИ КОЈИ СИ
ДОБАР И
МИЛОСРДАН,
МОЛИМО ТЕ
ДА ОСТАВИШ
СВОГ СЛУГУ
У ЖИВОТУ...

...ИАКО ПРЕД
ТЕБЕ ДОЛАЗИ
ОГРНУТ
ПЛАШТОМ
НАШИХ
ГРЕХОВА...

*Хисели сине
њено срце*

...ЗАТОЧЕНИК У МРЕЖИ
НАШИХ СТРАСТИ...

...ОКОВАН ГРЕШНИМ
ЖЕЉАМА КОЈЕ НАС
СКРЕКУ СА ТВОГ
ПУТА!

ПОДАРИ МУ ДРУГУ
ПРИЛИКУ У ИМЕ ОНИХ
КОЈИ ТЕ ВОЛЕ И
ПОНИЗНО ТЕ МОЛЕ ДА
ГА ПОШТЕДИШ...

...АЛИ, АКО ЈЕ ТАКВА ТВОЈА
ОДЛУКА, ОБАСЈАЈ ГА СВОЈОМ
СВЕТЛОШЌУ...

НЕ! ОН
НЕЋЕ
УМРЕТИ!

...ОПРОСТИ МУ
ГОРДОСТ,
СВЕ ГРЕХЕ...

ЗА ВЕСТ ВЕКА!
ПИЊЕ ЗА СВЕ!

УДАВИ СЕ
ТИМЕ!

НИСАМ ЈА КРИВ... ТО МИ ЈЕ ПОСАО! ДА
НИСАМ ЈА, УВЕК БИ СЕ НАШАО НЕКО
ДРУГИ ДА НАПИШЕ ОВАЈ ПРОКЛЕТИ
ЧЛАНАК... ЈАВНОСТ ИМА ПРАВО ДА ЗНА!

ЛЕПО РЕЧЕНО,
МОМЧЕ!

ПРАВО
КАЖЕШ!
ОВО ЈЕ
ПРАВА
ВЕСТ!

ГАЗДА, ДАЈ
ЈОШ ЈЕДНО
НАШЕМ
ДРУГУ!

...ОСЛОБОДИ ГА
ЛАЖИ, БЕСА...

МИЛОСТ, НЕ
УЗИМАЈТЕ МОГ
ЏОЗЕФА... НИЈЕ
УЧИНИО НИШТА
ЛОШЕ!

...И
ЗАСЛЕП-
ЉЕНОСТИ!

АМЕРИЧКИ НАРОД ПОНОВО ЈЕ ЖРТВА
СТРАНЦА, НЕКОГ КАМОВА, КОЈИ ТВРДИ
ДА ЈЕ ЛЕКАР... ЈЕДАН ОД ОНИХ
ДОСЕЉЕНИКА КОЈИ ПРЕПЛАВЉУЈУ НАШЕ
ТЛО! ТО СЕ МОРА ЗАУСТАВИТИ!

ДА САМ НА
ВЛАСТИ ЈА,
СЕНАТОР ЧАРЛС
ЛЕНОКС, КУНЕМ СЕ
ДА БИХ СЕ ПРЕМА
ТИМ ВАРВАРИМА
ПОНАШАО КАКО
ЗАСЛУЖУЈУ!

ПОЗИВ ЗА
ВАС, СЕНАТОРЕ...
ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ
ХИТНО...

...РАДИ СЕ О
ВАШЕМ СИНУ!

СЕНАТОРЕ ЛЕНОКС!
СЕНАТОРЕ! ПОСЛЕДЊЕ
ПИТАЊЕ!

ПОВЕРАВАМО ТВОГ СЛУГУ ТВОЈОЈ
МИЛОСТИ, ГОСПОДЕ... НЕКА СЕ КОНАЧНО
ОСЛОБОДИ ПАЊЕ ОВОГ ЖИВОТА...

НЕ! НЕ,
ЏОЗЕФЕ...
НЕЕ!

...И НЕКА
УПОЗНА
ТВОЈУ
ЉУБАВ ЗА
ВЈЕК И
ВЈЕКОВ!

РАЗГОВАРАЌУ
САМО СА
МЕКИНЛИЈЕМ
ЛИЧНО!

И НИЈЕ МЕ
БРИГА ШТО СТЕ ВИ
ПОТПРЕДСЕДНИК
РУЗВЕЛТ, ИЛИ ПРОСТО
ТЕДИ! АКО СЕ „ЊЕМУ“
НЕШТО ДЕСИ, БИЋЕТЕ
ПРВИ ОСУМЊИЧЕНИ!

СМИРИТЕ СЕ,
РИЧАРДЕ!
ПРЕДСЕДНИК ЈЕ
БЕЗБЕДАН, А ВИ...

...У
ПЕНЗИЈИ!

БОЉЕ БИ
ВАМ БИЛО
ДА ОДЕТЕ
НА
ПЕЦАЊЕ...

...НЕГО ШТО УЗИМАТЕ
ШАЦИЦУ ПЛАКЕНИКА ДА
ОПУСТОШЕ ПОЛА ЊУЈОРКА...
ИЗГУБИЛИ СТЕ ГЛАВУ,
ЈАДНИ МОЈ КЛЕЈТОНЕ!

ДАЈ БОЖЕ ДА
СУ ГОДИНЕ...

У ИМЕ ОЦА, И СИНА
И СВЕТОГА ДУХА...

...АМИН!

ЗАБОГА, БУЧИНСКИ, АКО
НАШИ ГЛАСАЧИ САЗНАЈУ ДА
ЈЕ БИВШИ СЛУЖБЕНИК БЕЛЕ
КУКЕ НА НЕКИ НАЧИН
УМЕШАН У ТА ТРОВАЊА,
МОЖЕТЕ ДА ЗАМИСЛИТЕ
СКАНДАЛ... НЕ МОЖЕМО ТО
ДОЗВОЛИТИ ТРИ ДАНА
ПРЕД ИЗЛОЖБУ...

НЕ БРИНИТЕ, ГОСПО-
ДИНЕ РУЗВЕЛТЕ!
ЛИЧНО ЋУ СЕ
ПОБРИНУТИ ЗА
КЛЕЈТОНОВЕ
ПРИЈАТЕЉЕ!
БИЋУ У
ЊУЈОРКУ ПРЕ
ВЕЧЕРИ!

САД ЈЕ
С НАШИМ
ГОСПОДОМ!

ЗАШТО? ЗАШТО
ОН? БИО ЈЕ ТАКО
ДОБАР, ТАКО...

КАКАВ
БОГ ЈЕ ОВО
ДОЗВОЛИО?

ЈА...

ХЕЈ!
ИНДИЈА-
НЦЕ!

БУДИ МАЛО КОРИСТАН!
НАЂИ МИ ЛЕКАРА! ОВДЕ ИХ ИМА
САМО ЗА ОДРПАНЦЕ! КАО ДА НИЈЕ
ДОВОЉНО ШТО СУ МИ ВАША КОЛА
ХИТНЕ ПОМОЌИ ПРЕГАЗИЛА НОГУ,
НЕГО МОРАМ И ДА ОСЕДИМ
ЧЕКАЈУЌИ?!

А...
ДА!

КАД БУДЕМ РЕКЛА „БЕЛИ
ЗЕЦ“, ДОЌИ ЋЕШ К СЕБИ!
ТИМИ, ЧУЈЕШ ЛИ МЕ?

ЗАШТО СИ ИМАО
СТРИХНИН КОД СЕБЕ?
КО ТИ ЈЕ ДАО ТАЈ
ОТРОВ?

ОТАЦ... ЗБОГ
ЊЕГА... ПРАТИО...
САМ... ГА...

ЈА... ПРАТ... РРР...
ПРАТ... КЛУБ...
ДАО...

КЛУБ
„СТОЛЕКЕ“?
ГДЕ ЈЕ ОН? КО
ЈЕ БИО ТАМО?

ТИМИ,
СЛУШАЈ
МОЈ ГЛАС... КУДА
СИ ГА ПРАТИО? ГДЕ
ЈЕ ТАЈ КЛУБ?

ДАО... КАРТУ...
МЕНИ... КАРТУ!

ЦРРКНИ!

!!!БЕЛИ
ЗЕЦ!

КО ТИ ЈЕ ДАО
ТУ КАРТУ?

ОДАКЛЕ
ЈЕ ТА
КАРТА?

БЕЛИ ЗЕЦ!

ЦРРКНИ!
ЦРР...

ПРЕСТАНИТЕ!
ПРЕСТАНИТЕ,
УБИЈЕТЕ ГА!

КОГА СИ
ВИДЕО? КОД
КОГА ЈЕ
СУАБИНА?

КРОУ...
ГРГЈ...

ТИМИ, ЈЕСИ ЛИ ДОБРО?
ОДГОВОРИ МИ!

КЕТ...
КЕТРИН?

ЈОШ НИСАМ
ЗАВРШИО С
ЊИМ!

ДОДИРНИТЕ
МОГ БРАТА ЈОШ
ЈЕДНОМ И НАРЕДИКУ
ДА ВАС ЗАТВОРЕ!
ОСТАВИТЕ ГА НА
МИРУ, ЈЕСТЕ ЛИ
РАЗУМЕЛИ?!

АКО ХОЋЕШ
ДА СЕ
МОЛИШ...
БОЉЕ ИДИ У
СОБУ
ЛЕНОКСОВОГ
СИНА!

НЕ ЗНАМ, МОРТОНЕ!

ЈА ЗНАМ! ИЗВАДИ
СВОЈЕ КЊИГЕ,
ПОТРЕБАН СИ ТОМ
ДЕЧАКУ, ПОСЕДНУТ
ЈЕ, АНХЕЛЕ!

НЕ
ГОВОРИМ О
ДЕЧАКУ!

ГОВОРИМ О
СЕБИ! РАДИЈЕ
БИХ ТО
ПРЕСКОЧИО!

МИСЛИШ ДА
ИМАШ ИЗБОРА?

МОГУ... МОГУ СВЕ ДА
СРЕДИМ... ПУСТИ МЕ ДА
ОДЕМ... ПРЕКЛИЊЕМ
ТЕ, КЕТРИН...
МОЛИМ ТЕ!

ТО ЈЕ
НЕМОГУЋЕ,
ТИМИ... СВИ
ОНИ ЛУДИ...
ТРЕБА... МОРАШ
ДА...

ВЕРУЈ
МИ... БАР
ЈЕДНОМ!

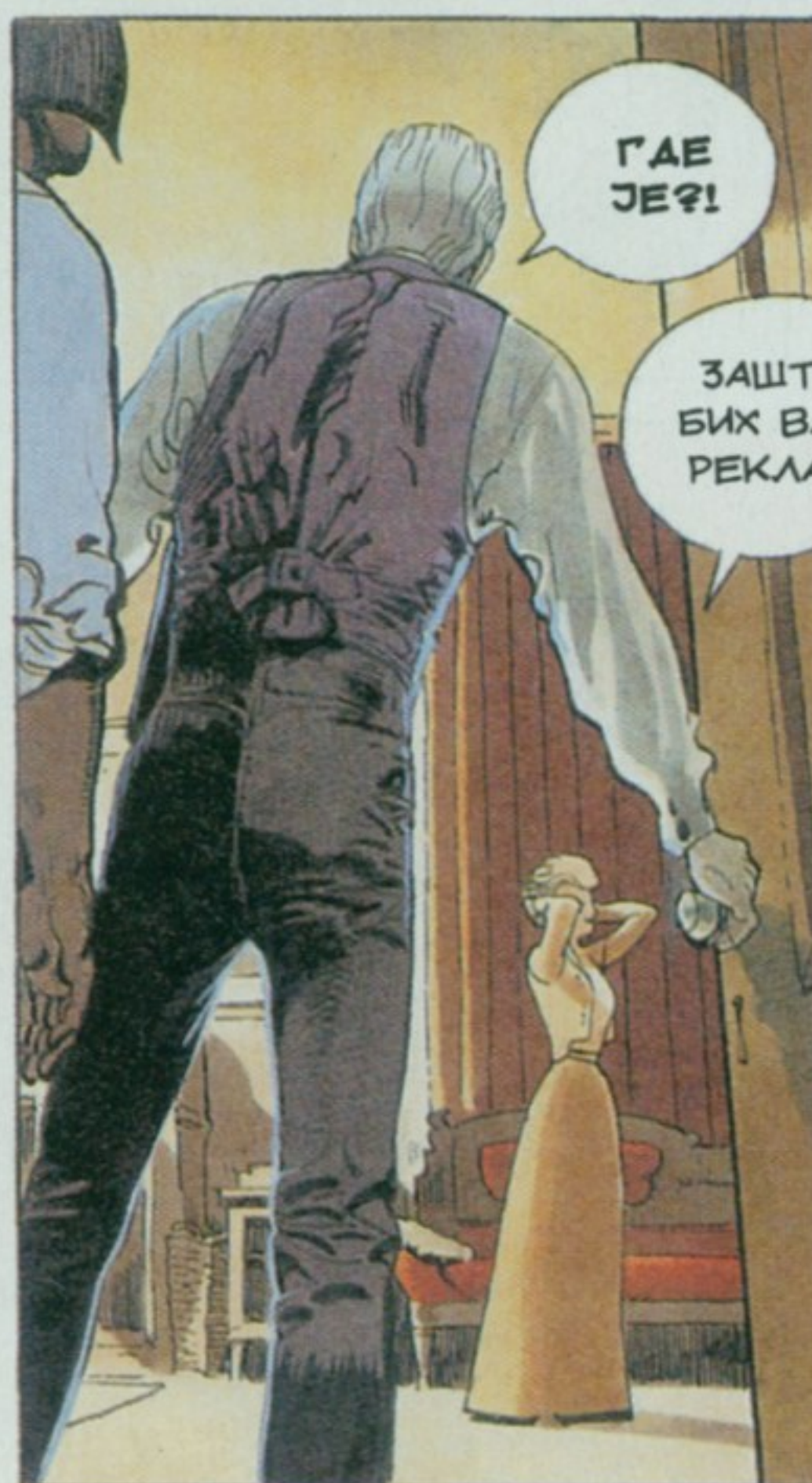

ВЕОМА САМ
ЗАДОВОЉАН ШТО
ВАС ВИДИМ,
ГОСПОДО! ИМА
ИХ ДВОЈИЦА...

...СТАРИ
ИЗГЛЕДА
НАЈОПАСНИЈЕ...

ХЕЈ! ТИ! ЈА
ЈОШ ЧЕКАМ!

ГАЕ
ЈЕ?!

ЗАШТО
БИХ ВАМ
РЕКЛА?

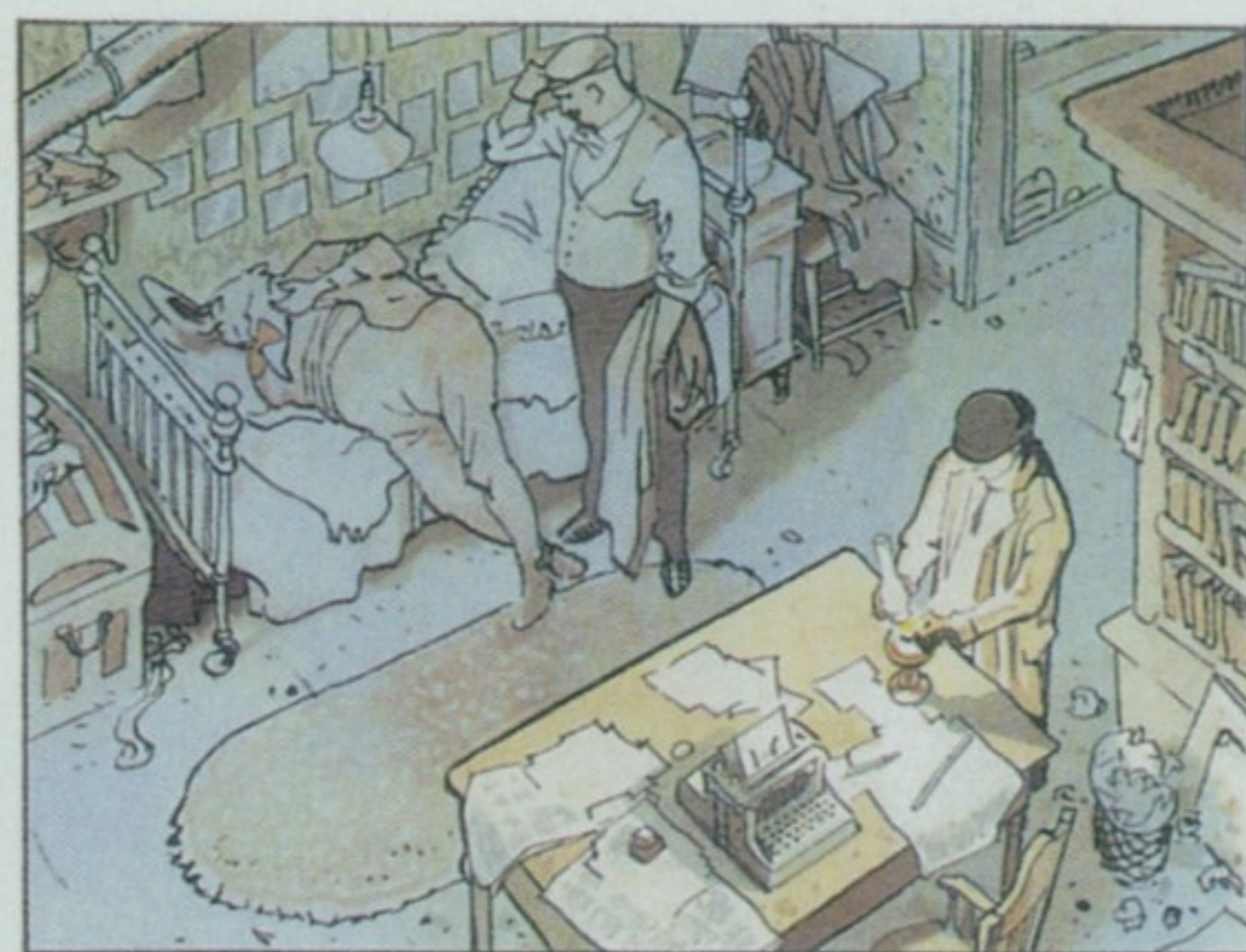
ПУСТИЛИ
СТЕ ГА...
МАЛА
ГЛУПАЧО!

АХ, КОНАЧНО
ПОЛИЦИЈА!
СЛУШАЈТЕ МЕ,
ПОДНЕКУ
ПРИЈАВУ!

КЕТРИН!
УДАЉИТЕ СЕ!

OH MY DARLING, OH MY DARLING...

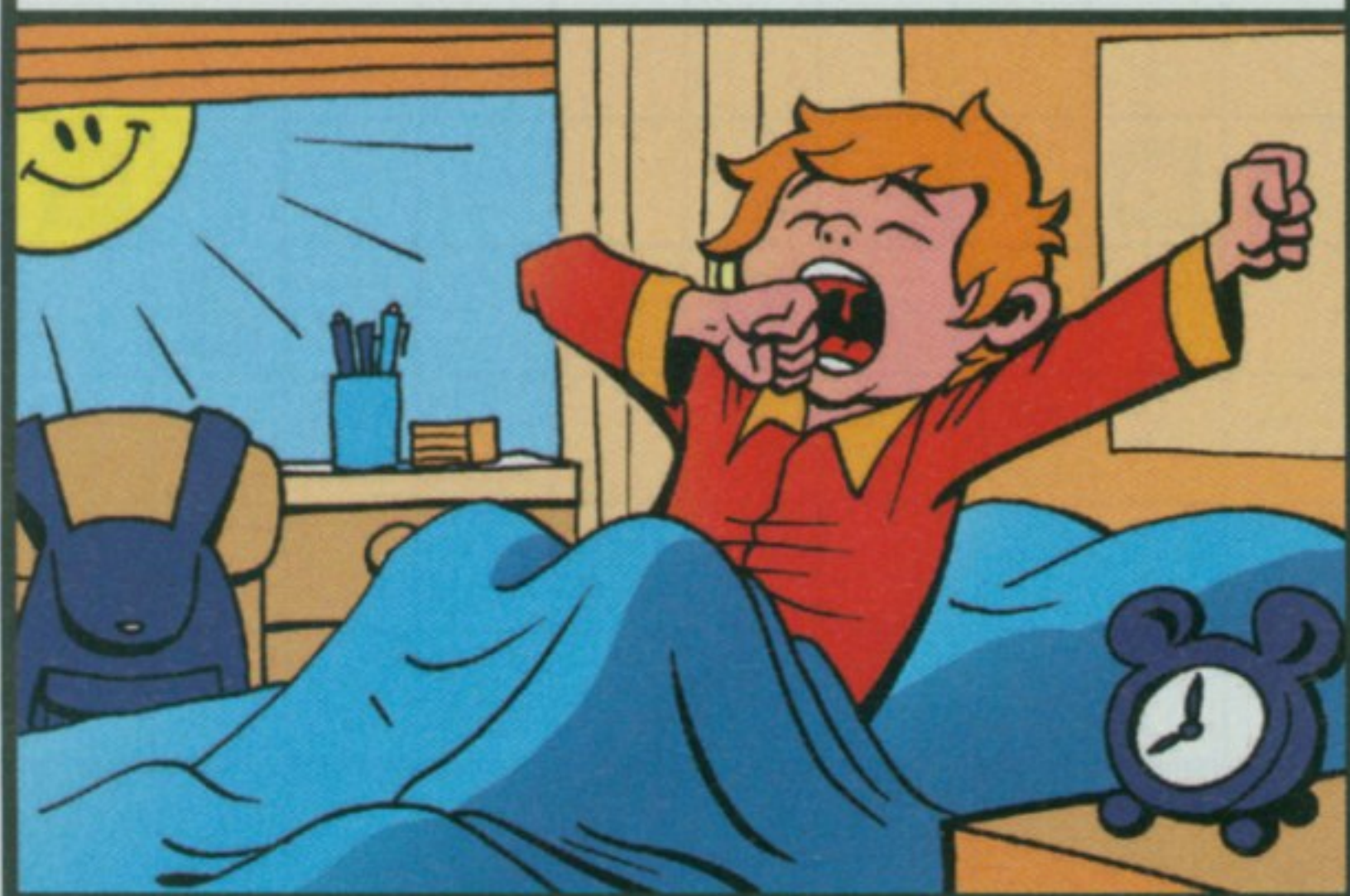

KE U EPIZODI:

ČUDOTVORNI NAPITAK!

UJUTRO ZA DOBAR DAN, NAŠ KE IMA SUPER PLAN!

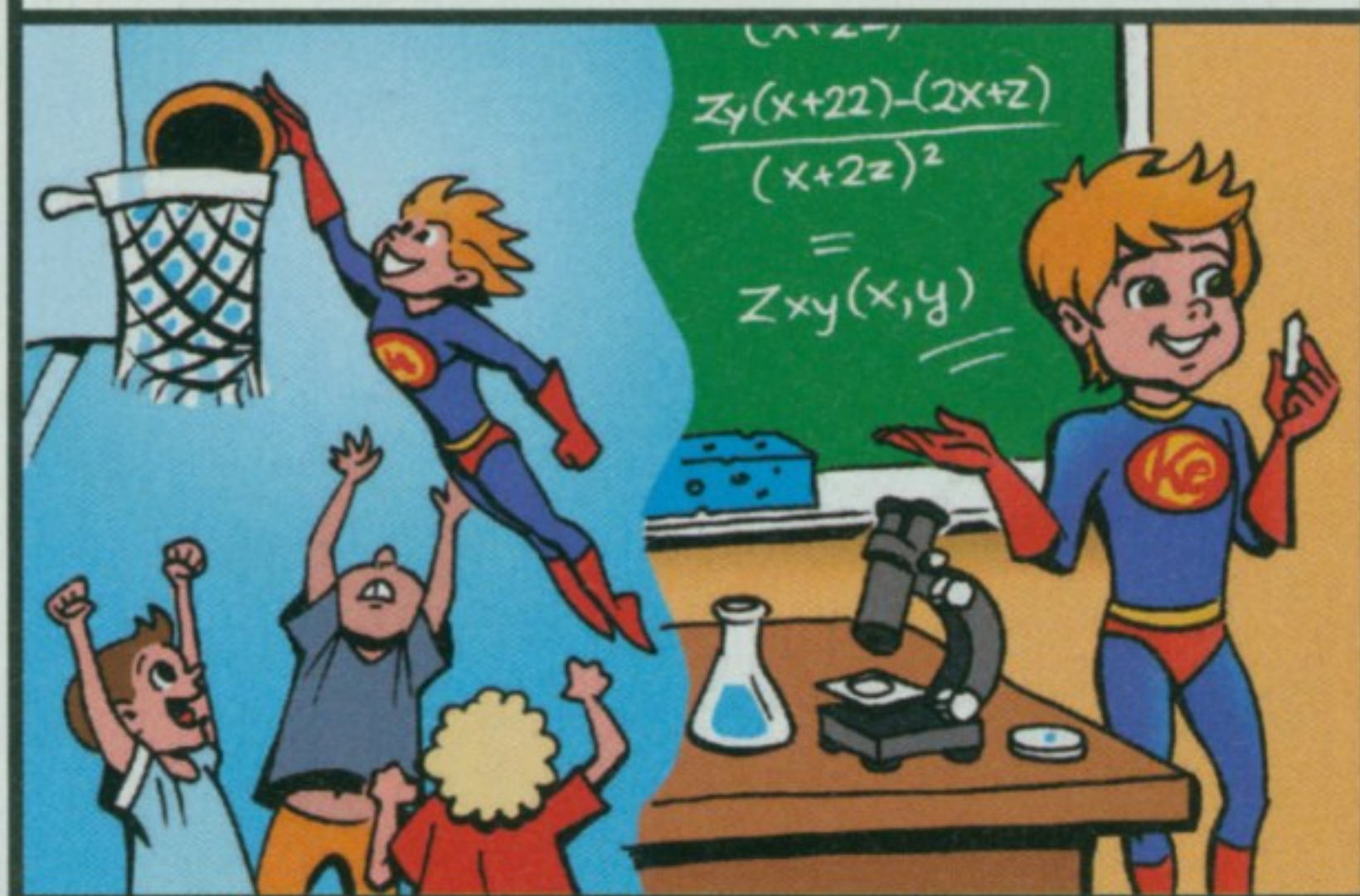
JEDNA ČAŠA TOG NAPITKA DAĆE NJEMU MOĆ
SUPER-HEROJ KE BOY BIĆE DOK NE PADNE NOĆ

OD KALCIJUMA ČVRST K'O STENA, IZDRŽLJIV OD VITAMINA,

...ŠAMPION U SVAKOM SPORTU, REŠAVANJU JEDNAČINA!

MAMI JE POMAĞAO, DOMAĆI NAPIŠAO,
GITARU JE UZEO I NAPOLJE ZBRISAO!

POSLE OVOG BURNOG DANA, ON VEĆ IMA NOVI PLAN:
JEDNA ČAŠA EKSPRES KRAŠA **LIVEĆE ZA MIRAN SAN!**

Mame znaju da je Kraš Express zdrav napitak, izuzetnog čokoladnog ukusa, obogaćen sa 8 vitamina i kalcijumom. Mame sigurno znaju da se Kraš express podjednako rastvara i u toplom i u **HLADNOM** mleku. Mame znaju šta je dobro za njihovu decu jer već 30 godina generacije mališana započinju dan i slatko se predaju snovima uz čašu Kraš expressa.

ujutro za dobar dan
uveče za miran san

126466

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												

ВОДОРАВНО: 1. Град на слици 1 – Град на слици 2, 2. Пети самогласник – Град на слици 3 – Град на слици 4, 3. Књижевно сценско дело – Град на слици 5, 4. Трећи и други самогласник – Животињски пород, окот – Папин годишњи приход, 5. Град на слици 6 – Мањи заливи, увале, 6. Ознака за пару – Део намештаја – Земљишна мера, 7. Црно тврдо дрво, ебановина – Лична заменица – Уз, до, код, 8. 30. и 7. слово азбуке – Афричка држава – Јака зима, студен, 9. Контактне мотке трамваја – Град у Француској – Прво слово, 10. Главни град Турске – Подземни ходник ■

УСПРАВНО: 1. Град на слици 7, 2. Ознака за радијус – Мајка Ромула и Рема – Град на слици 8, 3. Шумска креда – Једноцифрени број – Иницијали сликара Кокошке, 4. Речна риба – Грејно тело на штедњаку, 5. Припадник дивовског библијског племена –

Америчка економска ревија (скр.), 6. Два сугласника – Обрушавање дела брда – Ознака за ампер, 7. Копље старих Германа – Пркос, 8. Чешка афирмација – Доњи део посуде – Радиолокатор (скр.), 9. Ознака за темпо – Име глумице Фосит – Изумрла птица, моавка, 10. Име тркачице Привалове – Град на слици 9, 11. Река у Северној Америци с чувеним водопадима – Ознака за Уругвај, 12. Непрофесионализам ■

1

2

3

4

5

6

7

8

9

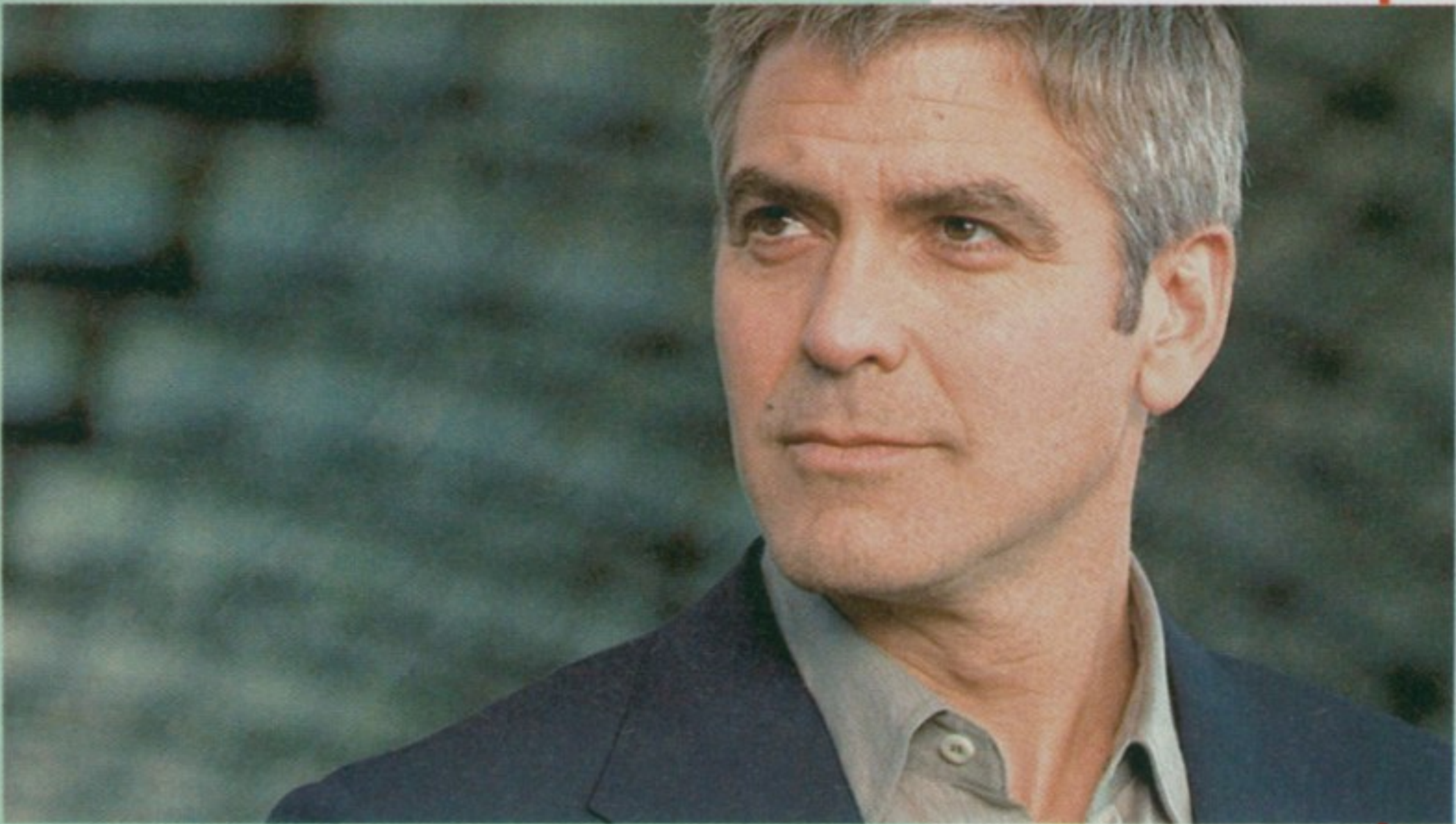
АЗБУЧНЕ ОСМОСМЕРКЕ

Ш	М	А	Р	Е	Ђ	Н	Х	О	А
М	Т	П	Џ	Њ	Ч	А	Т	Р	Ц
А	Е	Е	И	А	Н	Љ	О	Б	И
Н	Т	Ц	Т	Г	Р	И	М	Е	Д
Џ	Л	Њ	А	А	А	Љ	Г	Р	А
У	У	Р	У	В	М	Л	О	Е	Л
Р	К	Н	У	Ј	Б	Б	Л	Џ	Р
И	А	О	Г	М	О	Л	У	К	И
Ј	Ф	Т	А	Л	У	Р	Б	Р	Н
А	Т	С	Е	Ж	А	Ђ	К	О	А
К	Н	О	С	О	С	П	О	Р	Т
А	З	Б	Р	К	А	Д	Р	А	Ч

С	Ј	Е	Д	Р	А	Д	Р	А	В
А	Р	К	П	Р	Р	Е	С	А	Л
Б	А	Н	Т	А	М	Т	Л	Б	А
О	Т	С	Т	Р	Р	Е	Г	Л	П
Р	А	Н	А	И	Т	Л	У	А	Е
А	Е	Ф	Ц	Н	И	И	О	Ж	Н
Ц	Т	И	А	Н	Џ	Н	З	Г	Ђ
Х	Ф	Т	А	Е	Ч	А	Т	А	Е
О	У	А	М	Р	М	Е	К	Е	В
М	Ђ	П	Н	А	А	Ш	К	Н	Р
Е	Е	А	К	С	У	Љ	И	Р	Е
Р	Е	Ш	Е	Њ	Е	С	У	Љ	К

Одредите који се од два појма за свако слово азбуке налази у овим осмосмеркама. Дакле, у осмосмеркама је по 30 појмова сложених од А до Ш. Неискоришћена слова дају име и презиме глумца са слике ■

- АНСАМБЛ
АСТРА
БАНТАМ
БОСТОН
ВАРДАР
ВАГАЊЕ
ГЛИНА
ГОЛУБ
ДЕМИР
ДЕТЕЛИНА
ЂЕВРЕК
ЂЕРАМ
ЕБРО
ЕСНАФ
ЖАЛБА
- ЖЕСТА
ЗАМАК
ЗБРКА
ИНАТ
ИНТЕР
ЈАНУАР
ЈЕДРА
КЉУСЕ
КНОСОС
ЛАДИЦА
ЛАСЕР
ЉИЉАН
ЉУСКА
МАНЏУРИЈА
МУТАНТ
- НЕПАЛ
НИГЕР
ЊУЈОРК
ЊУШКА
ОЛУК
ОФИЦИР
ПАРЛОГ
ПИГАЛ
РЕШЕЊЕ
РОРК
САБОРАЦ
СПОРТ
ТАМБУРА
ТЕАТАР
ЂУМУР
- ЂУФТЕ
УЛЦИЊ
УЉАРА
ФАКУЛТЕТ
ФАРМЕР
ХАНГАР
ХОМЕР
ЦЕНТАР
ЦРТАЧ
ЧАРДАК
ЧЕКРК
ЏЕМПЕР
ЏУНГЛА
ШАПАТ
ШТЕТА

СЛОГОВНИ КВАДРАТ

1	2	3	4
2			
3			
4			

БЕ, БРА, ВА, ВА, ДА, ДА, ДО, ДО, ЛА, ЛА, ЊЕ, РА, РА, РИ, РИ, СЛА

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО:
1. Врста пољског цвета, 2. Пасмина паса (мн.), 3. Женско име, 4. Поклањање, давање дарова ■

ФИЛМСКИ АНАГРАМ (+Њ)

НАРОД „ЈАБУКЕ”

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

ЗА ЧИТАЊЕ И УЖИВАЊЕ

ПАКОСНИ ДЕЧАК

Иван Иванич Лапкин, младић пријатне спољашњости, и Ана Семјоновна Замблицкаја, девојка прѣстог носића, спустили су се низ обалу и сели на клупицу. Она је стајала у самој води, међу густим гранама младог врбака. Чудно месташце! Седнете ту, и скривени сте од света – виде вас само рибе, водени паукови, који јуре као муња по води. Млади људи

били су наоружани удицама, мрежама за рибу, кантама с глистама и осталим риболовачким прибором. Чим су сели, прихватили су се риболова.

– Драго ми је што смо коначно сами – почео је Лапкин, осврћући се. – Морам вам много тога рећи, Ана Семјоновна... Веома много... Кад сам вас први пут угледао... Код вас гризе... Тада сам схватио због чега

АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ (1860–1904)

- Часи се не може одузети, она се може само изгубити.
- Човек је оно у шта верује.
- Добар се засигури чак и пред њом.
- Други део живота код њамејној човека састоји се у ослобађању од лудости и предрасуда и њојреших мишљења које је сјекао њоком првој дела живота.
- И за хиљаду година човек ће ићи овако уздисају: „Ах, њешко је живети” – и у ићи мах овако ићи као и сада бојаће се и неће хити да умре.
- Кад нема њравој, човек живи од фамморјане.
- Кад сија, и на њробљу је весело.
- Љубав даје крила али их и њојкресује.
- Нема, нији може бији њраведној.
- Здрав човек има хиљаду жеља. Болесјан само једну.
- Жена може њосјати њријатељ мушкарцу само овим редом: прво њознаница, затим љубавница, ња њек онда њријатељ.
- Свако има ићиој Боја, само се људи разликују.
- Само у њешким временима људи разумеју како је њешко бији њосјодар својих осећања и мисли.

живим, схватио где је мој идол, коме морам да посветим свој часни, радни живот... Ово, мора бити, велика гризе... Кад сам вас угледао, заволео сам вас (!), први пут, заволео страсно! Немојте још трзати... нека јаче загризе... Кажите ми, драга моја, преклињем вас, могу ли рачунати, не на узајамност, не! Ја нисам то заслужио, на то не смем ни помислити... могу ли рачунати на... Вуците!

Ана Семјоновна подигла је руку с печачким штапом, тргла се и узвикнула. У ваздуху је блеснула сребрнаторзелена рибица. – Боже мој, бандар! Ах, ах... Брже! Отрже се! Бандар се отргао с удице, забацао се по трави ка свом природном елементу, и ... бућ у воду!

У потери за рибом, Лапкин је случајно ухватио руку Ане Семјоновне и случајно је притиснуо на усне... Она се отргла, али већ је било касно: уста су се случајно спојила у пољубац. То се десило некако случајно. За пољупцем је дошао други пољубац, затим заклетве, уверавања... Срећни тренуци! Међутим, у овом земаљском животу не постоји ништа што је апсолутно срећно. Срећа обично у себи носи отров или се трује нечим извана. Тако је било и овога пута. Док су се млади љубили, одједном су чули смех. Погледали су на реку и обамрли: у води до појаса стајао је го дечак. Био је то Коља, гимназијалац, брат Ане Семјоновне. Стајао је у води, посматрао младе људе и пакосно се смешио.

– А – а – а... ви се љубите? – рекао је он. – Добро. Рећи ћу мами.

– Надам се да ви, као частан човек... – почео је да мрмља Лапкин црвенећи. – Вирити је подло, а препричавати је ниско, прљаво и одвратно... Сматрам да ви, као частан и племенит човек...

– Дајте рубљу, па нећу рећи – рекао је племенити човек. – Иначе ћу рећи.

Лапкин је из цепа извукао рубљу и дао Кољи. Он је стегао рубљу мокром песницом, звизнуо и запливао. И млади људи се тог пута више нису пољубили. Другог дана Лапкин је из града донео Кољи бојице и лопту, а сестра му је поклонила све своје кутијице од пилула. Затим су морали да му поклоне и манжетне за кошуљу са псећим њушкицама. Пакосном

дечаку се, очито, све то веома свидело и, да би добио још више, почео је да их мотри. Куда Лапкин с Аном Семјоновном, ту и он. Ни на тренутак их није остављао саме.

– Подлац! – шкргукао је Лапкин зубима. – Тако мали, а како је већ велики подлац. Што ће од њега даље бити?

Читав јун Коља није дао јадним заљубљенима да живе. Претио је доставом, посматрао их и захтевао поклоне; све му је било мало и коначно је почео да зуцка о цепном часовнику. И шта? Морали су му обећати часовник.

Једном, за ручком, кад су на сто изнели вафле, он се одједном закикотао, намигнуо оком и питао Лапкина:

– Да кажем? А?

Лапкин је страшно поцрвенео и уместо вафла почео да жваће салвету. Ана Семјоновна је скочила од стола и побегла у другу собу.

Иу таквом положају млади људи били су до краја августа, до онога дана кад је Лапкин коначно запресио Ану Семјоновну. О, како је то био срећан дан! Поразговаравши с невестиним родитељима и добивши пристанак, Лапкин је пре свега појурио у врт и почео да тражи Кољу. Кад га је нашао, само што није заплакао од одушевљења и ухватио је пакосног дечака за уво. Притрчала је и Ана Семјоновна, која је такође тражила Кољу, и ухватила га за друго уво. Требало је видети каква се радост могла

прочитати на лицима заљубљених док је Коља плакао и молио их:

– Мили моји, добри, драги моји, нећу више. Јао, јао, опростите.

И после су обоје признали да за све време док су били заљубљени једно у друго ниједном нису осетили такву срећу, такво заносно блаженство, као у тим тренуцима кад су вукли пакосног дечака за уши ■

Илустровао
Бранислав
Мојсиловић

Mojsilovic

ИГРА СА ЗАКОНИМА ПРИРОДЕ

ВОДА ЗА КАФУ И ЈАЈЕ

Шта мислите, има ли икакве сличности између шољице црне кафе и куваног јаја? Тачно је да питање звучи необично, јер кафе је напитање а јаје јело, али кад су закони природе у питању сличност постоји. Иако готово да нема особе која није кувала и кафе и јаје, мало ко зна да је за кување и једног и другог потребна иста температура воде. Она износи 92 степена Целзијуса.

Утврђено је да се на тој температури из кафе ослобађају кофеин и материје које овом напиту дају прави и најбољи укус, а беланчевине у јају равномерно се згушњавају.

Да је тако, свако може да се осведочи једноставним огледом са уређајем за кафе који воду загрева баш на 92 степена Целзијуса.

Уређај се на уобичајени начин напуни водом, а у преграду с филтером уместо кафе стави се јаје средње величине. Врелу воду треба пустити да истекне до краја а јаје оставити још неколико минута да ту одстоји. Да је скувано, утврдиће се кад се ољушти.

Наравно, за кафе је довољно да се прелије врелом водом и може да се пије већ после десетак секунди, док је за јаје потребно да се кува и неколико минута. Старо правило да су довољна три минута да би јаје било „тврдо“ кувано, више не вреди. Јаја су, кажу стручњаци, данас много већа него некада па је потребно дуже време да се скувају, а уз то су и много хладнија – чувају се одложена у фрижидеру.

Изведите оглед и уверите се да је све наведено тачно ■

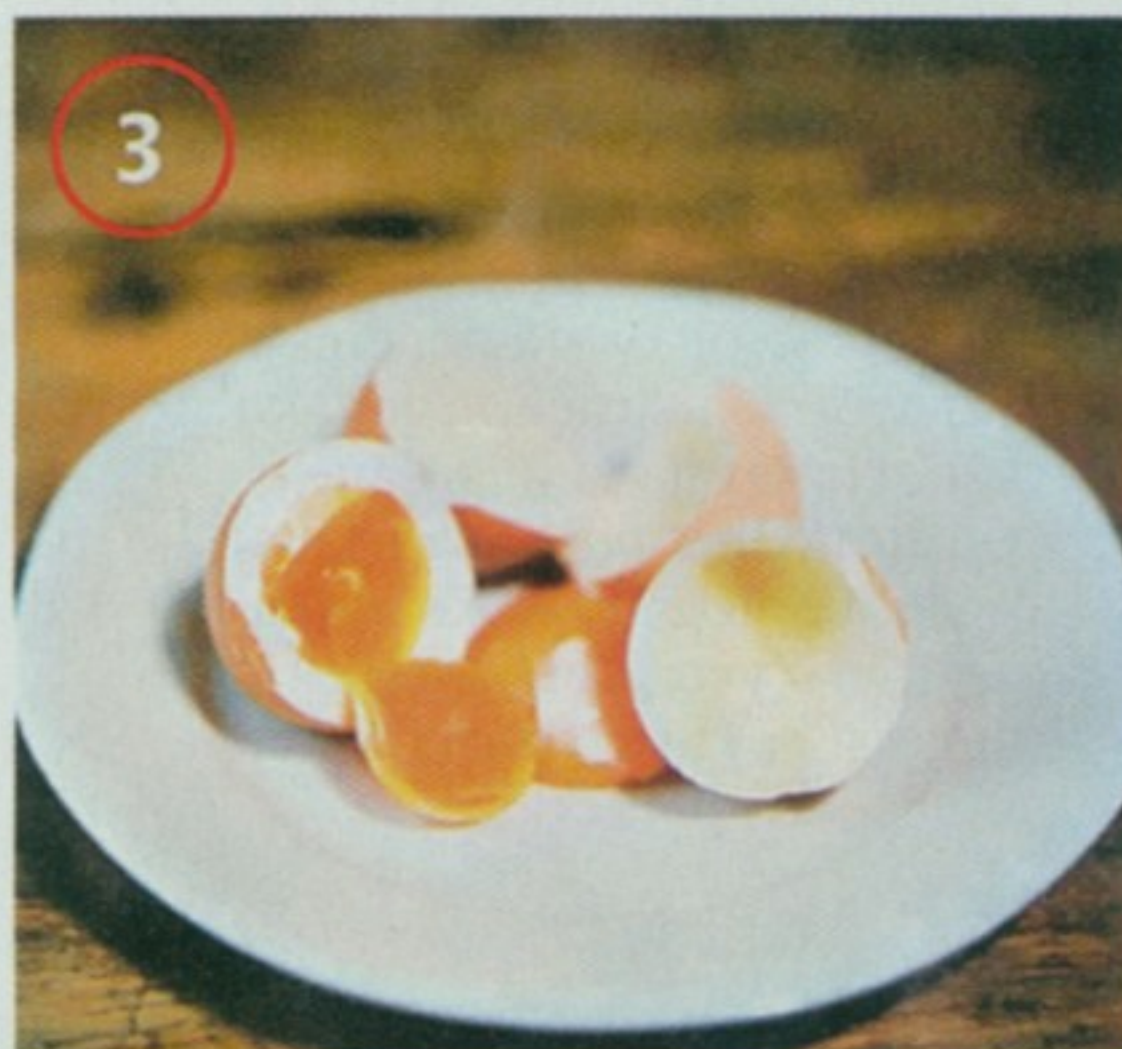

1.
Уређај за кафе
напуни водом
на уобичајени
начин.
Припреми јаје
средње
величине.

2.
Пажљиво
спустити јаје
у одељак за
филтер-кафу.

3.
Вода
у уређају
за кафе,
загрејана на
92 степена
Целзијуса,
скувала је
јаје.

Uskrs je poranio u Njujorku sa stotinama raznobojnih BRAVIA zečeva – Nova Sony kampanja za BRAVIA HD LCD TV

Prvo je San Francisco preplavljen lopticama skočicama, potom je Glazgov prekriven bojom, a sada je Sony pustio mnoštvo šarenih zečeva koji su se rastrčali po Njujorku!

Lansirana je ambiciozna i živopisna reklama za najnoviju Sony liniju BRAVIA High Definition LCD televizora. Reklama koja animaciju podiže na viši nivo! Stotine raznobojnih likova ove nadrealne priče stvoreno je specijalnom tehnikom animacije gline – claymation, korišćenom u nagrađivanim filmovima kao što su popularni «Pilići u Bekstvu» i «Wallace & Gromit».

Kao u svim BRAVIA reklamama, Sony ponovo teži da stvori realno iskustvo. Napravljeno je 200 zečeva svih boja i veličina - od minijaturnih zečeva od 10cm do džinovskog zeca visokog 10 metara! Okupljen je najveći tim animatora ikada angažovan za rad na jednoj sceni. Njih četrdesetoro je u centru Njujorka tri nedelje pravilo koreografiju plastelinskih modela da bi stvorili 100 000 kadrova iz kojih će nastati 60 sekundi spota.

Reditelj Frenk Budgen kaže da je ova reklama tehnički najzahtevnija stvar koju je ikada uradio: «Bilo je neverovatno teško kontrolisati situaciju. U jednom trenutku smo imali previše statista, a u sledećem premalo. Imate Njujorčane koji šetaju kroz kadrove, a nemate načina da ponovite, jer se sve radi 'za stvarno'».

Bio je to zaista veliki izazov za animatore koji su radili na ulicama Njujorka dok je osam miliona Njujorčana nastavljalo sa svojim svakodnevnim aktivnostima. Snimanje je uključivalo poduhvat "oživljavanja" zeca visokog 10 metara usred finansijske četvrti, kao i pravljenje džinovskog ljubicastog talasa od gline i kita koji pliva ulicama Menhetna! Boje su uskočile u Njujork kao nikada pre.

www.colourlikenoother.com

126576

ПАРАНОЈА И КАКО ЈЕ СТЕЋИ

ЗАУСТАВИТЕ ПЛАНЕТУ, ХОЋУ ДА СИЋЕМ!

Од памтивека су појединци били склони да свуда око себе виде, кобајаги и препознају, непријатеља или какву невољу која им прети. Мада су стручњаци то неповерење сврстали у озбиљну болест, чињеница је да неки подаци, најблаже речено, нису за потцењивање

вртоглавицама и благим колапсима, а у поподневним часовима долази и до пада шећера у крви. И поред изузетно високих плата које им могу обезбедити лечење и у најскупљим приватним клиникама, као и једног од најјевтини-

јих ресторана на Балкану (скупштински ресторан), у коме се пад шећера може успешно предупредити, ризик за грађане Србије се не смањује: људи пред колапсом, с повишеним шећером и вртоглавицом, свако-

То је баш за оно бр-брр-брр, да ти се смрзну уши, заледи поглед а јуначко срце, са све коморама и њиховим предворјима, зграби пут под капут па докле издржи. Јер, није шала, тврдњу је написао и потписао Џон Бароу, угледни професор физике и математике на Универзитету Кембриџ. Дакле, човек коме вештичарење и сличне области људског (на)ума не спадају у опис посла. А тврдња, научно поткрепљена, гласи:

„То што смо до данас успели да преживимо на нашој планети значи да смо имали луду срећу...”

Што се среће тиче, сва је прилика да се овој тврдњи понајвећма радују, ваљда и самозадовољно смешкају, сви они – а нису претерана мањина – које су именovali још стари Грци, а потврдили нешто млађи Римљани. Реч је о параноицима, односно о онима који пате од маније прогањања, о хроничној душевној болести која се испољава болесном идејом да су се сви заверили против њих. То је медицинско објашњење. Оно преносно, фигуративно, значење тиче се претеране неповерљивости и склоности да се свуда виде непријатељи.

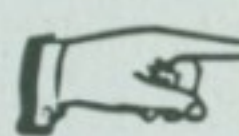
У тексту који следи – а за који су коришћени подаци из књижице „Приручник за параноике”, издање београдског „Досијеа”, прикупљача и приређивача Душана Мрђеновића – нудимо мноштво занимљивих примера на ползу оних који, прво, не верују сами себи, а онда, разумљиво, ни свету око себе. Можда им

неверица малчице отупи или, ко зна, свом ешелону прибаве нове бојовнике.

Кафа у кифли

Куц-куц... зима се дошуњала до наших предграђа. Ништа ново, стиже нам сваке године бар по једаред, али оно бр-брр-бррр свакодневно би ваљало да мрмљамо и зебемо и у ђурђевданско подне и у илинданско предвече. С разлогом. Јер, говоре подаци, српски посланици, изабрани представници народа, пате од високог притиска, склони су

 дневно доносе одлуке од животног значаја за вас и будућност ваше деце.

Будућност не бехари ни београдским Теразијама. Наиме, у броју 3 налази се прастара трафо-станица, а познато је да она после извесног времена почиње снажно да зрачи, што је опасност за све људе који живе и раде у њеној близини. Уз то, постоји могућност и да експлодира, што може да произведе учинак као када падне бомба. Због тога се више нигде у свету трафо-станице не постављају у близини кућа где људи живе.

И још нешто везано за сам центар престоне нам вароши: од свих саобраћајних незгода које се догоде у Србији, 33 одсто отпада на подручје Београда, а највише на сам центар града. А у Саву се, само на подручју Београда, излије 26-28 одвода канализације која се не пречишћава, а у целој Србији постоје постројења за пречишћавање само 6-7 одсто укупне количине отпадних вода. Од тих постројења већи део током године не ради. Мириси домаћинске Србије!

Домаћински је, пак, слоган „Купујте домаће“. Познато је да за странце који се привремено налазе у неразвијеним земљама (а ми смо ту негде или нам се само тако чини) постоје кодирани подаци о куповини и коришћењу прехранбених, фармацеутских и медицинских производа. Ништа необично ако се зна, а зна се, да једно предузеће може да производи и три категорије једног истог производа: прву за домаће тржиште, другу за извоз у друге развијене земље и треће за извоз у земље у развоју. Тако су, на пример, кока-кола и маргарини, произведени у Холандији и Немачкој а отпослати у земље у развоју, конзервирани емулгатором који изазива рак, а на паковању су означени симболом Е330. Ти производи су иначе забрањени за продају у земљама чланицама Организације за економску сарадњу и развој. Па, наздравље! Посебно ако у журби нисте стигли да попијете јутарњу кафу него сте узгред зграбили црну кифлу. Не секирајте се: у жељи да добију одговарајућу боју, многи пекари соц од кафе додају тесту за црне кифле.

Ко се па ту мајмунише?

Љубав је, како нас је уверавала Десанка Максимовић, можда, лепа само док се чека, али ако сачекамо да све присутни статистичари простру океане својих (научних) истраживања, многи ће се одлучити за ишчекивање Годоа. А ево и због чега.

четрдесет осам

УМАЛО ТРЕЋИ СВЕТСКИ РАТ

5. октобар 1960. године

Радарски систем за узбуну на Гренланду погрешно је протумачио одбијање светлости од Месеца као јато совјетских пројектила упућених на Америку. Аутоматска нуклеарна одмазда избегнута је захваљујући оператеру који је уочио грешку.

25. октобар 1962. године

Стражар у америчкој ваздухопловној бази у Дулуту, у Минесоти, пуцао је на уљеза који се пењао преко оgrade (касније је утврђено да је у питању био медвед). Тиме је узбунио ваздушну базу Националне гарде у Висконсину из које су узлетели ловци F-16, наоружани нуклеарним пројектиlima.

9. новембар 1979. године

Подаци који служе за обуку и симулирају напад Совјетског Савеза случајно су убачени у рачунаре војног центра Норад. Сенатор Чарлс Перси из Илиноиса, који се у том тренутку затекао тамо, био је запањен општом пометњом која је настала у том тренутку.

3. јун 1980. године

Пројектили непознатог порекла нашли су се у домету радарских центара Команде ваздухопловства и Пентагона. Пре него што је утврђено о чему се ради, команда је већ издала наредбу за полетање неколико бомбардера B-52.

26. септембар 1983. године

Совјетски радарски систем пријавио је лансирање америчких пројектила. Дежурни пу-

ковник није дозволио противудар, плашећи се да је у питању нека грешка. Касније се испоставило да је то био одблесак Сунца, али је злосрећни пуковник ипак смењен.

6. новембар 1983. године

Одржани су веродостојни маневри НАТО „Ејбл Арчер 83“ који укључују и проверу исправности нуклеарних пројектила. Неповерљиви и раздражљиви совјетски генерали добили су податке о ужурбаности у војним центрима Сједињених Америчких Држава и Велике Британије и помислили да је у питању стварни, замаскирани напад.

25. јануар 1995. године

Руски радар погрешно је протумачио Наси-ну истраживачку ракету и помешао је с нуклеарним пројектилом испаљеним из америчке подморнице. Председник Русије Борис Јељцин дао је знак за општу узбуну.

6. јун 2002. године

На врхунцу војне напетости између Индије и Пакистана, астероид пречника 10 метара експлодирао је изнад Средоземног мора. Да је допро до Земље свега неколико сати раније, изазвао би разарање на југу Азије које би се лако побркало с почетком нуклеарног напада.

Наравно, ово су само неки случајеви који су успели да продру у јавност. О осталим, спакованим међу најстроже чуване тајне, можда је најбоље и да не знамо ■

Уобичајено је да је пољубац, или би бар требало да је тако, најави најузвишенијег од свих осећања. Уосталом, око две недеље живота, у просеку, проводимо љубећи (се). Леп и крајње узбудљив податак, посебно ако узмемо у разматрање један други: само једним пољупцем размени се више од 278.000 бактерија, невидљивих сведока нежности, па ако се то помножи с горенаведеним недељама није чудо што бактерије не пате од „беле куге“.

А према часопису „British Medical Journal“, особе које воде љубав два или више пута недељно имају 50 одсто више шанси да доживе дубоку старост од оних који то чине једном месечно. Колико би, онда, требало да живе лавови од којих се неки царски примерци паре и до 50 (и словима: педесет) пута на дан или, пак, свиње чији оргазам траје и до 30 минута. Извесно је само да мужјак богомољке то чини „три пута“ у животу – први пут, последњи пут и никад више – и да није, онако обезглављен, у прилици да „набије рокове“ дами која га је изабрала.

А како стоји ствар с човечијим рогоњама?

Вероватноћа да ће вас ваша супруга или девојка, која је своју тамну косу обојила у плаву, преварити износи 65 одсто. Највећа вероватноћа да ће вас супруга или девојка коначно оставити је у случају кад се (било да је плавокоса или црнокоса) офарба у риђе.

А вероватноћа да ће страствен летња љубавна идила потрајати до зимског распуста износи само пет одсто. Пре тога вам је било потребно само пет минута да особу која вам се допала на плажи убедите да увече изађете заједно у дискотеку, кафић или на вечеру, па зато не згубиданишите „на морскоме плавом жалу“.

Да би проценила изглед мушкарца који је привлачи, жени је потребно осам секунди и прво гледа лице и рамена. За исту работу мушкарцу је довољно пет секунди, с тим што се његов поглед прво задржава на грудима и боковима.

А да нисмо једини живи створови на овој планети који воде љубав из задовољства, сведоци су нам бонобо мајмуни и делфини. Ни њима у глави није само продужетак врсте.

Никад сами у кревету

Многи од оних уплашених светом око себе, склони су да поверују да је „моја кућица, моја слободица“. Да ли је то баш тако? Јер, наш дом је непрегледни расадник бактерија, бацила и других микроорганизама. Ако на њих не обраћамо пажњу, изазваћемо обољења од којих су нека изузетно опасна по живот. А ако кућу претерано чистимо, можемо да створимо стерилну околину у којој је наш одбрамбени механизам неприпремљен за суочавање с бацилима на које ће, сасвим сигурно, наићи на неком другом месту.

Пођимо, прво, од тепиха. Домаће животиње и ципеле у кућу уносе разне честице, као што су остаци пестицида са зелених површина, које толико утону у тепих да више не могу ни усисивачем да се очисте. С друге стране, влакна тепиха се ломе савијањем, па се дешава да су том приликом штетне честице избачене у ваздух, одакле лако могу да дођу до дисајних путева. Уз то, у теписима бораве и бројне гриње.

Кваке, прекидачи за светло и остале површине које често додирујемо рукама подлога су за различите вирусе и бактерије, од прехладе до салмонеле. Не верујмо претерано ни (чистој) постељини с обзи-

ром на то да се у сваком кревету налази око 2.000.000 гриња које се хране ситним отпадцима који у току спавања и превртања отпадају с наше коже. Ту су још и стенице које бораве у напрслинама дрвених дасака у кревету и које се хране нашом крвљу.

Посебна прича је купатило, прави микрзоолошки врт јер се на чесми гнезди 50.000 бацила, на ручици тоалета исто толико, а на дасци клозетске шоље – 1200. Опасност вреба и са четкице за зубе пошто, и после испирања хладном водом, пљувачка и крв остају на њеним длакама а с њима и бактерије. Сасвим довољне да пренесу болести као што су жутица, грип и прехлада.

Кухиња је идеално место за развој злогласне бактерије ешерихије коли. Њој погодује влажност у кухињи, а непочишћене ситне честице хране даће јој снагу док се не устремим на домаћина. А ту су и ћуљиви и стрпљиви бацили. На ручици фрижидера их је око 5000, на дасци за месо 60.000, у кухињској крпи фантастичних 700.000.000...

У „кућицу слободицу“ повествовао је и један несрећни Румун из Клужа, па је „баксузг“ петка, 13. у месецу, одлучио да никуд не излази, чак ни на посао. Исте вечери полиција је саопштила да је човек умро пошто га је у кухињи убола оса. И другима је „тринаестица дошла главе“.

После чувене реченице коју је изговорио астронаут „Аполо 13“ Џек Свигерт: „Хјустоне, мислим да имамо проблем...“, дошло је до експлозије на летелици која је била 320.000 километара удаљена од Земље. „Аполо 13“ узлетео је у 13 часова и 13 минута, с лансирне рампе 39 (3x13), 11. 04. 1970 (кад се саберу ове цифре, добије се број 13), а експлозија се догодила 13. априла...

Зоо-врт испод пазуха

И кад помисли да се негде, драговољно, толико осамио да су му звезде прве комшије, човек никад није сам. Поуздано. Јер, три милиграма прљавштине – мртвих ћелија коже и делића влакна тканине – накупи се сваког дана у човечијем пупку. Уз то, више од 7.000.000 микроорганизама налази се на сваком квадратном центиметру у пределу испод његовог пазуха и они су најодговорнији за непријатан мирис зноја.

Можда је управо зној неког од нас изменио путање многих астероида којима се допада наша планета. Рецимо, да је неким случајем астероид пречника 30 метара, који је у ноћи између 18. и 19. марта 2004. године пролетео 43.000 километара поред Земље, скренуо са своје путање, направио би кратер пречника 300 километара! Удар би био једнак експлозији мање нуклеарне бомбе и могао би да уништи читав један град и усмрти више стотина хиљада људи. Слично небеско тело је 1908. године ударило у Земљу на подручју Сибира (Тунгуска експлозија) и сравнило око 2000 квадратних километара шуме.

У протеклих пет година астрономи су, иначе, открили и препознали 660 тела која су се кретала у близини Земље и чији је пречник био већи од 1000 метара. Занимљиво је и то да је већина ових тела опажена тек пошто је прошла поред нас. Утешно. А познати афоризам-вапај „Зауставите планету, хоћу да сиђем“ – који је, по свој прилици, својевремено изговорио Марк Твен – изгледа да ће бити услышен. Боље икад...

Наиме, пре свега због деловања Месеца на океане, Земља стално успорава кретање. Трење које проузрокују билиони тона воде дуж морских обала широм планете, додаје око 1,5 секунду сваком дану током 100.000 година. Пошто је садашњи дан дуг 86.400 секунди, Земља ће се коначно зауставити кроз неких пет милијарди година. Да би остали своји, параноици ће вероватно сачекати да Земља поново крене да врти саму себе ■

Петар Милатовић

Илустровала Светлана Кнежевић

ЗАБАВНИКОВ
300

КЉУНОРОГ – НЕОДОЉИВО РУЖАН

ПТИЦА

Необичног изгледа, као
да су из времена диносауруса,
ове птице јединствене су
по начину удруживања,
одгајања младих,
свакодневном
дружењу
и игри

Висок 129 центиметара,
црвено-црни афрички
кљунорог међу највећим је
примерцима носорог птица.
Иако се не зна тачно зашто их
је природа обдарила
рожнатим испупчењем на
кљуну, верује се да он игра
улогу у привлачењу супротног
пола. Иначе, старост се види
по наборима или брадавицама
на великој кациги коју многе
врсте носе поврх кљуна.
Још једна необична особина –
кљунорог има дуге трепавице
попут ока сисара.

С ТРЕПАВИЦАМА

Поједина племена на југу Африке поштују обред који вероватно потиче од памтивека. Ако сушно раздобље траје сувише дуго, припадници племена на необичан начин призивају кишу. Одлазе у потрагу за црвено-црним кљунорогом и не одустају док не ухвате бар једног, а онда га вежу и ставе у исушено корито реке. После обављеног обреда плусак заиста понекад натопи суву земљу, а чланови племена толико су срећни што су призвали кишу да сасвим забораве на јадну птицу која им је то „омогућила“. Везану и беспомоћну, остављају је на дну реке.

Тек последњих година становници Африке почели су више да размишљају о врсти птице у научним стручним круговима познатој као *Vultur leadbeateri*. Схватили су да је дословно сваки примерак драгоцен не само за подручје у коме живе, већ да

од кљунорога могу да имају и користи. Захваљујући посебном програму заштите и очувања црвено-црних кљунорога, ове птице мање су угрожене него пре неколико деценија.

Прозивка у зору

Кљунорози или, како их још зову – носорог птице, ни су јединствени само по изгледу. Црвено-црни примерци врсте *Vulturidae* ослањају се једни на друге и живе у групама које броје око дванаест чланова. Јато које чини обично једна женка и неколико млађих мужјака, предводи алфа мужјак коме су сви подређени и кога сви слушају. Овакво понашање неуобичајено је у птичјем свету, више подсећа на удруживање међу лавовима, животињама с којима црвено-црни кљунорози деле исто станиште.

Тимски рад најбоље се види на делу кад кљунорози крену у потрагу за храном. Ове птице танких и дугачких ногу крећу се кроз високу траву као да иду на прстима. Ако им се на путу нађе неки глодар, гмизавац или инсект, тешко да ће успети да сачува живу главу. Јаким кљуном птица ће лако да истера животињицу која покушава да се сакрије испод земље. Уколико наиђе на змију, кљунорог ће да дозове остале из свог јата и, као по неком утврђеном плану, створиће око жртве непробојан круг. Док остали чланови пернате дружине замајавају змију и око ње играју „ратнички плес“, алфа мужјак усредсређено ће да чека погодан тренутак како би јој за-

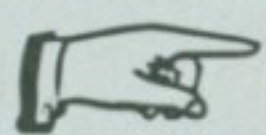
рио кљун у главу и на месту је усмртио.

Црвено-црни кљунорози плен налазе и поред река. Док лове жабе, све време се труде да се случајно не поквасе. Смешни су како отресају ноге ако дођу у додир с водом која им очигледно не прија. Ништа чудно кад се зна да током животног века који траје између педесет и шездесет година немају потребу да пију воду, јер сву неопходну течност добијају кроз храну.

Током дана од високих температура црвено-црни кљунорози склањају се у хладовину. Опуштени су јер је један из јата увек задужен да мотри и упозорава на опасност. Чим опази непријатеља, оглашава се препознатљивим крештањем, док му остали одговарају као да желе да саопште да су чули упозорење. Одједном се читава група сабија у гомили, нетремице гледају у правцу тачкице на небу за коју ће се убрзо поставити да је – орао. Под командом алфа мужјака сви се сакривају испод грма или жбуна и чекају да прође опасност.

У смирај дана, док се Сунце полако губи на обзору, птичја дружина одједном живне – време је за игру, што је такође неуобичајено

понашање у птичјем свету. Сви, чак и најстарији чланови групе, јуре око жбуња, испуштају крештаве звуке, „мачују“ се кљуновима, шире крила и започињу луди плес. Овакво понашање очигледно није случајно – кроз игру црвено-црни кљунорози се опуштају, одмеравају снагу и утврђују положај сваког појединца у групи.

Кад падне мрак, птице се распрше по високим гранама дрвећа. Чуче на крају гране да не би постале плен дивљих мачака, попут леопарда, које због тежине неће моћи да се прикраду до краја гране.

У праскозорје алфа мужјак оглашава се силовитим крештањем које може да се чује и на даљини до пет километара. Његов зов нека је врста прозивке јер му се, један по један, јављају сви чланови дружине. На овај начин предводник птичје групе тачно зна ко је од поданика преживео ноћ.

Породица с једним наследником

Верује се да на југоистоку Африке има отприлике хиљаду и по црвено-црних кљунорога. Прилично мали број јер ове птице могу да се паре и одгајају младе само ако су за то погодни услови. Као да имају неки унутрашњи уређај који им готово непогрешиво предсказује време, носорог птице на свет доносе младе само кад наступи кишно раздобље.

Гнездо свијају дубоко у шупљини дрвета и на што већој висини. Пре него што се усели у гнездо, женка провери да ли унутра има све што јој је неопходно. Подређени мужјаци из групе сакупљају гранчице, лишће, храну. Женка обично положи два јаја, ретко три, из којих се за четрдесет дана излегу птићи.

Ако закључе да је први птић здрав, родитељи ће се бринути само о њему и потпуно занемарити другог, који ће без хране угинути за мање од недељу дана. Међутим, приметите ли да је младунче које

У свету постоји 54 врсте кљунорога распрострањених у Африци, јужној Азији и

КЉУНОРОГ НОСРОГ
Buceros rhinoceros
Висина: 122 cm
Станиште: Тајланд, Малезија и Индонезија

АБИСИНИЈСКИ КЉУНОРОГ
Bucervus abyssinicus
Висина: 100 cm
Станиште: Сенегал, Етиопија

КЉУНОРОГ С БЕЛОМ ЋУБОМ
Aceros comatus
Висина: 85 cm
Станиште: југоисточна Азија

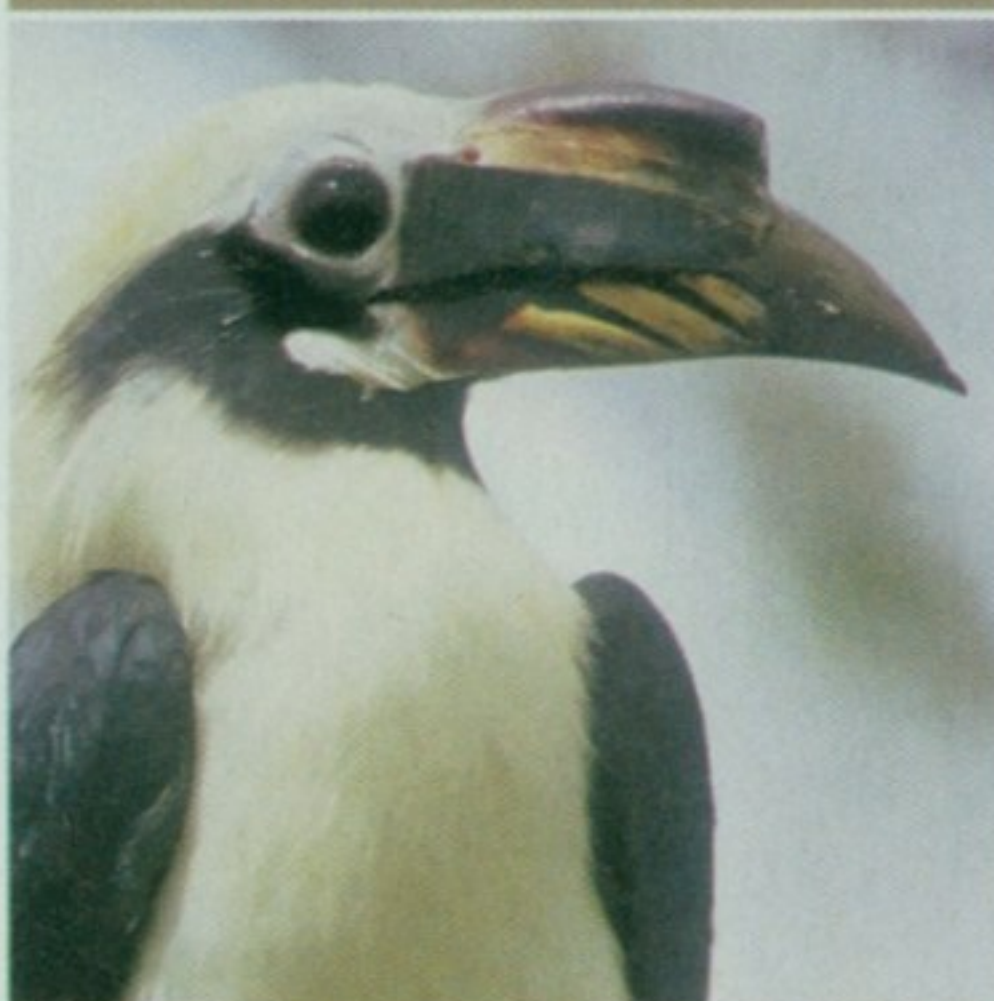
АФРИЧКИ СИВИ КЉУНОРОГ
Tockus nasutus
Висина: 45 cm
Станиште: подсахарско подручје Африке

ПАПУАНСКИ КЉУНОРОГ
Aceros plicatus
Висина: 90 cm
Станиште: Папуа Нова Гвинеја

ВЕЛИКИ КЉУНОРОГ
Buceros bicornis
Висина: 140 cm
Станиште: Индија, Суматра, Малезија, Индонезија

ПАЛАВАНСКИ КЉУНОРОГ
Anthracoceros marchei
Висина: 70 cm
Станиште: на неколико филипинских острва

ОРИЈЕНТАЛНИ КЉУНОРОГ
Anthracoceros albirostris
Висина: 75 cm
Станиште: Индија, Кина, Малајска острва, Борнео

СУЛАВЕЗИ КЉУНОРОГ
Aceros cassidix
Висина: 80 cm
Станиште: Сулавези и околна острва, Индонезија

СПАСИМО КЉУНОРОГЕ

У јужноафричкој области Мабула, у природном резервату који је

под заштитом државе, већ неколико година постоји програм за заштиту црвено-црних кљунорога. Под будним оком Ане Тарнер,

ОКТОБАР

Дугоочекивана киша стиже с пролећем, почиње сезона парења. Мужјаци су у потрази за храном, лишћем и гранчицама – припремају гнездо. Женка лежи на јајима 40 дана и остаје у гнезду наредних 86, док птић довољно не ојача ■

НОВЕМБАР

Људи запослени у Мабула пројекту обилазе оближњи Национални парк Кругер у потрази за напуштеним птићима. Посебним поступком испитују јаја и процењују кад ће се излећи пилићи, да би знали када треба да се врате и спасу напуштено птиче ■

ДЕЦЕМБАР

Запослени се враћају у Национални парк Кругер да покупе најаке младунце. Пажљиво их преносе и стављају у посебне просторије у оквиру Мабула пројекта ■

ЈАНУАР

Младунци се одгајају у инкубатору. Добровољци их хране пипетама. Обучени су што неупадљивије да птићима не би одвлачили пажњу ■

ФЕБРУАР

Птићи се хране на свака два до четири сата. Припремање хране траје дневно и по неколико сати, јер су кљунорози изборљиви и значајки треба одредити шта је неопходно овим месождерима ■

МАРТ

У посебно ограђеном простору птићи се навикавају једни на друге, уче да скачу с гране на грану, суочавају се с одраслим примерцима који се налазе с друге стране жице ■

Индонезији. Девет се сматра угроженим.

ЦРВЕНОКЉУНИ КЉУНОРОГ
Buceros hydrocorax
Висина: 100 cm
Станиште: Филипини

МИНДОРО КЉУНОРОГ
Penelopides panini
Висина: 65 cm
Станиште: на филипинским острвима

ЖУТОКЉУНИ КЉУНОРОГ
Tockus leucomelas
Висина: 60 cm
Станиште: јужна Африка

СРЕБРНКАСТИ КЉУНОРОГ
Bycanistes brevis
Висина: 70 cm
Станиште: источна Африка, од Етиопије до Јужне Африке

ВАНДЕРДЕКЕНОВ КЉУНОРОГ
Tockus deckeni
Висина: 45 cm
Станиште: Африка, од Етиопије до Танзаније

КЉУНОРОГ С ПЛАВОМ ОГРЛИЦОМ
Rhyticeros undulatus
Висина: 85 cm
Станиште: јужна Азија

Тек кад рашире крила, црвено-црни кљунорози откривају бела пера на врховима крила.

се прво излегло нејако, и мужјак и женка усредсредиће сву пажњу на другог птића. Иако делује окрутно, пар црвено-црних кљунорога може да брине само о једном птићу – за другог немају ни времена ни довољно снаге.

Са три месеца младунче је већ довољно снажно па почиње да учи да лети и постаје равноправан члан групе. Тек са две и по године способан је да самостално живи. Ако се стекну повољни услови, североисточни афрички кљунорози одгоје новог члана тек на сваких девет година. Овако спора репродукција не иде у прилог врсти која због ограниченог станишта има све мање услова за нормалан живот.

Да би опстали, кљунорозима је неопходно велико станиште – у пречнику од око сто километара. У густо насељеном подручју Јужне Африке све теже је наћи таква прострaнства. Неминовно долази до сусрета птица и месног становништва.

Догађа се да алфа мужјаци у потрази за храном налете на прозор нечије куће. Кад виде одраз у стаклу, верују да су се суочили са супарником и крећу у окршај у коме од силовитих замаха обично страда прозор. Уколико се овакви случајеви наставе, људи ће да изгубе стрпљење и немилосрдно ће да им се освете.

Птицама ипак већа опасност прети од промена у природном станишту. Све је мање столетних стабала која за кљунороге значе живот. Немају где да преноће, још мање да направе гнездо и одгоје младе. Летећи носорози страдају и од отрова које људи постављају „штеточинама” – леопардима или шакалима који им нападају стоку. Птицама су претња и ловокрадице које ове драгоцене примерке продају љубитељима на Западу. Као и многе друге врсте, и ове необичне птице у (не)милости су – човека ■

В. С.

орнитолога из Британије која сада живи на Црном континенту, запослени налазе остављене птиће и брину се о њима док „не

стану на ноге”. Ко жели да сазна више о овом пројекту, може да погледа сајт: www.mabulagroundhornbillconservationproject.org.za

АПРИЛ

Одгајени и довољно снажни примерци пуштају се у дивљину. Спремни су да се сами сналазе у природи ■

МАЈ

Помно се прати како ће се кљунорози уклопити у ја-та, да ли ће моћи сами да нађу храну и изборе се с природним непријатељима. Прави је тренутак да се месном становништву објасни да од ових птица могу да имају само користи. Туристи који долазе у Африку биће одушевљени ако наиђу на ове летеће носороге ■

ЈУН

Зими, кад је храна знатно оскуднија, поједини примерци враћају се у резерват како би се прехранили. Запослени могу да прате кретање птица јер свакој стављају уређај који омогућава праћење ■

ЈУЛ

Птице које ће ускоро бити пуштене у дивљину, премештају се у ограђен простор који запослени даноноћно чувају од могућих непријатеља ■

АВГУСТ

Тренутак је да се запослени одморе и мало опусте. Немају толико посла осим да на местима где је посечено дрвеће поставе вештачка гнезда у којима женка може да положи јаја ■

СЕПТЕМБАР

У дивљини парови се спремају да полажу јаја. Млађи мужјаци у групи подучавају се како да налазе храну и доносе је излеглим птићима ■

КЛОНИРАЊЕ АЈКУЛЕ ЧЕКИЋАРЕ?

У америчком зоолошком врту „Хенри Дорли“ у Омахи с нестрпљењем се очекивао долазак на свет младунаца ајкула чекићара. Биолози који су од зачећа будно мотрили женке, били су задовољни кад су они најзад запливали у базену. Оглед који су спровели био је успешан. Међу младим ајкулама није било ниједног мужјака.

Стручњаци не намеравају да чекићаре лише мушких припадника, већ да клонирањем испитају могућност стварања нове генерације ајкула. Испитујући поступак оплодње и развоја ембриона ајкуле чекићаре, за сада су у зоолошком врту „Хенри Дорли“ успели да поделом оплођене јајне ћелије добију два истоветна хромозомска дела која поново сједињена стварају јединку женског пола. Надају се да је то пут који ће их довести до клонирања ајкула жељених генетских особина оба родитеља ■

БЕЖИЧНИ ПРЕНОС СТРУЈЕ

Стручњаци Института за технологију у америчкој држави Масачусетс недавно су дошли до несвакидашњег открића. Баш као да су чаробњаци, показали су како ноћна лампа може да светли иако није укључена у струју. Напајање струјом бежичним путем добили су из електромагнетних таласа. Користећи поступак сличан феномену резонанце, кад се висином гласа може произвести енергија довољна да изазове прскање стакла, они су то учинили с магнетним таласима. Употребили су један магнетни калем као одашиљач, а други, повезан са сијалицом, као пријемник и при одређеној фреквенцији успели да пренесу електричну струју.

Техника названа „WiTricity“ (Wireless Electricity) може и уобичајеним кабловима и прикључцима да се користи за напајање свих електричних уређаја ■

ЗАЛОГАЈ УЖИВАЊА

За здравствене тегобе због повишеног холестерола, масноће у крви, знају готово сви средовечни људи. Многи за болест сликовито кажу да је проузрокована углавном мрсним залагајима, односно неправилном и нездравом исхраном. На хиљаде истраживања показало је да су лекови и прописана дијетална исхрана једини начин да се количина холестерола смањи. На то се пацијентима строго скреће пажња.

Али, недавно је том становишту супротстављена нова научна теорија. Изнели су је стручњаци „Центра за нову Европу“ са седиштем у Лондону који тврде да ће до већег смањења холестерола у крви доћи само ако се уз лекове ужива у храни, па чак и ако се оболели понекад „омрси“.

Испитивање које су спровели стручњаци из Лондона над 2000 насумично одабраних пацијената трајало је од 5 до 15 година. Код оболелих којима је напомињано да се придржавају прописане исхране, смањење масноће у крви одвијало се спорије него код пацијената којима све то није предочавано.

Редовним узимањем лекова и не размишљајући о томе како би храном могли да погоршају своје здравствено стање, чак и ако понекад уживају у неком гурманлуку, ови пацијенти успели су да смање холестерол у крви до прописане мере ■

Стручњаци електротехнике из Масачусетса поред свог изума.

Вакуумска пумпа сигурно држи брод укотвљен у луци.

СИГУРНО УКОТВЉАВАЊЕ БРОДОВА

Сигурно укотвити брод све донедавно била је права мука за све лучке раднике, поготово оне у великим пристаништима. Решење како привезати брод да и у случају снажног невремена буде безбедан, да се не откачи, не удари у пловило поред себе, да се не преврне, нашли су бродски архитекти и електроинжењери предузећа CGH („Cavotec Group Holdings“) с Новог Зеланда. Изумели су „Moormaster“.

То је уређај који је заувек из употребе избацио ужад и везивање јер вакуумом држи бродове уз док. Невелики изум налик на контејнер, тежак око 20 тона, снажна је пумпа која се покретном плочом прислони уз бок брода и уисавањем ваздуха напосто га залепи уз себе. За обезбеђивање великог прекоокеанског брода довољна су два таква уређаја која се поставе уз прамац и крму.

Одмах по провери, неколико уређаја постављено је у новозеландске луке. Вакуумски уисани уз док одолели су ветру и таласима и нису се померили ни милиметар ■

ДРВЕНИ ЧУВАРИ ДВОРЦА НИНГ-АН

Дрвени војници чувају маузолеј Нинг-Ан и тајну древног индијанског народа.

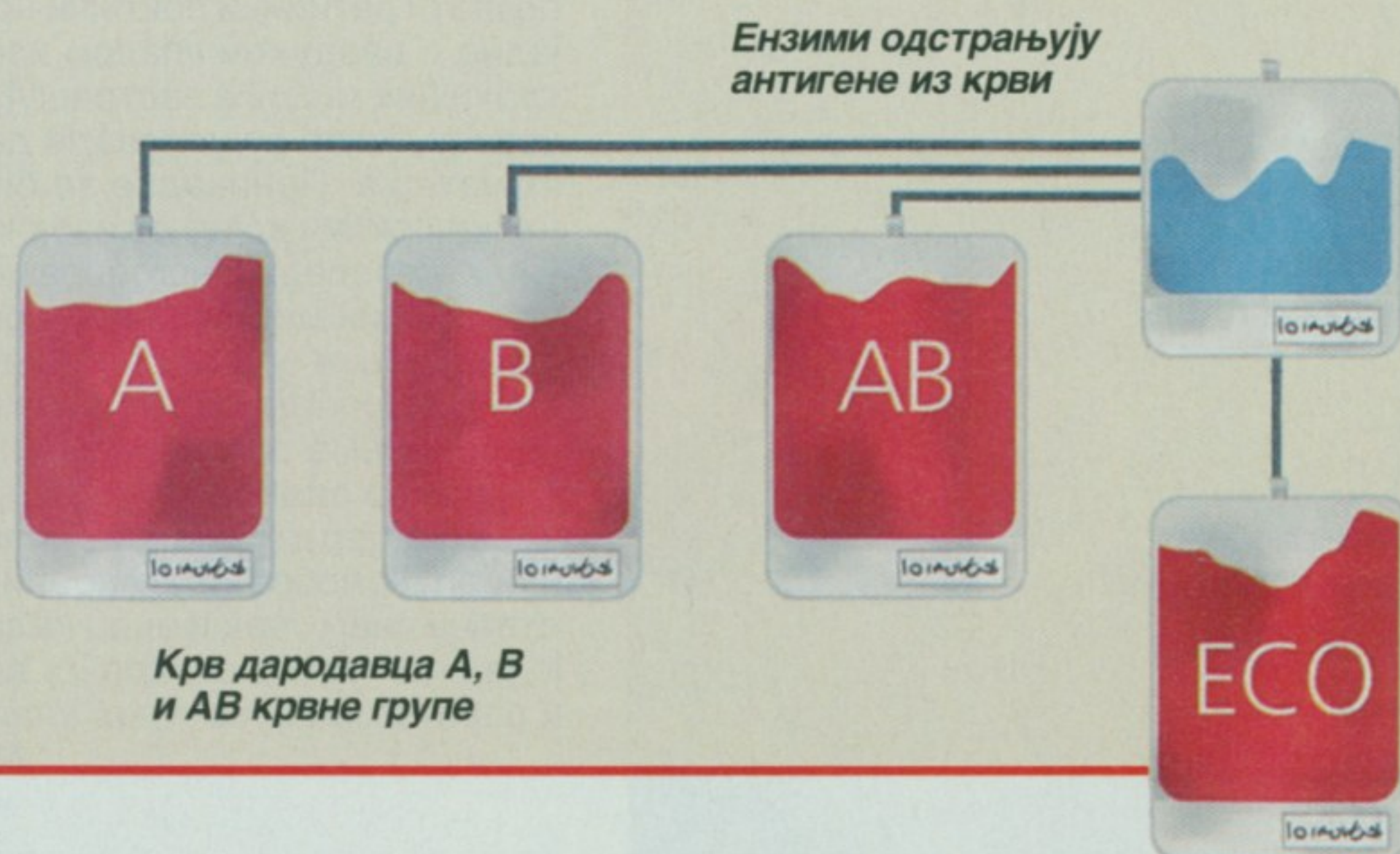
Археолози који истражују древну културу народа који су живели на тлу Јужне Америке готово свакодневно долазе до нових са знања. Једно од њих је и маузолеј у граду Чан Чан у данашњем северном Перуу. Од 9. до 15. века био је престоница царства Чиму, великог и моћног, које се протезало хиљаду километара уз обалу Тихог океана. У засенак је бацало државе Инка, Маја и Астека. Град Чан Чан бројао је око 35.000 становника, био је највећи и најбогатији, баш како доликује месту где је живео краљ, свештенство, представници управне власти, архитекте и златари. Чан Чан су красиле велелепне грађевине, било је десет краљевских двораца, имао је водовод и дворца маузолеј Нинг-Ан који су археолози тек недавно открили.

Необично здање запрепастило је научнике. Неким чудом одолело је петнаестогодишњем рату у коме су шпанске војне силе разориле древне градове и уништиле цивилизацију индијанских народа. У дворцу Нинг-Ан археолози су нашли очувана тела особа за које се верује да су биле из владарске породице, и необичну стражу – 18 ратника израђених од дрвета – која их је чувала.

Истраживање маузолеја почело је и научници верују да ће даља открића употпунити слику о древном народу најмоћнијег царства у Јужној Америци ■

ЈЕДНА КРВ ЗА СВЕ

Недостатак крви, а поготово одговарајуће крвне групе, невоља је с којом се свакодневно сусрећу и лекари и они којима је она неопходна. Али, значајно олакшање могло би да донесе откриће стручњака америчке куће „ZymeQuest“ који су успели да створе јединствену ECO крв која замењује крвне групе А, В и АВ. Посебном обрадом крви дародавца, поступком одстрањивања површине црвених крвних зрнаца одређеним ензимима, одстрањују се антиген и резус-фактор антиген, па она постаје „неутрална“, ECO, како је названа, и може да се даје пацијентима све три крвне групе. Поступак претварања крви у ECO крв обавља се у новонаправљеним уређајима и траје око 90 минута ■

Ови новонаправљени уређаји претварају крв три различите крвне групе у једну јединствену.

У СЛУЧАЈУ ПОТРЕБЕ...

РЕЦИ: КИАИ!

氣合

Киай: јапански идеограм

Читалац „Забавника”, поклоник источњачких борилачких вештина, послао нам је писмо тражећи одговор на питање које га већ дуже мучи: да ли приликом извођења удараца, одређених потеза (ката, на пример), мајстори појединих вештина изговарају неку нарочиту реч? Или је то можда уобичајени ратнички поклич који се у стриповима исписује као: „Hi-yah!”, односно, „Aiyah!”? Читалац је вероватно имао у виду да је одговор, као уосталом и само питање – и филозофске природе.

Наиме, Јапанци имају посебну реч која се изговара у поменутим приликама, али не само када је реч о борилачким вештинама, већ и у многим другим. Међутим, њу не може ваљано да изговори било ко. У сваком случају, та реч гласи: *киаи*.

Уједињени дух

Киай је јапански узвик који прати најважније тренутке источњачке борбе или игре и обично означава окончани (извршени) задатак. Реч *киаи* састоји се од два слога: *ки* – који означава ум или дух, и *аи* – што би требало да значи ујединити, усредсредити. Дакле, *киаи* је усредсређени ум. Изговарајући *киаи*, човек уједињује сопствену животну снагу са оном из природе – сликовито објашњено – путем грчења мишића доњег трбуха, чему је претходило удицање ваздуха. Према источњачком веровању, средиште човекове физичке снаге налази се управо у пределу трбуха (танден), тако да правилно дисање може ту снагу да усмери у одређеном правцу – да је избаци. Стога је *киаи* узвик којим је обележен трен највеће људске снаге.

Киай се најчешће употребљава у борилачким, али и зен вештинама, гађању из лука, потезању мача, као и играма које подсећају на шах (го или иго): *киаи* је кратак узвик који мајстор испушта у пресудном тренутку. Тај узвик сажима укупну снагу која се ослобађа у жељеном часу, часу у коме учитељ каже: *киаи*!

Мајстори борилачких вештина као што су аикидо, карате, теквондо или џудо, употребљавају *киаи* да би сакупили, усредсредили сву своју снагу – а ми често заправо и не слутимо колико та снага може да буде велика и моћна. Правилна употреба и коришћење повика *киаи* захтева дуге вежбе и огромно стрпљење и усредсређеност.

Будући да је реч о сажимању укупне снаге, то значи да *киаи* може бити „изговорен” без гласа, да не кажемо ништа. То је тако-

Према источњачком веровању, средиште човекове физичке снаге налази се у пределу трбуха (танден), тако да правилно дисање може ту снагу да усмери у одређеном правцу – да је избаци. Стога је киай узвик којим је обележен трен највеће људске снаге

звани *неми киай*. Најважнија је, дакле, усредсређеност ума на реч и правилно дисање коме подучава учитељ борилачких вештина или зен мајстор. Другим речима, сам звук није толико битан. Важно је дисање, покрет трбушних мишића, место где се крије снага. Грло игра готово неважну улогу јер се *киаи* не изговара из грла.

Чим зачује (или примети) *киаи*, непријатељ ће бити изненађен, истовремено и обесхрабрен што је психолошка предност умећа изговарања тог полетног узвика. Правилно изговорен, *киаи* ће се, према мишљењу источњачких мајстора борилачких вештина, испречити попут штита пред грудима онога ко је изговорио ту реч.

Трен највеће духовне и физичке снаге: за борилачке вештине или древну источњачку мисаону игру го.

Зависно од различитих школа, односно борилачких вештина, *киаи* означава и донекле различите начине избацивања снаге и примењује се у различитим тренуцима. На пример, када је реч о кенду, борац најпре изговара *киаи* како би сакупио потребну снагу будући да је за потезање оружја потребна већа снага него за завршни ударац.

Суочавање снага ки

Киай се односи на избацивање, односно приказивање укупне људске снаге, посебно у приликама крајње опасности или потребе за показивањем укупних духовних и физичких снага. *Киай* укључује и обухвата све делове тела и ум уједињујући их и усмеравајући у одређеном правцу. Ако правилно изговоримо *киаи*, тада ћемо можда и завезаних очију из лука погодити стрелом право у центар! Или ћемо на најбољи начин моћи да се суочимо и упоредимо снагу нашег *ки* са снагом неког другог који стоји насупрот нас, или нас самих. Све то говори да је *киаи* нешто што има везе с борилачким вештинама, али је и много више од тога.

У западној култури не постоји нешто као што је *киаи*. Додуше, од давнина су познати ратнички покличи који такође заједно с ваздухом гласом избацују путем трбушних мишића застрашујући узвик. Ти узвици често су успевали да уплаше непријатеља. Понекад је то био само очајнички поклич којим се изражавао страх и ужас – последња изговорена реч. У сличним приликама није било времена за медитирање и усредсређивање духовне снаге, као када се мајстор гађања из лука припрема да одапне лук из стреле... Није било радовања на крају извршеног задатка, јер то није био *киаи*. Дакле, покушајте слободно да проникнете у сопствену снагу, чак и онда када мислите да је једноставно истекла из вас: удахните и реците макар нечујно: *киаи* ■

М. Огњановић

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

9. 11. 2007.

ШТА СУ АМЕРИЧКИ ПРЕДСЕДНИЦИ
ПРЕЋУТАЛИ У БИОГРАФИЈАМА

МАЈЕ ТАЈНЕ ВЕЉИКИХ МОЋНИКА

Теодор Рузвелт био је први носилац браон појаса у цуду. Ендру Џексон живео је с метком у грудима. Ричард Никсон прогањао је Патришу. Линдон Џонсон имао је необичну навику да га саговорник прати и у тоалет и да тамо с њим настави разговор. Када је сазнао да је постао први човек САД, Калвин Кулиџ вратио се у кревет и наставио да спава.

Ратерфорд Хејс и данас се слави као национални херој – Парагваја

ТЕОДОР РУЗВЕЛТ

26. председник САД
(1901–1909)

Теодор Рузвелт био је први Американац носилац браон појаса у цуду. У овом спорту ниједан председник није постигао више, све док се на политичкој сцени није појавио руски председник Владимир Путин, носилац црног појаса шестог дана. Први човек САД био је изузетно поносан на вештину којом је овладао. У подземним просторијама Беле куће направио је вежбаоницу и, са сваком ко би изразио жељу, радо је укрштао песнице. Једном приликом, када се неки државнички свечани ручак сувише одужио, Рузвелт је швајцарског министра оборио на под, предочавајући званицама један од цудо захвата.

Може ли се рећи да је овако неуобичајено понашање било заштитни знак двадесет шестог по реду америчког председника? У потпуности. Теди Рузвелт, како је углавном свима остао познат, био је велики борац и у дословном и преносном значењу те речи. Као што се није плашио да уђе у ринг с боксерским прваком

Џоном Саливеном, истом срчаношћу носио се с тешкоћама на политичкој сцени државе којом је владао.

Слику о „добром чика председнику“ учврстио је један догађај из лова. Рузвелт је одбио да устрели једно црно мече у шумама Мисисипија. Прича о овом догађају брзо се прочула и од тог тренутка плишане меде добиле су име по њему – „teddy bear” ■

ЕНДРУ ЏЕКСОН

7. председник САД
(1829–1837)

Седми председник САД био је јединствен по томе што је много пута гледао смрти право у очи.

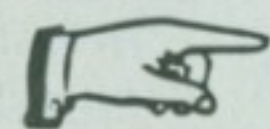
Када је одлучио да се кандидује за председника, Ендру Џексон био је у вези с Рејчел, женом која је претходно била с човеком познатим по насилном понашању. Да би спасао углед и част своје супруге коју су многи сматрали неморалном, Ендру је учествовао у неколико десетина двобоја. Два су била посебно кобна по овог срчаног младића.

У једном двобоју противник је Ендрјуа погодио право у груди. Џексон је рану из које је липтала крв покрио марамицом, дигао пиштољ, нанишао и убио противника. Пошто је метак био сувише близу срца, лекари се нису усудили да га изваде. До краја живота Џексон је осећао јаке болове у пределу груди. У другом двобоју хитац је Џексону разнео лево раме и руку, али он није пристао да му ампутирају руку страхујући да ће то зауставити његову војничку каријеру.

Ендру Џексон много пута могао је да страда и на бојном пољу, где је показао храброст која му је донела углед националног јунака.

Због војничких успеха и прошлости блиске многим Американцима, изабран је за првог човека САД. На дан инаугурације новоизабрани председник поново је гледао смрти у очи, овог пута због силне љубави коју су му исказали суграђани. Маса је потрчала и са терала га на травњак испред Бе-

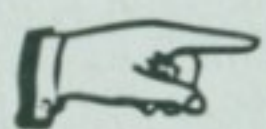
ле куће. Срећом да је неколицина пријатеља у последњем часу успела да направи обруч око Џексона и спасе га од раздрагане масе која је могла да га смрви и угуши.

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

9. 11. 2007.

Ма колико је Џексон уживао нескривено одушевљење својих суграђана, увек је било и оних који су желели да му науде. Извесни Ричард Лоренс пришао му је 1835. године с пиштољем у руци баш кад је излазио из Капитола. Уплашен, Џексон се само укопао у месту. Лоренс је нанишанио и опалио. И? Ништа се није догодило. Лоренс је поново подигао пиштољ и испалио метак. Председник је опет био неповређен. Људи из пратње напоскон су скочили и разоружали нападача. Само правим чудом ниједан метак није погодио Ендрјуа Џексона – вероватноћа равна један према 125.000 ■

РИЧАРД НИКСОН

37. председник САД
(1969–1974)

Изразито стидљив као дечак, Ричард Никсон није се много променио ни када се заомчио. Пошто није знао како

2. председник САД: **Џон Адамс** (1797–1801) „фрфљао“ је док је говорио јер је одбијао да носи вештачку вилицу *** 4. председник САД: **Џејмс Медисон** (1809–1817), висок 162 центиметра, остаће упамћен као најнижи амерички председник, тежак мање од педесет килограма *** 5. председник САД: **Џејмс Монро** (1817–1825) био је трећи по реду председник који је умро 4. јула (1831), на Дан независности; пре њега истог датума умрли су председници Томас Џеферсон и Џон Адамс 4. јула 1826. године *** 6. председник САД: **Џон Квинси Адамс** (1825–1829) често је волео да се купа на у реци Потомак. Једном га је изненадила нека новинарка којој је дао интервју док се купао у реци *** 8. председник САД: **Мартин ван Бурен** (1837–1841) у аутобиографији коју је написао ниједном није поменуо своју супругу *** 9. председник САД: **Вилијам Хенри Харисон** (1841) био је први председник који је добио више од милион гласова. Поставио је рекорд у најдужем обраћању након заклетве – његов говор трајао је 105 минута. Нажалост, добио је упалу плућа и после само 31 дана проведеног у Белој кући, умро је ■

да се приближи девојкама, чим је упознао Патришу, заљубио се у њу још на првом састанку. Наредне две године није јој дао мира. Пристајао је да иде с њом и на састанке с другим младићима само да би био у њеној близини. Толика наметљивост и упорност уродила је плодом – Патриша је напоскон попустила и пристала да се уда за њега.

Да би се нашао у жижи јавности, Никсон није презао да се упусти у најпрљавије игре. Као млади конгресмен спровео је наводну истрагу и „открио“ да је бивши државни чиновник Алгер Хис совјетски шпијун. Због тога је у највишим круговима преко ноћи постао познат као борац против комуниста. Сличну тактику спровео је и 1950. године када је ушао у трку за Сенат. Своју противницу Хелен Даглас оптужио је као совјетског шпијуна и прогласио је „у потпуности црвеном, све до доњег веша“.

Ричард Никсон није се много променио ни када је постао станар Беле куће. Остао је несигуран и стидљив, избегавао је сусрете с људима, посебно које није познавао. Сате је проводио сам у кабинету, неуморно исписујући дугачке листе својих непријатеља, али и настојећи да смисли тактику како боље да се снађе у јавности.

10. председник САД: **Џон Тајлер** (1841–1845) држи рекорд као председник с највише деце – имао је осам синова и седам кћери, најмлађе дете добио је у седамдесетој *** 11. председник САД: **Џејмс Кнокс Полк** (1845–1849) читао мандат патио је од дијареје *** 12. председник САД: **Зекери Тејлор** (1849–1850) свог коња по имену Олд Вајти пуштао је да пасе на травњаку испред Беле куће *** 13. председник САД: **Миларду Филмору** (1850–1853) најмање се зна јер је после Милардове смрти његов син уништио сва очева писма и документацију. Међутим, зна се да га је британска краљица Викторија сматрала најљуђуднијим Американцем *** 14. председник САД: **Френклин Пирс** (1853–1857) током мандата био је ухапшен под оптужбом да је коњем прегазио и усмртио једну старицу, али је пуштен због недостатка доказа *** 15. председник САД: **Џејмс Бјукенен** (1857–1861) био је једини нежења међу америчким председницима. Остало је сумњиво његово сексуално опредељење ■

Тридесет седми председник САД имао је поверења у три најближа сарадника и само с њима је имао директну телефонску ве-

зу: са шефом обезбеђења Халдеманом, Хенријем Кисинџером, саветником за националну безбедност, и Џоном Енрихманом, саветником за унутрашња питања.

Никсон је наредио да све собе у Белој кући буду озву-

16. председник САД: **Абрахам Линколн** (1861–1865), познат по изразито пискутавом гласу, први је председник који је живот изгубио у атентату *** 18. председник САД: **Јулисис Симпсон Грант** (1869–1877) променио је име које је гласило Hiram Ulysses Grant, јер се стидео акронима HUG (загрљај) које је творило крштено име *** 21. председник САД: **Честер Алан Артур** (1881–1885) био је велики помодар – пресвлачио се неколико пута током дана *** 23. председник САД: **Бенџамин Харисон** (1889–1893) био је први председник који је доживео да се у Белој кући уведе електрично осветљење, али се никада није усудио да сам укључи или искључи светла, већ је увек звао послугу *** 25. председник САД: супруга **Вилијама Мекинлија** (1897–1901) боловала је од епилепсије; ако би до напада дошло током званичног ручка или вечере, он би њену главу покривао салветом да јој други не виде лице које се грчило ■

чене и да сваки разговор буде снимљен. Тако је у време његовог мандата све остало забележено на магнетофонским тракама. Наравно, није ни слутио да ће му те траке једног дана доћи главе.

Током читавог мандата Никсон је имао личне шпијуне познате као водоинсталатери (наводно, одлазили су на лице места да би отклањали кварове на водоводу). Јуна 1972. године, пошто су недо-

27. председник САД: **Вилијам Хауард Тафт** (1909–1913) био је толико гојазан да није могао сам себи да веже пертле, па је то радио неко од послуге *** 28. председник САД: **Вудро Вилсон** (1913–1921) био је један од најобразованијих; други је по реду амерички председник који је добио Нобелову награду за мир због заслуга у оснивању Лиге народа, претече Уједињених нација *** 29. председник САД: **Ворен Хардинг** (1921–1923) на коцки је изгубио вредно порцеланско посуђе које је било у власништву Беле куће *** 31. председник САД: **Херберт Кларк Хувер** (1929–1933) није волео да се среће с послугом тако да је увео следећи ред – ако би се звоно огласило три пута, то је значило да он наилази и да му се послуга склони с пута *** 32. председник САД: **Френклин Делано Рузвелт** (1933–1945) био је мета атентатора док је 1933. године држао говор; атентатор је испалио пет хитаца, али је погодио градоначелника Чикага који је умро од последица *** 33. председник САД: **Хари Труман** (1945–1953) одобрио је прву употребу атомске бомбе, бачене на Хирошиму и Нагасаки. Током његове владавине основан је НАТО ■

зволнено ушли у просторије Демократске партије у хотелу „Вотергејт“, петорица Никсонових водоинсталатера су ухапшени. Иако је употребио све могуће везе да би заташкао читав случај и оградио се од умешаности у ову шпијунску аферу, није успео. Снимци су му напоскон пресудили – због „афере Вотергејт“ Ричард Никсон морао је да поднесе оставку и да се повуче с места председника ■

ЛИНДОН БЕЈНС ЦОНСОН

36. председник САД (1963–1969)

Линдон Цонсон уживао је у својој надмоћи која је била наглашена и његовим изгледом – био је висок готово метар и деведесет и тежак преко сто килограма. Волео је да се надвије над саговорника и да му се унесе у лице. Знајући колико је моћан, имао је необичну навику да га саговорници прате у тоалет. Док се налазио у кабини, настаљвао је да с њима води разговор.

Када је одлазио на свој ранч у Тексасу, обично је ишао колима и обавезно је неког возио. Спуштајући се аутомобилом низ стрму падину која је водила ка језеру, правио би се да је изгубио контролу над возилом и вриштао: „Кочнице не раде! Готови смо!“ Наравно да су људи у колима били избезумљени. А када би кола слетела у воду, Линдон Цонсон би почео да се смеје јер би се убрзо испоставило да је он поносни власник возила предвиђеног за вожњу и по води.

Тридесет шести председник САД обожавао је да се вози хеликоптером до те мере да је столица на којој је седео у свом кабинету била заправо пла-

стично зелено седиште из хеликоптера с уграђеном пепеларом. У случају да је у Белој кући дошло до поплаве, та столица могла је да плута на води. Без сваке шале ■

КАЛВИН КУЛИЦ

30. председник САД (1923–1929)

Један од најнезанимљивијих и најдосаднијих председника био је Калвин Кулиц. Његова супруга Грејс често је препричавала анегдоту из његове младости. Једном приликом пришла му је нека девојка и рекла да се кладил да ће од њега извући више од

две речи. Он ју је погледао и одговорио: „Изгубила си!“

Калвин Кулиц највише је волео да спава. Увече би обавезно легао раније и није се будио док не одспава осам сати. Али, то му није било довољно, па је и после подне проводио у кревету два до три сата. Спавање је обележило и чин његовог именовања за председника. Наиме, једне ноћи на фарму у Вермонту, где је потпредседник Кулиц боравио у посети оцу, стигли су гласници и саоп-

34. председник САД: **Двајт Дејвид Ајзенхауер** (1953–1961) мрзео је мачке; када се пензионисао и преселио у Гетисберг, у Пенсилванији, упуцао би сваку која би пришла његовој кући *** 35. председник САД: **Џон Фицџералд Кенеди** (1961–1963) губио је стрпљење на пола филма и готово ниједан није одгледао до краја *** 38. председник САД: **Џералд Рудолф Форд** (1974–1977) у младости је био манекен; његова фотографија красила је насловну страну часописа „Космополитен“ *** 39. председник САД: **Џејмс Ерл Картер Млађи** (1977–1981) положио је заклетву под надимком – Џими *** 41. председник САД: **Џорџ Херберт Вокер Буш** (1989–1993) остаће упамћен по неславној епизоди када се исповраћао на јапанског премијера *** 42. председник САД: **Вилијам Џеферсон Клинтон** (1993–2001) доживео је да је његова заклетва први пут преносена преко Интернета; због љубавне везе, први је председник који је завршио на суду *** 43. председник САД: **Џорџ Вокер Буш** (2001–данас), уместо дотадашњих 200.000, прима плату од 400.000 долара, плус 50.000 за трошкове ■

штили му да је председник Ворен Хардинг умро. Закон је налагао да Кулиц одмах положи председничку заклетву. Калвинов отац био сеоски писар, па је чин могао да се спроведе у дело на лицу места.

Калвин Кулиц положио је заклетву у дневној соби, под светлом гасних лампи, а затим се вратио у кревет и наставио да спава сном праведника ■

РАТЕРФОРД БИЧАРД ХЕЈС

19. председник САД (1877–1881)

У граду Делавер, у држави Охајо, постављена је метална плоча на којој пише да је на том месту рођен деветнаести по реду амерички председник. Сада се ту налази бензинска пумпа. Становници Парагваја сматрају да је увредљиво што Хејсу није указана већа почаст, јер се он у њиховој земљи поштује као национални јунак. Парагвај је преплављен успоменама на Хејса: од споменика подигнутих у многим градовима, назива улица, до Виле Хејс која се налази усред области Хејс.

Због чега је Ратерфорд Хејс заслужио такво поштовање у Парагвају? Од 1864. до 1870. године Парагвај је водио крвави рат против Аргентине, Бразила и

Уругваја у коме је настрадало две трећине становништва. И по завршетку рата ове три државе нису оставиле Парагвај на миру – желеле су југоисточну покрајину Чак. Због немогућности да склопе споразум, дипломате све четири земље обратиле су се Вашингтону. Није тешко закључити да је председник Хејс посредовао у корист Парагваја. Зато се у овој држави, у Вили Хејс, сваких педесет година приређује велика светковина у част деветнае-

стог председника САД. Прослава ће бити наредне године ■

ТОМАС ЏЕФЕРСОН

3. председник САД (1801–1809)

Иако је Декларација независности најзначајнији документ којим је Америка и званично ставила тачку на „брак“ с Великом Британијом, заблуда је да су у писању тог акта учествовали најутицајнији људи САД, напротив. Док су виши по рангу државни службеници имали „паметнија посла“, писање документа поверено је Томасу Џеферсону који је, са тридесет три године, био један од најмлађих у Конгресу.

Џеферсон је данима и ноћима седео у стану на другом спрату у Филаделфији, и помно бирао сваку реч. Не чуди што му је било стало и до сваког зареза у реченици јер, када је документ предочен и о њему почела расправа у Конгресу, Џеферсон се борио за сваку реч. Иако је избачена само четвртина текста, Томас Џеферсон имао је утисак да су га осакатили, али није могао ништа да учини. Један од делова који је избачен јесте и параграф који говори о опасности од ропства.

Иако је годинама после усвајања Декларације независности наводио да му је дело оскрнављено, на крају се помирио и захтевао да се име аутора тог важног документа угравира на његовој надгробној плочи ■

В. С.

педесет осам

ТЕХНОМАНИ,

НЕ ТРЕБА МИ РС!

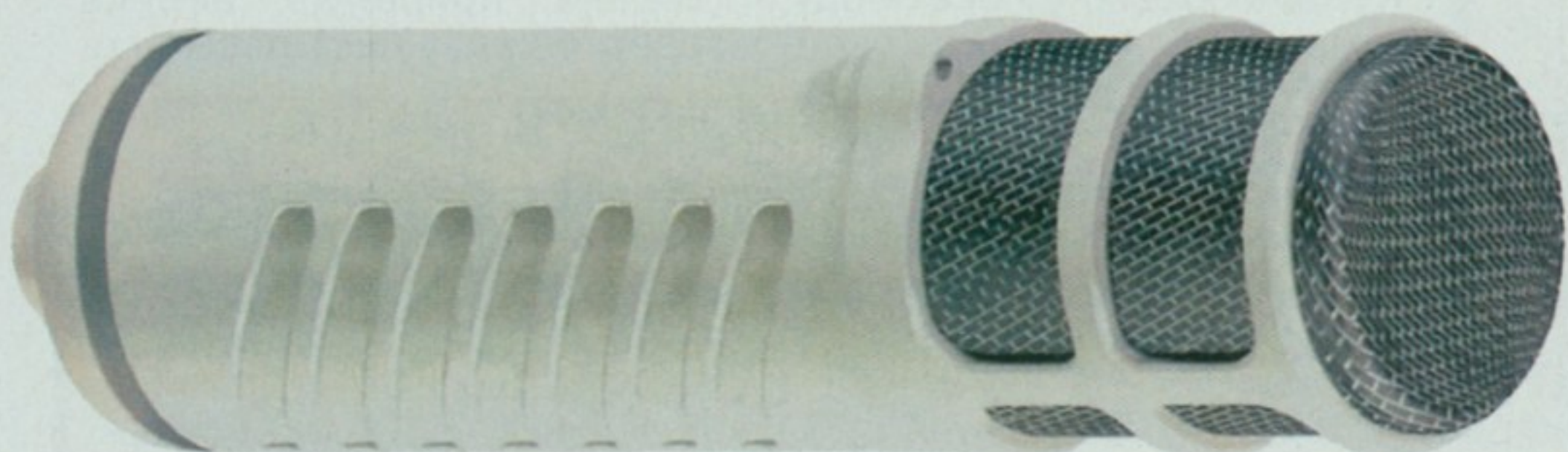
Sony DVDirect Recorder

На тржишту се недавно појавио нови DVD уређај, Sony DVDirect Recorder. Разликује се од свих досадашњих јер њему ни за дигиталне фотографије ни за видео-снимке није потребан рачунар.

Стручњаци куће „Sony” извели су то једноставно. У уређај су уградили екран на коме одмах могу да се виде дигиталне фотографије и видео-снимци с диска, али и стари VHS снимци јер DVDirect Recorder има улазе за директно укључење с камере и фотоапарата.

Sony DVDirect Recorder продаје се по цени од **220 евра**.

Адреса: www.sony.com садржи много више података о овом уређају.

ЗВУК КАО ИЗ СТУДИЈА

Rode Podcaster Dynamic USB Microphone

Стручњаци куће „Rode Podcaster” првенствено су обрадовали новинаре, пословне људе, предаваче, студенте и све оне којима је важна свака изговорена реч. Направили су моћни микрофон, Dynamic USB Microphone.

Ваљкастог облика, дугачак око 30 милиметара, овај уређајчић је и USB прикључак, па се снимљени говор једноставно преноси укључењем у било који рачунар. Звук, који може да се прати и путем слушалица, беспрекорно је чист и јасан, као да је снимљен у неком студију.

Цена овог микрофона, заједно са слушалицама, износи **220 евра**.

Rode Podcaster USB Microphone детаљније је представљен на адреси: www.sourcedistribution.co.uk

У БРЗОМ РИТМУ

Stanton DJ Launches T.90 USB High-Torque Turntable

Прави уређај за дискотеке који ће диск-џокејима олакшати посао, а посетиоцима пружити добар провод јесте DJ Launches T.90 USB High-Torque Turntable, куће „Stanton”.

Управљање овим уређајем је једноставно, а могућности велике. Наиме, Т.90 има уграђен мотор за брзо окретање плоче и његова брзина може да се подешава, па диск-џокеј унапред може да испрограмира ритам. С USB прикључком музика се преузима и с других уређаја – рачунара или рецимо CD рикордера.

DJ Launches T.90 USB High-Torque Turntable продаје се по цени од **216 евра**.

Приказан је и на адреси:

www.stantondj.com

шездесет

НЕОБИЧАН ИЗГЛЕД И СНАЖАН ЗВУК

Bang & Olufsen BeoLab 9 Loudspeakers

Уживати у музици може се само уз добре звучнике. Нажалост, они се често својим изгледом и величином не уклапају ни уз намештај ни у простор. Имајући то у виду стручњаци куће „Bang & Olufsen” потрудили су се да им дају леп и необичан изглед и појачају моћ.

Звучници BeoLab 9 изгледају као уметничке скулптуре, па су прави украс у простору, а захваљујући Acoustic Lens технологији, акустичним лупама, утростручена је просторна покривеност звуком.

Али, као и све уметнине, и ови звучници имају високу цену. Један звучник кошта **3625 евра**.

Иако мало ко себи може да приушти ове звучнике, познаваоци доброг звука и лепог изгледа могу да их погледају на адреси:

www.bang-olufsen.com

ПОДШТИКНИ
ЗАБАВНИК

9. 11. 2007.

УЖИВАЈТЕ!

ЗА СНИМАЊЕ У ЛЕТУ

Oregon Scientific Action-Cam ATC 2000

Ево најзад камере којом свако може да забележи важне тренутке врхунских спортиста и својих најближих. То је Action-Cam ATC 2000, произведена у постројењима куће „Oregon Scientific”.

Тешка свега 200 грама, ова дигитална и водоотпорна камера може да се закачи и на кацигу док се вози бицикл и да снима, а прави чак 30 кадра у секунди.

Уз меморијску картицу од 2 гигабајта много тога може да се овековечи и после погледа на РС или „Macintosh” рачунару.

Камера ATC 2000 има цену од **140 евра**.

Како ради и које све одлике има открива адреса:

www.oregonscientific.co.uk

ЗА ПРАВУ ПУТАЊУ ЛОПТИЦЕ

Pyxis RGPS-300 GPS Golfer Watch

Корејска кућа „Pyxis” која је произвела више разних занимљивих GPS часовника намењених спортистима, има и један за играче голфа. Сходно намени, назван је RGPS-300 GPS Golfer Watch.

Овај ручни часовник прави је додатак опреми за голф. Јер, једноставним укуцавањем основних података, на малом екрану часовника читаће се све што играча занима – од брзине којом је ударио лоптицу, преко прорачунате удаљености рупе у коју треба да убаци лоптицу, до препоручене путање.

Pyxis RGPS-300 GPS Golfer Watch може да се нађе у готово свим бојама по цени од **160 евра**.

Може да се погледа на адреси:

www.watchgps.co.kr

ЗА ПОТПУНО УЖИВАЊЕ

Edirol V-4 Video Mixer

Из куће „Edirol” стигао је један моћни дигитални уређај, V-4 Video Mixer. Намењен је стручним лицима која се баве осмишљавањем доброг провода у ноћним клубовима, ресторанима, позориштима.

V-4 је четвороканални, преносиви видео-миксер који има два DVD плејера, и то „Pioneer DVJ-x1”, и 3 LCD екрана марке „Marshal”.

Продаје се по цени од око **40.000 евра**.

V-4 Video Mixer изложен је на адреси:

www.babygrandmaster.com

С. Делибашић

Невладина организација „Beosupport“ започела је крајем септембра кампању за заштиту деце под насловом „Закорачи безбедно у свет одраслих“, а циљ је подизање границе сексуалне слободе са важећих 14 на 16 година. Почетак овог деловања „Beosupport“ је уз помоћ „Save the children“ из Норвешке обележио постављањем штанда у Кнез-Михаиловој улици и кратким драмским приказом

шездесет два

Игроказ
на београдским
улицама

БЕЗБЕДНО У СВЕТУ ОДРАСЛИХ

Према закону који је у Србији и даље на снази, сексуални однос с дететом од 14 или 15 година није кажњив јер се сматра да је дете од четрнаесте године спремно да свесно и одговорно ступи у сексуални однос. На тај начин одрасли злостављачи не морају чак ни да изиграју закон да би некажњено повређивали децу. Зато се „Beosupport“ залаже да се „узраст заштите деце“ подигне на 16 година када би деца стицала право да дају свој пристанак за сексуалну везу. Стручњаци сматрају да би се тако обезбедила боља заштита деце од сексуалног искоришћавања. Треба имати у виду да су овакве мере нарочито значајне јер су млади од 14 и 15 година управо ти који су најчешће жртве злостављања. Како се овим законом не би угрозили здрави односи који постоје међу вршњацима, предлог је да се не кажњава сексуална веза адолесцената од 14 година с вршњацима или са онима који су до пет година старији ■

DJ ГРЕШКА!?

У броју 2906 на страни 26, у тексту о диск-џокејима

појављују се подаци који нису до краја тачни. Наводи се да занимање диск-џокеја постоји од 1953. године и да је настало у Француској, у клубу госпођице Регине Зилберберг, што није тачно.

DJ заједница 2006. године прославила је стогодишњицу! Бил Брустер и Френк Бротон позабавили су се историјом „диџејинга“, и у свом интервјуу за магазин MIXMAG, број 182 од јула 2006. године, наводе да се први диск-џокеј појавио 1906. године. Његово име је Реџиналд Фисенден, канадски проналазач који је радио с Томасом Едисоном. Реџиналд је први човек који је послао модулисани сигнал, музику и говор, путем радио-таласа. Како би неко чуо његову прву емисију, Реџиналд је поставио посебну опрему на неколико бродова и обавестио посаде да у одређено време слушају пренос. У првом емитовању читао је делове Библије и свирао на виолини „Ларго“ – део из Хендлове опере „Херхес“. Прва особа која је схватила да људи желе да играју уз плоче уместо уз живу музику, био је сер Џими Севил. Године 1943. приредио је прву журку с плочама у кући у Лидсу. Дакле, десет година пре Регине Зилберберг. „Диџејинг“ онакав какав данас познајемо, с поклапањем, то јест уједначавањем ритмова (битова) две песме, измислио је диск-џокеј Френсис Грасо 1967. године. Он је тих година радио у Њујорку у клубу „Salvation II“. Остали детаљи могу се наћи на адреси: www.yahoo.co.uk/music Надам се да овај и-мејл неће стићи исувише касно, али бих волео да ваши читаоци који су поштоваоци електронске музике и културе „диџејинга“ као и ја, не остану ускраћени за праву истину о диск-џокејима.

С поштовањем,
Иван Милијић

БИЉКА ЧУДНОВАТА

Занима ме каква је то биљка јерихонска ружа?

ДРАГАНА Т.
Голубац

АЛХЕМИЈА И ХЕМИЈА

Повод мог обраћања је једно другарско убеђивање око алхемије.

Зато те молим да напишеш нешто о раду алхемичара и може ли њихова делатност да се сматра претечом хемије.

СРЂАН
из Сомбора

Реч алхемија готово да је истоветна и у грчком и арапском језику. Знана је још из древних времена. Њоме се означава најстарија хемија, знања и вештине из ове области које су од Египћана преузели стари Грци и Арабљани. Народ поред Нила први је проникао у тајне добијања метала из руда, поступка бојења, справљања отрова и лековитих напитака, као и опонашања драгог камења. Та сазнања и искуство алхемичари из Средоземља наставили су да развијају све до 9. века.

Ипак, њихова вештина попримила је другачији, ненаучни смисао када се алхемија проширила по Европи. Жеља за благостањем у средњем веку претворила је алхемију у магичну вештину која се сводила углавном на проналажење начина за прављење злата и „камена мудрости“ — еликсира живота.

Алхемијом су почели да се баве многи. Чудно обучени, наносили су се надказанима кључале масе изговарајући неразумљиве речи у нади да ће открити неку велику тајну или добити злато. Како злато нису могли да добију, покушавали су да га створе из чисте живе или мешајући је са сумпором, арсеном и солима амонијака.

Пошто до злата нису могли да дођу,

средњовековни алхемичари почели су да трагају за „каменом мудрости“. Он је, како су тврдили, имао моћ да исцели све болести и моћ да подари вечни живот, као и да помоћу њега може да се добије злато из било ког метала.

Веровању у магичне моћи алхемичарске вештине подлегли су многи лаковерници дарујући целокупна имања за бољи живот. Отрежњени у сиромаштву, освету су нашли у прогону алхемичара.

Ипак, међу њима је било и претеча правих истраживача. Иако њихово проучавање није било научно, дошли су до многих значајних података о разним материјама што је касније коришћено у хемији. Због тога многи стручњаци алхемију сматрају претечом хемије ■

Јерихонска ружа (лат. *Anastatica heirochuntica*) биљна је врста из породице крсташица. Она потиче из пустињских предела северне Африке и југозападне Азије. Бројне гранчице ове једногодишње мале биљке с листићима у сушно доба толико се савију да она постане налик лопти коју ветар може да пренесе на веће удаљености. На влажном ваздуху или у води гранчице јерихонске руже се, под утицајем хигроскопног механизма, поново шире и она на повољном месту може опет да се укорени. Због ових особина јерихонска ружа често се узгаја као природна реткост ■

**NOVI BROJ NAJTIRAŽNIJEG I NAJSTARIJEG
DOMAĆEG KOMPJUTERSKOG ČASOPISA**

Дописујте се, људи!

Поштовани Забавнице,
молим Вас да објавите моје писмо следећег садржаја:

Забавнице, шта је то ?!

За све оне који у данашњем свијету електронике,
е-mail - ова и порука преко мобилног телефона,
нису заборавили писати писма.

Држења Зуман
Збошце Савиндотро 1270
78 000 Бомбаљка
Република Српска, БиХ

Konkurs za najbolju fotografiju na temu

Svetlost i senke

Fotografija: Nenad Dodović - Njuška

EPSON®
EXCEED YOUR VISION

REFOTO
Časopis za kulturu fotografije

BSProcessor
Zajedno možemo mnogo.

UČESTVUJTE U NAGRADNOM KONKURSU „SVETLOST I SENKE“ KOJI ORGANIZUJU EPSON I ČASOPIS REFOTO, UZ PODRŠKU KOMPANIJE BS PROCESOR.

Za autore tri najbolje fotografije pripremili smo vredne nagrade: I NAGRADA - EPSON ŠTAMPAČ RX685; II NAGRADA - EPSON MULTIFUNKCIJSKI UREĐAJ DX4450; III NAGRADA - EPSON FOTO SKENER PERFECTION V100 PHOTO. Izbor najboljih radova vršiče stručni žiri.

Konkurs je otvoren do 1. DECEMBRA 2007. Najbolji radovi će biti adekvatno prezentovani javnosti, nakon zatvaranja konkursa. Više informacija o konkursu i propozicijama možete pronaći na: www.bsprocessor.com/fotokonkurs, a radove možete slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd.

103744

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

1. ИГРА

Бројеви с којима се ова игра изводи морају бити један паран, а други непаран. Потребно је да се један од бројева множи с парним, а други с непарним бројем. Онај ко погађа треба да претпостави, на пример, да је код првога цифра 5, а код другог цифра 4.

Ако се његов резултат сложи с резултатом оних који су узели картице, његова претпоставка је тачна, у супротном то значи да треба обрнути распоред у претпоставци ■

2. МИНСКО ПОЉЕ

Ево једног решења. Први корак обележили смо бројем 1, други бројем 2, и тако редом до корака 23 ■

A	1	2	3	4
10	9	8	6	5
12	11	7	17	18
13	14	15	16	19
B	23	22	21	20

3. МЕТА

Можете то учинити на 16 различитих начина. Дајемо два решења, а ви нађите остала: $22 + 62 + 9 + 7 = 100$; $17 + 19 + 13 + 51 = 100$ ■

4. ГРУПА

Мушкараца је 2, жена 5 и деце 13 ■

5. ШАХОВСКИ ТРОМЕЧ

Прогнозирани распореди су: ABC, BAC и CAB. Аца не може бити на другом месту (у том случају би и Браца и Цвеле погодили бар једно место).

Даљом анализом можемо лако закључити да је на крају редослед BSA, те да је Браца тачно погодио један пласман ■

6. 48 КОЊА

Ово је решење Жан-Шарла Мегрињака. Покушајте наћи још неко решење (има их укупно 20) ■

2	2	2				2	2	2	
2		2			2	2		2	2
2	2	2			2				2
					2	2		2	2
					2	2	2		
	2	2	2						
2	2		2	2					
2				2			2	2	2
2	2		2	2			2		2
	2	2	2				2	2	2

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Београд : Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)-... - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 cm

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(ћирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Брисел, Атина, У, Лондон, Рим, драма, Софија, ие, кот, анат, Мадрид, драге, п, витрина, ар, ебан, оно, при, ше, Гана, мраз, троле, Троа, а, Анкара, лагум ■

АЗБУЧНЕ ОСМОСМЕРКЕ

Џорџ Клуни ■

СЛОГОВНИ КВАДРАТ

Бела рада, лабрадори, Радослава, даривање ■

ФИЛМСКИ АНАГРАМ (+Њ)

„Банде Њујорка” ■

С. Б.

7. КОЛИКО ПУТА?

У току сваког века има 13 таквих датума: 1. 1. 11; 2. 2. 22; 6. 6. 66; 11. 1. 11; 22. 2. 22; 7. 7. 77; 1. 11. 11; 3. 3. 33; 8. 8. 88; 11.11. 11; 4. 4. 44; 9. 9. 99; 5. 5. 55 ■

8. ТРИ ИЗДАЊА

Треће издање најмање је коштало ■

9. КВАДРАТИ И ПРАВОУГАОНИЦИ

Укупно има 100 квадрата и правоугаоника ■

10. БРАЧНИ ПАРОВИ

Жене су имале укупно 396 погодака, од тога Ана 142, Вера 132 и Стана 122. Анин муж је Милан Нешић, Верин Гвозден Деспић, а Станин Срећко Јарић ■

шездесет пет

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

БРОЈ 2909

ЗАБАВНИК

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника” изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Срђан Јанићијевић

Заменик генералног

директора Вернер Херић

Директор Зоран Мошорински

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Издаје ПОЛИТИКА Магазини ДОО

Штампа ПОЛИТИКА АД

Графички уредник Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Петар Милатовић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Бранислав Вукомановић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК”
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони секретаријат 330-1452; 330-1456
техничка редакција 330-1454
центра 3373-111
претплата 330-1617

Општински сектор Македонска 29, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.
6 месеци 2.317,00 дин.

Текући рачун код Комерцијалне банке

АД Београд: 205-97096-91

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK

АД Београд је: 265-1100310005857-35

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК”.

Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка: 126 EUR. III група – Америка – Аустралија: 132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT AM MAIN DE: DEUTDEFF

Korisnička banka: 100 9363029 0000

RAIFFEISENBANK, Resavska 22, Beograd

SWIFT CODE: RZBSRSBG

Korisnik: RS35265100000002543779

POLITIKA MAGAZINI DOO Beograd

II DRESDNER BANK AG Frankfurt am Main,

Germany SWIFT CODE: DRESDEFF

Korisnička banka: KOMERCIJALNA BANKA

AD, Beograd, Sv. Save 14

Serbia

SWIFT - BIC: KOBBSRBGXXX

Korisnik: RS35205002000984500033

POLITIKA MAGAZINI DOO, Beograd

Makedonska 29, Beograd

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист Забавник

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines

– 11000 Београд,

Булевар деспота Стефана 24/1,

Србија или на факс ++ 381 11 330-1234

Званично
испитивање
тиража
(одитовање)
врши

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

9. 11. 2007.

ЧУДЕСНИ СВЕТ

ГЕРИЈА ЛАРСОНА

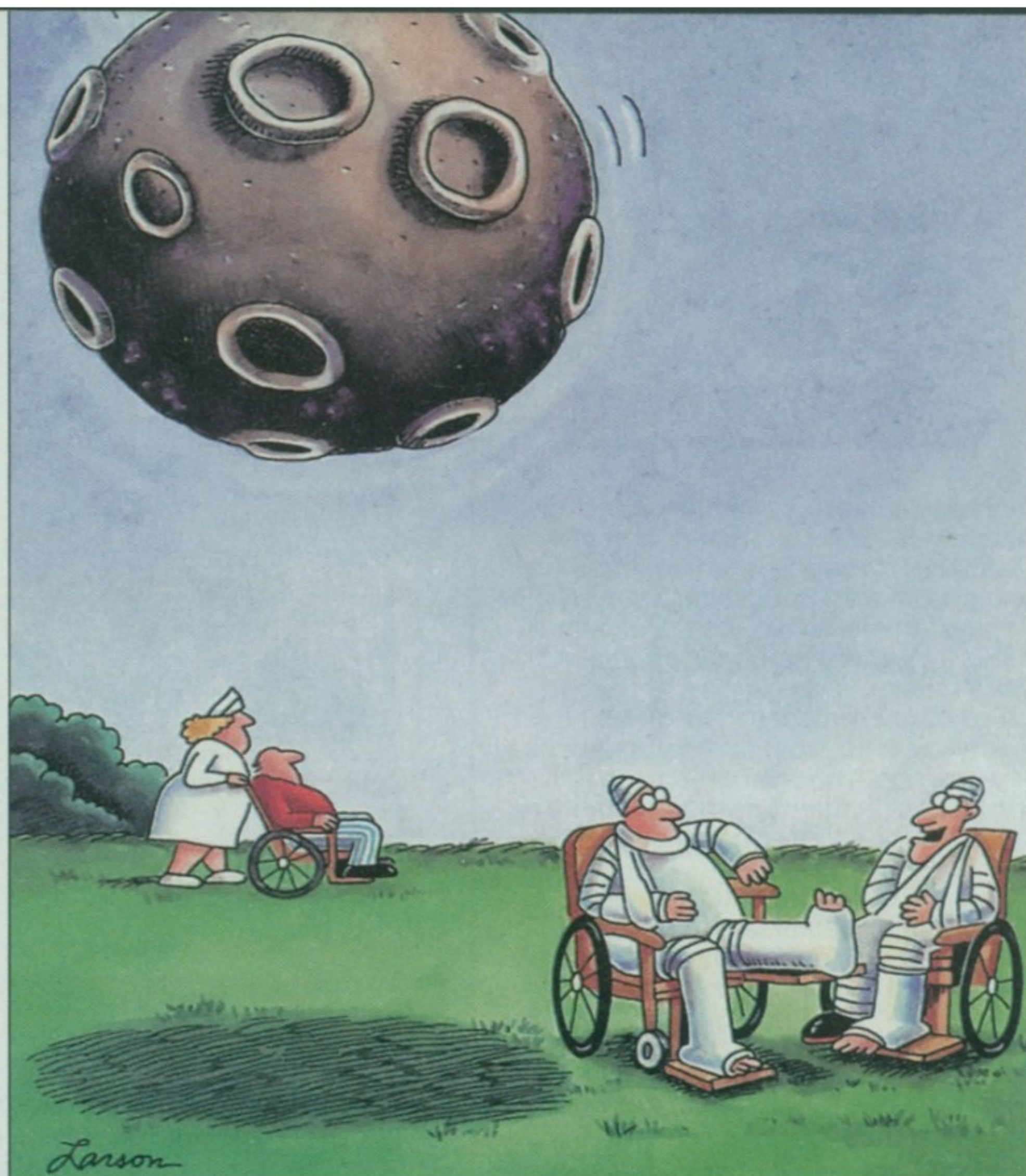

...И ЗА КРАЈ ЧАСА БОБИ АНДЕРСОН ЋЕ НАМ
ИСПРИЧАТИ ШТА ЈЕ ЛЕТОС НАШАО НА ПЛАЖИ!

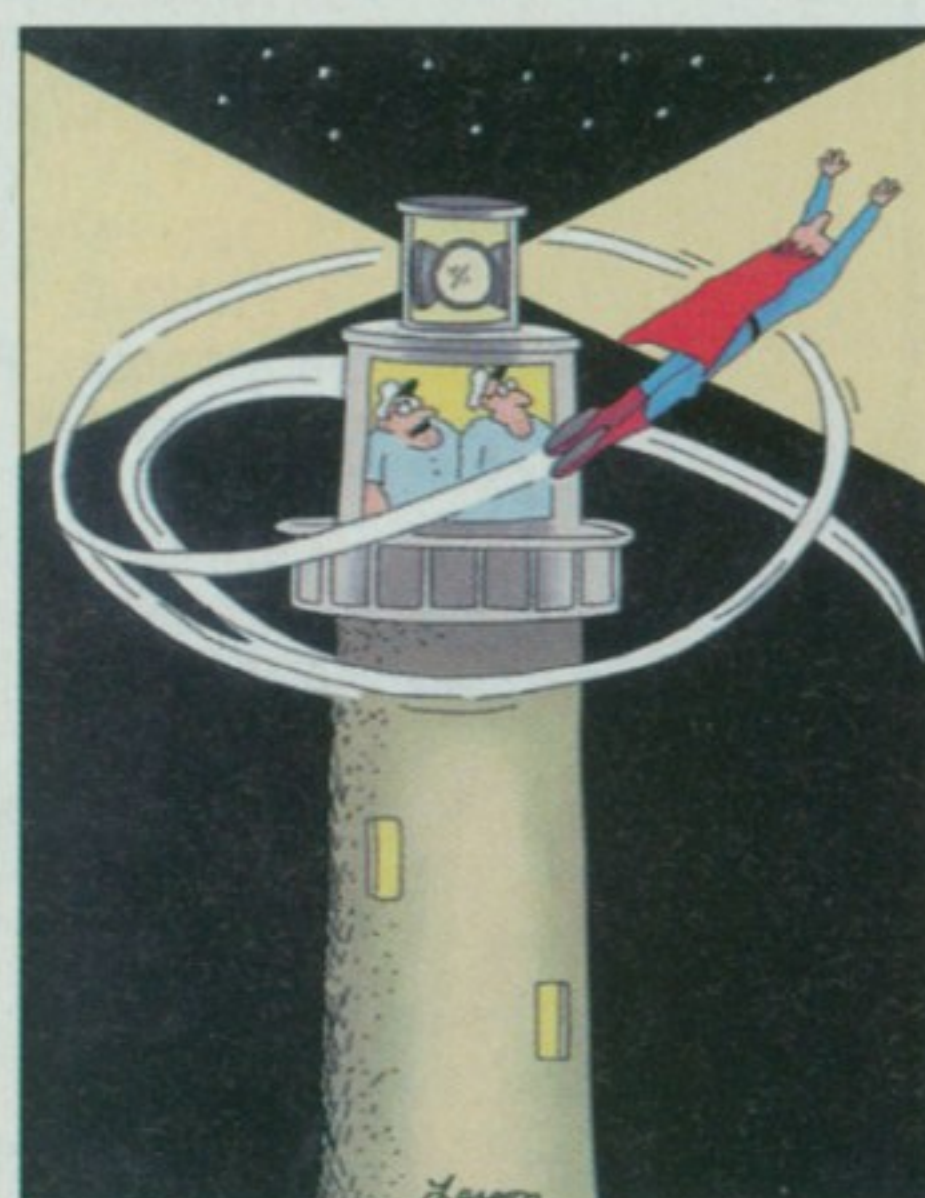

ЈОШ ЈЕ ГЛАДАН...
А ЦЕЛО ЈУТРО ГА
КЉУКАМО ЦРВИМА!

— шездесет шест —

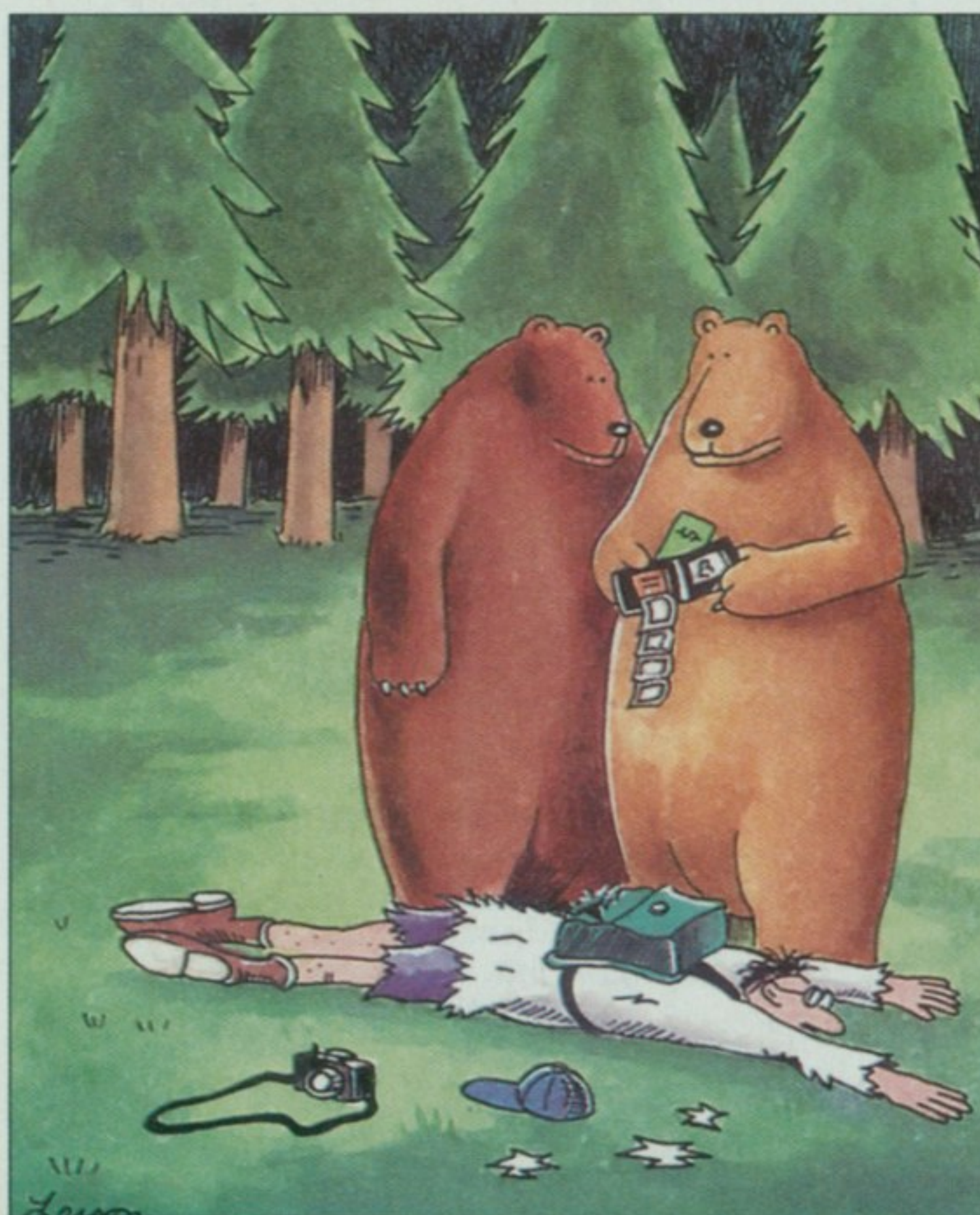
ТИ СЕ ШАЛИШ? ПА, И МЕНЕ ЈЕ МУЊА ПОГАЂАЛА ДВА ПУТА!

ДО ЂАВОЛА! УГАСИ ТО СВЕТЛО!
ЕВО ОВОГА ПОНОВО!

ХАЈДЕ, ХАЈДЕ, БРЖЕ МАЛО!
ИЛИ ЈЕ ИМА ИЛИ ЈЕ НЕМА!

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
9. 11. 2007.

РЕКЛИ

СУ

О ТОАЛЕТНИМ

Ујутру, кад у тоалету завршиш с оним што је неопходно, тренутак је да почнеш да се бавиш тоалетом своје планете, и то с највећом бригом.

Антоан де Сент Егзипери
француски писац и пилот
(1900–1944)

Да, човек заиста дуже живи ако користи мозак, али свеједно силне године проведе седећи на ве-це шољи.

Алан Кинг
амерички комичар
(1927–2004)

Боље је дружити се с неким ко ће варати, него с мушкарцем који, кад изађе из ве-цеа, не повуче воду.

Ума Турман
америчка глумица
(рођена 1970)

Моја шејка у Ноксвилу доносила је дневне новине и онда би их исцелкала да их корисимо као тоалет-папир. Пре ушоребе, прво бисмо прочитали шекспир и гледали слике.

Доли Партон
америчка глумица и певачица
(рођена 1946)

Најбоље стране прочитам у тоалету.

Уколико човек жели да разуме прави смисао, неки делови из „Уликса“ (Џејмса Џојса) могу да се читају само у ве-цеу.

Хенри Милер
амерички драмски писац
(1891–1980)

Можда су људи заправо алијашори – кућни љубимци које је неко „одозио“ бацио у ве-це шољу и пустио воду.

Чак Палахник
амерички сатиричар
(рођен 1961)

Аустралија је земља у којој се највише времена проводи напољу, ван куће. Йуди улазе унутра само кад иду у тоалет, а и то тек недавно.

Бери Хамфрис
амерички комичар
(рођен 1934)

У данашње време човека нигде не остављају на миру, сем кад уђе у тоалет.

Луис Мамфорд
амерички писац
(1895–1990)

У већини улога Марлон Брандо звучи као да у устима држи тоалет-папир.

Били Вајлдер
амерички редитељ
(1906–2002)

Једно сам научио – животи је попу ролне тоалет-папира, што се ближи крају, брже се шири.

Енди Руни
амерички писац радио и ТВ драма
(рођен 1919)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD

